

De rapporten van de Deensche parlementaire Commissie in zake de landsverdediging.

(Vervolg van blz. 865, 1908.)

Betaenkning afgiven af Forsvarskommissionen af 1902
til Regering og Rigsdag.

Belangrijker welhaast, dan alle voorafgaande beschouwingen, zijn die, welke in de rapporten aan de kadervorming worden gewijd.

Tot goed begrip hiervan laat ik een kort overzicht van den bestaanden toestand voorafgaan.

De Deensche officier van het vaste korps ontvangt zijne opleiding op de school te Frederiksborg bij Kopenhagen. Van de drie klassen, waaruit die school bestaat, kan de oudste, die uitsluitend de hoogere vorming van den officier beoogt, hier buiten beschouwing worden gelaten. Uit het oogpunt van opleiding tot den officiersrang komt feitelijk alleen de middelste klasse in aanmerking, die met haar cursus van $1\frac{1}{2}$ jaar duur de geheele opleiding omvat en dus om zoo te zeggen eene school op zichzelf vormt. Tot die middelste klasse, of eigenlijke officiersschool, kan men als gewoon soldaat, na het volbrengen van den recruitentijd worden toegelaten. Het goed afleggen van een examen, dat het »mathematisch studentenexamen« nabij komt, geldt voor die toelating als eisch. Een ontwikkeld jongeling kan bij gevolg in Denemarken in $1\frac{1}{2}$ jaar van recruit beroepsofficier worden. Na verdere zes maanden kan zijne aanstelling tot eerste-luitenant reeds volgen. Bij goeden aanleg is het echter voor kaderleden, die zulks door ijver en gedrag verdienen, mogelijk ook zonder aan genoemd examen te hebben voldaan, op de officiersschool te worden toegelaten. Zij behooren dan echter eerst de jongste klasse der school te doorloopen, waarin zij hun te kort aan ontwikkeling vooraf aanvullen, en die bij gevolg een uitsluitend voorbereidend karakter draagt.

In zake de officiersopleiding bestond in den boezem der Commissie al evenmin eenstemmigheid, als in zake de meeste andere vraagstukken. Kenmerkend is dan ook voorzeker, dat alle leden der linker- en der rechterzijde, alsmede de militaire gedelegeerden het verkrijgen

van de bekwaamheid als militie-officier voor de toekomst als toelatingseisch stellen. Op deze wijze zou dan aan het bezwaar worden te gemoet gekomen, dat de practische vorming der jonge beroepsofficieren zou te wenschen overlaten.

Over het algemeen schijnt men over de resultaten van de z.g. jongste klasse der school weinig tevreden te zijn. De uitgaven zijn betrekkelijk hoog en het aantal leerlingen, dat het later tot officier brengt, zou gering zijn. Op dien grond willen de leden der rechterzijde (de z.g. eerste minderheid) en de militaire gedelegeerden liever de geheele klasse laten vervallen en geven zij de voorkeur aan eene ondersteuning van de minder bemiddelden bij hunne voorstudiën. De linkerzijde stelt daarentegen voor, den bestaanden toestand te handhaven. Oogenschijnlijk is het verschil tusschen deze beide richtingen niet van principiëelen aard.

De linkerzijde (de z.g. meerderheid) heeft echter in hare voorstellen de wenschelijkheid uitgesproken, om hen, die aan het eindexamen hebben voldaan, vóór hunne aanstelling tot officier gedurende 1½ jaar dienst te laten doen in den troep in een rang, aan dien van onderofficier geassimileerd. Tamelijk onschuldig volgt wijders het voorstel: »Voor hen, die de eerste klasse hebben doorloopen en bij gevolg »vooraf reeds dienst als onderofficier hebben verricht, behoort de dienst »als cadet — aldus zal de vorenbedoelde tusschenrang worden ge- »noemd — tot ½ jaar te worden verkort«.

Nu schijnt mij dit voorstel veel minder onschuldig toe, dan het er staat. Begrijp ik het toch goed, dan zit er te veel het streven bij voor, om de voordeelen, die hoogere, geestelijke ontwikkeling aan den jongen man reeds bij de eerste inleidende stappen op zijn loopbaan verschaffen, in te korten, door in den wedloop eene soort voorsprong te geven aan hen, wie door mindere maatschappelijke bedeeing eene mindere ontwikkeling is ten deel gevallen en die daardoor zouden achter raken. Uit humanitair oogpunt is dit streven ongetwijfeld zeer lofwaardig; toch acht ik het ten zeerste verwerpelijk, wanneer eene vermindering van het wetenschappelijke peil van het officierskorps ervan het gevolg zou worden. Dit nu, schijnt mij aan geen redelijken twijfel onderhevig toe. Zelfs acht ik het niet onwaarschijnlijk, dat zulks de niet uitgesproken bedoeling van een deel der voorstellers is. Vermindering van wetenschappelijk peil der beroepsofficieren en het streven die positie voor breedere maatschappelijke lagen ruimer bereikbaar te stellen, werken elkaar immers in de hand. De officiersstand nu, leent zich, het valt niet te ontkennen, zeer goed voor dergelijke democratische proefnemingen. Voor geneeskundigen, ingenieurs, rechtsgeleerden, enz. stuiten zij vooralsnog op practischen weerstand, die eerst dan zal zijn overwonnen, wanneer het politieke beginsel boven het *eigen* belang zal zijn gesteld. Dat vermindering van wetenschappelijk peil van den officiersstand het *algemeen* belang zeer gevaarlijk kan worden, ontgaat aan de meesten, en zoo valt op dit gebied nog wel terrein te winnen.

De radicale partij uit hare democratische gevoelens natuurlijk heel wat pittiger. Ik laat om der merkwaardigheids wil en om te wijzen op de richting, waarin men zich zoo allengs gaat gewennen te denken, het een en ander van hare idealen hieronder volgen.

»Men heeft getracht — aldus leest men — de diepe sociale klove, »die tot op heden tusschen officieren en onderofficieren heeft bestaan, »te overbruggen. Daar de officieren hier te lande niet uit een stand »voortkomen, die verschilt van dien, waaruit de onderofficieren worden »gerecruteerd, bestaat er geen grond tot het in stand houden van zulk »eene onnatuurlijke scheiding in de kaders, die vrijwel ongerijmd mag »worden genoemd.

»Men heeft bij gevolg den stand van onderofficier willen verheffen, deels »door hem den naam van assistent te geven, in overeenstemming met »de wijze van doen bij de belastingen, de spoorwegen en de telegrafie, »anderdeels door hen, die in de laagste rangen intreden eene zekere »mate van algemeene kennis te geven, die hun het leven verlicht.«

Houdt dus de verhouding van onderofficieren tot officieren de politieke partijen in Denemarken in meerdere of mindere mate bezig, naar mate zij meer of minder democratisch getint zijn; de verhouding van de militie-officieren tot de vaste onderofficieren heeft, om zoo te zeggen, de geheele Commissie blijkbaar ernstig te denken gegeven. Het mag van algemeene bekendheid worden geacht, dat voor het Deensche korps vaste onderofficieren in de laatste jaren nog al het een en ander is gedaan, hetgeen, naar ik meen te weten, zeer bevorderlijk zou zijn geweest voor de verhooging van het niveau, waarop de onderofficier geplaatst is. Die lotsverbetering schijnt er toe te hebben bijgedragen, dat op de snelle bevordering, die de jeugdige miliciens reeds na weinige maanden tot officier maken, en op de daaraan verbonden passeering van de leermeesters door hunne leerlingen, in meerdere mate de aandacht is gevallen. Opmerkelijk is, hoe deze moeilijke quaestie op alle voorstellen haar eigenaardig stempel heeft gedrukt.

Alvorens dit nader uiteen te zetten, wil ik echter kortelings in herinnering brengen, hoe op het oogenblik de opleiding tot militie-officier is geregeld. Het hieronder volgende staatje bevat eenige ter zake dienende gegevens, waarvan echter eene nadere bestudeering tot goed begrip van de zaak niet bepaald noodig is.

Wapensoort.	Als reeruit onder de wapenen.	Toegelaten op de 2 ^e luitenant-school.	Verlaat de school.	Benoemd tot onder-korporaal.	Naar huis.
Infanterie	10 April	10 Oct.	10 Juni	11 April	10 Juni
Lijfgarde	10 Mei	10 Oct.	10 Juni	11 April	8 Oct.
Ruiterij	6 Maart	2 Nov.	19 Juni	20 Juni	8 Oct.
Veldartillerie	13 Oct.	11 Jan.	15 Mei	19 Aug.	8 Oct.
Landversterkingen	10 April	10 Oct.	10 April	11 April	10 Juni
Zeeversterkingen	4 Juni	2 Oct.	4 Juni	5 Juni	30 Juli
Genietroepen	15 Mei	8 Oct.	15 Mei	16 Mei	8 Oct.

De aspirant-militie-officier betreedt de school na zijne africhting als reëruit; doch wordt *niet* onmiddellijk na afloop van het eindexamen tot militie-officier benoemd. Eene dergelijke benoeming geschiedt eerst bij de opkomst voor herhalingsoefeningen, dan wel onmiddellijk na afloop van zijn wettelijk verplichten dienst, doch slechts voor het geval hij zich voor éénjarigen dienst vrijwillig verbindt. Om ons dus tot de infanterie te bepalen, verlaat een Deensche militie-officiers-aspirant op den dag, dat hij de school verlaat, als norm ook den dienst en wel in den rang van onder-korporaal. Hij heeft alsdan, in weerwil van zijn veertien maanden onafgebroken diensttijd, in den rang van officier geen dienst verricht. Eerst gedurende de herhalingsoefeningen wordt hij daartoe in de gelegenheid gesteld. Heel gelukkig komt mij deze regeling nu juist niet voor en het schijnt mij toe, dat de Denen tot dusverre wel wat al te methodisch zijn te werk gegaan en de aspirant-militie-officieren te lang op aanstelling deden wachten.

Ik had dan ook niet anders gedacht, of er zou in de Commissie een streven zijn voelbaar geweest, om de aanstelling te vervroegen, juist om den jongelingen gelegenheid te geven, hun commando zooveel mogelijk practisch te leeren voeren.

Doch wat ziet men gebeuren!

De z.g. dienstdoende militie-luitenants, dat zijn dus zij, die na den werkelijk verplichten dienst, vrijwillig voor één jaar onder de wapenen bleven, hebben het bij een ieder verbruid.

De meerderheid in de Commissie schaft hen kortweg af; hun dienst moet door de oudste onderofficieren worden waargenomen. »Men ontloopt zoo den ongelukkigen toestand, dat oudere, goedgediende onderofficieren komen te staan onder zeer jonge, weinig ervaren officieren.«

Nu zou men allicht geneigd zijn uit te roepen: maar zorg dan, dat die jonge, onervaren menschen zooveel mogelijk ervaring opdoen met het oog op hun moeilijk commando in oorlogstijd. Doch niets daarvan. »Noch in het leger, noch onder het volk geniet de positie van militie-officier het aanzien, dat wenschelijk moet worden geacht.« Niet alleen de dienstdoende, vrijwillig dienende militie-officieren moeten weg; zij moeten allemaal worden opgeruimd. In vreedestijd geen militie-officieren meer. De bedoeling van de meerderheid zou dus zijn, om de opgeleide aspiranten in een tusschenrang van cadetten bij de troepen te laten, dus in een rang aan dien van sergeant geassimileerd, om dan eerst bij mobilisatie tot aanstelling van militie-tweede-luitenants over te gaan.

Werkelijk moet ik verklaren, dat dit voorstel mij ten eenen male onbegrijpelijk toeschijnt in een tijd, waarin alle militaire organisaties, waar dan ook, zich beijveren om het stelsel van dienstplichtige officieren tot steeds hooger en bloei te doen geworden. Men denke zich slechts, hoe bij de toepassing der denkbeelden van de linkerzijde in de behoefte aan oudere dienstplichtige officieren, ook van hooger rang, zou moeten worden voorzien.

Hoe onbegrijpelijk mij het voorstel echter ook toeschijnt, toch past hier, naar mij voorkomt, eenige voorzichtigheid bij de critiek.

Bij de op het oogenblik in Denemarken bestaande toestanden, schijnt toch van eene eigenlijke behoefte aan *oudere* militie-officieren niet zoo zeer sprake te zijn. Men heeft voor de 30 liniebataljons de vaste kaders beschikbaar en slechts in de kaders voor 10 versterkings(landweer) bataljons te voorzien. Reservebataljons worden niet opgericht. Blijkbaar hielden de weinig bemoedigende herinneringen van het jaar 1864 de Denen tot dusverre nog terug van eene uitdijing der legerorganisatie in den zin, waarin die overal elders wordt gevonden en die een Duitsch schrijver met de woorden omschreef: »die Brühe wird immer dünner gemacht«. Vergis ik mij niet, dan is de Deensche landweer in de hoogere rangen geheel geëncadreerd met behulp van beroepsofficieren, die na het verlaten van het leger daarbij overgingen. Wanneer dus de meerderheid in de Commissie het voorstel doet, om de benoeming der dienstplichtige officieren tot de mobilisatie uit te stellen, dan grondt zij zich blijkbaar op bestaande militaire toestanden, die echter de verwezenlijking van dit denkbeeld slechts zoolang niet in den weg treden, als men aan de ietwat verouderde organisatie van het Deensche leger vasthoudt. Dit nu heeft de z.g. meerderheid gedaan. Zij nam het aantal van 30 liniebataljons en 10 versterkingsbataljons tot grondslag, waardoor haar reeds het verwijt van de militaire gedelegeerden moest treffen, dat zij eene *omtreks*-verdediging van Seeland met ontoereikende middelen heeft ontworpen en niettemin de landversterkingen wilde sloopen.

Op het tot dusverre wel wat achterlijke Deensche stelsel, waarin den kaderplicht ten spijt, de militie-officier, om zoo te zeggen, niet voldoende tot ontwikkeling kon komen, wordt thans door de meerderheid een achterlijk stelsel gebaseerd. Aldus durf ik een stelsel te betitelen, waarin aan de hoogst ontwikkelde intellectuele krachten van het volk de mogelijkheid wordt afgesneden op rijperen leeftijd eene plaats in te nemen in de klasse der oudere aanvoerders. Integendeel stelt de meerderheid den militie-officier tot op den laatsten dag van zijn diensttijd bij de versterking »en sous-ordre« van den vroegeren onderofficier van het leger. Immers zij gaat, als volgt, verder: »dat om een voldoende aantal »kaderleden in oorlogstijd te verkrijgen, de mogelijkheid moet worden »geopend, dat vaste onderofficieren na eenige (b.v. 6) jaren dienst als »zoodanig kunnen overgaan in civiele stelling onder verplichting om »reservediens te doen. Deze overgang moet den onderofficieren worden »verlicht, door hun verlofstractement te verleen, evenzoo als de »mogelijkheid moet worden geopend, om na een zeker aantal jaren »dienst na ontslag uit den dienst tot officier te worden benoemd. »Voorts moeten de stabs-sergeanten, die eveneens tot luitenant moeten »kunnen benoemd worden, uitsluitend officiersdienst verrichten. Om »de kaders voorts te versterken, wordt voorgesteld een aantal tot »officier benoemde stabs-sergeanten in vasten dienst bij den troep te »houden. In tijd van mobilisatie zullen deze luitenants dan als »oudste »luitenants« bij de versterking overgaan.«

Men ziet uit een en ander, hoe blijkbaar de linkerzijde in de Com-

missie zich bij al hare voorstellen in het bijzonder heeft laten leiden door de belangen van den onderofficiersstand. Er is ongetwijfeld voor de behartiging dezer belangen zeer veel te zeggen; doch dat hiermede eene nederhaling van de positie der militie-officieren gepaard gaat, acht ik aan ernstige bedenking onderhevig. Mij wil het toeschijnen, dat de voorstellen van dit deel der Commissie aan den langdurigen nadienst der aspirant-militie-officieren, dus aan den kaderplicht, weldra een einde zullen maken. Immers heeft het er veel van, of de militie-officieren als onbruikbaar worden op zijde geschoven, althans in vreedestijd.

Doch hoe het er met hunne geoefendheid dan wel in oorlogstijd zal uitzien? Moeilijk kan ik mij van de gedachte vrijmaken, dat de z.g. meerderheid voor dit oorlogsargument te weinig moet hebben gevoeld. Met de tweede herhalingsoefening neemt de wettelijke diensttijd feitelijk een einde. De versterking zal in den gedachtegang dezer leden niet geoefend worden en zoo zal hun stelsel in vreedestijd zeer wel voldoen. Van de militaire bezwaren bemerkt men niet veel, of liever men zal er geen hinder van ondervinden, terwijl het stelsel het groote voordeel geeft, dat de verhouding van de vaste onderofficieren tot de militie-officieren althans voor tijd van vrede, is geregeld.

Niet zonder verbazing las ik verder in de rapporten van de eerste minderheid (rechterzijde) en van de militaire gedelegeerden, dat veel van het vorenstaande ook bij hen weerklank vond. Ook van die zijde wenscht men de dienstdoende militie-officieren te doen verdwijnen.

»Dit staat in verband daarmede — de eerste minderheid is aan het »woord — dat onze dienstplichtige officieren niet ten volle aan hunne »bestemming beantwoorden, omdat zij moeilijk in den korten tijd van »12-18 maanden de practische bruikbaarheid kunnen erlangen, als »mede de kennis van den dienst, die noodig zijn, om als officier te »voldoen. In het bijzonder zijn zij als onderwijzer dikwijls minder bruikbaar. »Ook is hunne positie tegenover de oudere, ervaren onderofficieren »moeilijk. Hierbij komt nog, dat de tweede-luitenants, die slechts los »met het leger verbonden zijn, zich bij wijlen niet bewust zijn van »het verantwoordelijke hunner positie en dat hun optreden in en buiten »dienst niet altijd bevredigend is.

»Het geheele instituut op te heffen zonder meer, gaat toch niet aan. »Er zijn in oorlogstijd zooveel officieren noodig, dat men de toevloeiing »uit de rijen der dienstplichtigen niet kan missen. Ook moet niet worden »vergeten, dat er onder onze tegenwoordige dienstplichtige officieren »ook vele bruikbare elementen worden gevonden, jonge mannen met »goeden aanleg voor den dienst; terwijl het ook bedenkelijk zou moeten »worden geacht een band tusschen leger en volk, dien het dienstplichtig »officierskorps toch vormt, te verbreken.«

De militaire gedelegeerden oordeelen niet anders, en zoo komt ook van deze zijde het zeker niet minder bevreemdende voorstel, om eerst bij mobilisatie tot aanstelling van militie-officieren over te gaan. De burgerleden willen hen in vreedestijd met den namo van »vaandrighs«;

de militaire leden met dien van »cadetten« betitelen.

Zoo zingen dus allen een zelfde lied. Een ieder echter op *zijn eigen wijs*.¹⁾

Welke verschillende beweegredenen nu al zoo in het spel gebracht zijn geworden, om de niet-aanstelling der militie-officieren te staven, zeker moet het onze aandacht trekken, dat onvoldoende kennis en geoefendheid, in één woord gemis aan bruikbaarheid, daaronder de hoofdschotel vormt. Als men nu eens nagaat, hoelang de Deensche militie-officier tegenwoordig wel geoefend wordt, alvorens zijne aanstelling te erlangen, dan vraagt men zich toch met zekerer wrevel af: wat toch hier te lande enkele politieke fracties wel mag hebben beziel, om de leuze te stellen: militiekaders voorop? Vrij onbeholpen staat men voorts, als leek in het politieke strijdperk, voor de vraag: wat mag de vooruitstrevenden in Denemarken bezielen, om juist de tegengestelde richting te verkiezen als bij ons?

De vreemde consequenties zijn om zoo te zeggen in de Deensche rapporten niet van de lucht.

De linkerzijde acht de bruikbaarheid der militie-officieren *onvoldoende* en stelt eene *vermindering* van hun diensttijd met twee maanden voor; wellicht reeds eene eerste poging om den kaderplicht te doen verdwijnen.

De rechterzijde acht de militie-officieren evenzeer *onvoldoende* bruikbaar, stelt nota bene bij de infanterie eene *verlenging* van hun diensttijd met *vier* maanden voor, waardoor deze dus tot achttien maanden zou worden verlengd, en wil hen toch nog niet aanstellen.

Toch neemt deze laatste groep ten slotte een ander standpunt in, dan de linkerzijde. Nam deze met de bestaande organisatie van het Deensche leger op voet van oorlog genoeg, de leden der rechterzijde en de militaire gedelegeerden doen dit niet en wenschen de legerreserve geheel en al te reorganiseeren voor gebruik ook in het open veld, en haar bovendien met elf nieuwe bataljons uit te breiden. Over den naam, dien men aan de zoo gemetamorphoseerde legerreserve geven wil, zijn de gevoelens verschillend. De burgerleden willen eene landweer; de militaire gedelegeerden willen van nationale troepen spreken. Heel gelukkig acht ik deze laatste benaming nu juist niet

¹⁾ De radicalen gaan natuurlijk in felheid van toon voorop en hoewel ik met deze groep reeds afgerekend had, wil ik toch hun oordeel in casu als curiosum weergeven. »Het instituut der militie-luitenants heeft men geheel laten wegvallen, omdat »het als ongelukkig beschouwd wordt. Vele oudere officieren erkennen ook, dat de »categorie der dienstdoende tweede-luitenants niet aan de verwachtingen heeft beantwoord. Hunne opleiding en hun dienst zijn duur en het nut, dat zij bij den troep »stichten is van twijfelachtige waarde, omdat hunne jeugdige zelfingenomenheid hen »dikwijls in eene scheeve positie brengt, zoowel tegenover de manschappen, als »tegenover de ouderen onder het kader. Dit wordt nog ongelukkiger, wanneer eene »dusdanig ongerechtvaardigde zelfingenomenheid gepaard gaat met een minder gepast optreden in de maatschappij, waartoe de positie »als officier«, hen dikwijls »verleidt. Een ernstig verwijt kan hen eigenlijk niet treffen, want het is de wet zelf, »die hen in eene positie heeft gebracht, voor het bekleeden waarvan moed, kennis »en geoefendheid als voorwaarden worden gesteld.«

gekozen. Waar toch geen enkel deel van het Deensche leger nationaler getint kan zijn dan het andere, is deze specifieke benaming voor de legerreserve bepaaldelijk verkeerd te achten. Doch dit alles geldt slechts een naamverschil. Over de hoofdzaak zelve is men het eens. De legerreserve moet worden gereorganiseerd en uitgebreid; welke uitbreiding door eene encadreering, grootendeels met dienstplichtige kaders, zal worden mogelijk gemaakt.

In dit stelsel bestaat dus ter dege, nu zelfs belangrijke, behoefte aan *oudere* militie-officieren.

Hoogst merkwaardig is de weg, waarlangs men zich voorstelt een voldoende aantal verlofs-officieren te verkrijgen.

In de eerste en natuurlijke plaats door overgang van officieren van het vaste korps in een reserveverband, zooals ook thans reeds gebruikelijk is. Ook oudere, verdienstelijke onderofficieren zullen als officier bij de legerreserve overgaan. De overgang van stabs-sergeanten bij het nationale officierskorps — aldus redeneeren de militaire gedelegeerden — is ingesteld om voor hen vooruitzichten te openen, wat voorzeker, zoowel in het belang van het leger, als van de onderofficieren zal zijn. Wij ontmoeten hier dus denkbeelden, die in ons leger volkomen weerklank hebben gevonden en, om zoo te zeggen, in de practijk hebben voldaan.

Doch nu de clou.

Uit de opgeleide militie-officiers-adspiranten — cadetten, vaandrighs, of hoe men hen noemen wil — hoopt men door *vrijwillige* aanmelding, gevolgd door eene aanvullende opleiding, in de verdere behoefte van het nationale officierskorps te voorzien. De benoeming tot nationaal officier zou dan na eene voortgezette opleiding van acht maanden moeten volgen, aanvankelijk tot tweede-luitenant en na vier maanden dienst tot eerste-luitenant.

Het aantal *élèves* voor de nieuw op te richten school kan voorschands niet met zekerheid worden vastgesteld, omdat het afhankelijk zal zijn van den gemiddelden tijd, gedurende welken de nationale officieren zullen aanblijven en daaromtrent valt voorloopig met zekerheid niets te zeggen. Het aantal zal echter 80 's jaars niet overschrijden, waaronder dan 40 voor de infanterie.

Houdt men nu in het oog, dat in 1905 het aantal tweede-luitnants-*élèves* bij de infanterie 79 bedroeg, een aantal, dat bij legeruitbreiding iets zal worden verhoogd, dat echter natuurlijk slechts een deel tot militie-officier wordt aangesteld, dan vertegenwoordigt het gestelde maximum van 40 een zeer belangrijk procent en is de aanname, dat als maximum ongeveer de helft der met succes opgeleide militie-officiers-adspiranten eene verdere opleiding zou moeten doorloopen, niet al te willekeurig.

Waarin nu wel die z.g. nationale officier van den niet minder nationalen huidigen militie-officier zal verschillen?

Heel groot kan dat verschil toch inderdaad niet zijn.

Zou eene langere opleiding van acht maanden de geschiktheid

moeten brengen, om wèl boven de oudere gediende onderofficieren te staan?

Of moet wellicht groote beteekenis worden toegekend aan de als voorwaarde gestelde vrijwillige aanmelding?

Waarschijnlijk acht ik dit laatste niet, want de z.g. dienstdoende tweede-luitenants verwierven hunne aanstelling toch ook niet anders dan door vrijwillige aanmelding en mocht ten slotte dit motief werkelijk gegolden hebben, dan zou het zich toch zeer leelijk keeren tegen den kaderplicht zelf, waarvan men tot dusverre zooveel goeds vernam. Geheel ongeschonden gaat deze instelling echter niet uit, want men is toch gerechtigd het eene gedeeltelijke mislukking te noemen van een zoo zwaar drukkend instituut, wanneer men jaren na zijn vestiging ten slotte door vrijwillige aanmelding het gestelde doel moet gaan nastreven. Bovendien heeft men — d. w. z. de leden der rechterzijde en de militaire gedelegeerden — een middel in den arm genomen, waarmede veel kroms kan worden recht gemaakt. Ik bedoel het geld. De nationale officieren zullen toch eene jaarlijksche bezoldiging verkrijgen, waarvoor zij elk jaar 30 dagen officiersdienst moeten verrichten.

Als dus de instelling der nationale officieren werkelijkheid mocht worden, dan zou het Deensche leger beschikken over twee soorten van verlofs-officieren, en wel in de eerste plaats over de vaandrighs of cadetten, die bij de infanterie eene 14-maandsche opleiding zouden hebben genoten, doch nimmer in vreedstijd in hun rang zouden hebben dienst gedaan en in de tweede plaats over de nationale officieren, ten deele door vrijwillige aanmelding uit de eerste klasse voortgekomen en ten deele in reserveverband uit het leger overgegaan.

Wat er nu wel in Denemarken aan het stelsel van den kaderplicht hapert, is mij niet helder. Heelemaal in orde is de toestand er niet. Van ons Nederlandsch standpunt bezien, is het niet al te duidelijk, dat men in 14 maanden tijds, bij de bereden Wapens zelfs langer, terwijl de toewijding zeer groot moet zijn, geen uitstekende militie-officieren heeft kunnen maken. Wel schijnt het, dat men in Denemarken de eischen heel hoog stelt. De bittere ervaring met de kaderquaestie in 1864 opgedaan, toen men met de troepen niet goed buiten de vestingwallen kon verschijnen, als gevolg van de onvoldoende encadreering, heeft de Denen zeer wantrouwend gemaakt tegenover de voorstanders van de »het zal wel gaan« theorie. Verschillende beschouwingen in de periodieken der laatste jaren bezien op onvoldoende bruikbaarheid der militie-officieren. De Denen hebben het ongetwijfeld bij het rechte einde. Men kan niet voorzichtig genoeg zijn in zijne keuze; maar toch kan ik mij niet tegen de gedachte verweren, dat zij het instituut tot rijpere ontwikkeling hadden kunnen brengen. Wat men nu voorstelt in de Commissie en nog wel vrij algemeen: de niet aanstelling tot militie-officier der opgeleide adspiranten, schijnt mij den doodsteek toe; misschien door de eene groep wel bedoeld en door de andere niet begrepen. Welk ontwikkeld jongmensch zal zich toch op den duur con amore eene op-

leiding van een jaar extra getroosten, zonder de kroon op zijn werk te zien? Er zal in de natie tegenstand moeten ontwaken tegen den zwaren, schijnbaar noodeloozen druk van den kaderplicht en eene kaderopleiding, uitsluitend op vrijwillige aanmelding gebaseerd, zou ervan het gevolg moeten zijn. Men zou dan ten slotte met reden de Denen op de spreuk kunnen wijzen: die het onderste uit de kan wil hebben, hem valt het lid op den neus.

Zal men ook met de zich vrijwillig aanmeldende jongelieden wel de besten tot zich trekken? Niet onwaarschijnlijk, dat de betere elementen hun tijd het dringendste behoeven, om zich snel de plaats te veroveren, die hun in de maatschappij toekomt, en, hoewel evenzeer belangstellende in het leger, zullen zij zich ervan moeten afkeeren door het zelfde eigenbelang gedreven, dat de minder goeden in de gelederen drijft.

Hoe de kaderplicht in Denemarken werkt, kan ik niet dan zeer onvolkomen beoordeelen. Wel blijkt uit de gegevens van onderstaande tabel, dat de meerderheid der kaderélèves bij de infanterie zich vrijwillig voor opleiding *aanmeldt*, doch wordt nog altijd een niet onbelangrijk procent voor opleiding *aangewezen*. Voor de andere Wapens vermelden de rapporten geene gegevens.

Jaartal.	AANTAL ELÈVES.					
	Tweede-luitenant.		Korporaal.		Onder-korporaal.	
	Totaal	Onvrijwillig.	Totaal.	Onvrijwillig.	Totaal.	Onvrijwillig.
1897	82	14	255	125	203	90
1898	67	11	255	112	218	111
1899	55	17	253	132	233	82
1900	76	23	255	109	209	83
1901	61	17	255	68	224	59
1902	56	22	256	45	229	61
1903	58	8	252	61	230	69
1904	67	16	253	54	189	50
1905	79	16	254	81	209	71

Veelzeggend zijn die cijfers nog niet. Ter juiste beoordeeling zou men dienen te weten, in hoeverre onder de zich vrijwillig aanmeldenden ook de beste krachten voorkomen. Dat het na de voorgestelde terugstelling van de positie der militie-officieren beter ermede zal zijn gesteld, durf ik, zooals reeds gezegd, betwijfelen.

Het is niet de bedoeling van deze beschouwingen geweest, eene tot in details gaande studie te geven, van alles wat op het gebied der kaderquaestie in de rapporten werd te berde gebracht. Zoo ben ik alles, wat op de vorming van nationale onderofficieren betrekking heeft, alsmede vele bijzonderheden, opzettelijk voorbijgegaan. Voor zoover mijn altijd onvolkomen kijk op de zaken daarginds veroorloofde, heb ik echter eene zoo

getrouw mogelijke uiteenzetting getracht te geven van de stroomingen, die ik meende te ontwaren. Waar ik voorts opmerkte, dat die stroomingen, zij het ook door gelijksoortige krachten ontstaan, zich in andere banen bewegen dan ten onzent, daar heb ik tevens getracht zoo objectief mogelijk beschouwingen te leveren, in de hoop, dat zij anderen, die de Deensche toestanden van meer nabij hebben leeren kennen, tot nadere uiteenzettingen zullen bewegen.

Eene volgende maal over de hoogere aanvoering.

(Wordt vervolgd.)

T.

Cavaleristische beschouwingen naar aanleiding van den Russisch-Japanschen oorlog.

DOOR

F. G. DE BAS,

Ritmester der Huzaren.

(Vervolg en slot van blz. 900, 1908.)

Tactische verkenningdienst.

Het valt geenszins te ontkennen, dat de vèrdragende snelvuurwapenen, de tactische verkenning voor de cavalerie veel bezwaarlijker hebben gemaakt. Zij kan wel tasten naar de vleugels van stellingen, daaromheen gaan, goede diensten bewijzen bij ontmoetingsgevechten in den beginne, of wel tijdig berichten, omtrent den opmarsch van den aanvaller, maar het is eene illusie en dus onbereikbaar geworden, om de verkenning tusschen vèr uitgestrekte gevechtsfronten door te zetten; deze taak moet onder zulke omstandigheden op de infanterie overgaan, die door het voeren van een gevecht berichten zal moeten leveren. Waar de krijg in Oost-Azië voortdurend het beeld van een positieoorlog te aanschouwen heeft gegeven, waarin twee partijen elkander dagenlang van uit versterkte stellingen bevochten, daar heeft de overtuiging zich gevestigd, dat de in het gevecht liggende infanterist ter nauwer nood ongestraft zijn hoofd boven de dekking kan uitsteken; dit brengt noodzakelijk mede, dat ruiterspatrouilles zich binnen deze sfeer van dood en verderf niet kunnen ophouden. Alsof het eenvoudig eene manoeuvre gold, eischten de Russische bevelhebbers aanvankelijk, gedurende de gevechten, verkenningresultaten; de vruchteloze pogingen daartoe leidden enkel tot zware, nuttelooze offers. Voor de tactische verkenning is de cavalerie op de vleugels aangewezen, vanwaar zij den bevelhebber met het meeste vooruitzicht op succes hare berichten zal vermogen te leveren.

Geheel onvoldoende was de werkzaamheid der Russische cavalerie aan de Yaloe. De Japanners overschreden deze rivier met hunne hoofdmacht tegenover den Russischen linkervleugel in den nacht van 30 April op 1 Mei. Deze overgang werd niet gemeld, ofschoon zich daar 3 sotnies Ossoerikozakken bevonden, die naar het Noorden waren uitgeweken, en Generaal SASSOELITSCH ontwaarde eerst, dat hij omtrokken was, toen

hij den volgenden morgen het ratelen van geschut en voertuigen hoorde. In allerijl ging het detachement van 24 bataljons, 22 sotnies en 40 stukken geschut in noordelijke richting over Fönhuandschön terug, om aan het Iste Japansche leger een verder ongestoorden marsch naar Liao-Yang te beletten.

In het zware bergland viel van eene voorafgaande tactische verkenning der cavalerie niet veel te verwachten. Zijwaarts uitwijken van den Mandarijnenweg was nergens mogelijk; stiet de cavalerie op weerstand, dan was uitbuigen onmogelijk; òf het gevecht te voet, òf terug: eene andere keuze bleef niet over. In zulk voor dit Wapen ongeschikt terrein dient de cavalerie alleen als uiterste voelhoorn, om de al of niet aanwezigheid van den vijand vast te stellen; verdere verkenningsopdrachten kan alleen de infanterie, en dan door het gevecht, vervullen.

Aangezien de Japanners per divisie slechts over 3 eskadrons cavalerie beschikten, was vanzelf een spaarzaam gebruik daarvan geboden; wanneer die cavalerie op talrijke Russische ruitery stiet, dan werd onmiddellijk tot het gevecht te voet afgezeten, en de komst der infanterie afgewacht. Voorbeeldig toonde het Japansche leger, in vergelijking van het Russische, met betrekking tot de onderlinge samenwerking der Wapens te zijn geschoold.

Veiligheidsdienst.

Even gewichtig en zwaar als de verkennings- en ophelderingsdienst, zijn de verrichtingen tot beveiliging, waardoor de cavalerie, door hare groote bewegelijkheid, de infanterie voor een groot deel van die taak kan ontlasten, zoowel gedurende den marsch, als ten deele in staat van rust en in het gevecht. In zooverre te onzent deze taak ten deel zal vallen aan eskadrons der divisie-cavalerie, en de jongste reorganisatie van ons veldleger een regiment cavalerie in het verband der divisien heeft opgenomen, zullen wij aan dezen dienst alle aandacht te schenken hebben, ten einde ons onder alle marsch-, rust- en gevechtsonstandigheden van deze gewichtige plichten naar behooren te kunnen kwijten. Hiertoe zal voortdurende oefening in samenwerking met het zusterwapen noodig zijn, en rijst in verband daarmede de vraag, of gezien de zwakke getalsterkte van de Nederlandsche ruitery, voor die eskadrons, welke, hetzij door de minder gunstige oefeningsterreinen nabij hunne garnizoenen gelegen, dan wel door gemis aan aanwezige voldoende effectieven van het zusterwapen ter plaatse, niet in de gelegenheid zijnde, om zich in vereeniging met de infanterie te oefenen, divisie-manoeuvres om de drie jaren wel toereikend zullen zijn, om in dit opzicht voldoende practische ervaring op te doen.

Sedert den oorlog van '70 heeft in de inzichten omtrent het gebruik der cavalerie in den veiligheidsdienst een groote omkeer plaats gehad. Terwijl wij in dezen veldtocht de cavalerie, belast met den veiligheids-

dienst, telkens achter de infanterie zien teruggaan, heeft de bewapening met een deugdelijk vuurwapen haar de vereischte zelfstandigheid geschonken, om de infanterie gedurende haar marsch in front en op de flanken te blijven beveiligen, zoodat deze, niet door veiligheids-troepen verzwakt en door den veiligheidsdienst afgetobt, hare snelheid van bewegingen aanmerkelijk vergroot zag.

De Russen schenen bij het uitbreken der vijandelikheden, aan eene organieke indeeling van cavalerie bij de infanterie geen bijzondere waarde te hechten. In den loop van den oorlog werd eerst aan elk regiment infanterie een bereden jachtcommando toegevoegd, later werden, bij behoefte aan veiligheidscavalerie, grootere ruiterverbanden aan infanteriecolonnen toegevoegd. De veelvuldige wisseling, die in zulke verbanden plaats had, is gebleken zeer schadelijk op de samenwerking der beide Wapens te werken. Japan, daarentegen, had bij elke divisie een regiment cavalerie van 3 eskadrons ingedeeld, waaruit blijkt, dat bij de, in totaal, zwakke effectieven harer ruitery, het aan divisien cavalerie meer waarde hechtte, dan aan het formeeren van groote cavalerieverbanden. De uitkomsten, door zulk een gebruik verkregen, heeft de juistheid van deze opvatting duidelijk bewezen.

Wordt bij legers van groote Mogendheden over groote hoeveelheden cavalerie beschikt, dan leiden omstandigheden er toe, om aan één gedeelte den veiligheidsdienst in het groot op te dragen, die »bij vrije vertaling« »versluïering« genoemd wordt, waarbij het oog er op gericht is, om die cavalerie als een sluier om legerafdeelingen te werpen, ten einde aan nieuwsgierige ophelderingsoogen des tegenstanders een brutalen blik op hunne vormen te ontzeggen. De laatste oorlog heeft aangetoond, dat tot eene afdoende, voortdurende versluïering door cavalerie niet alleen een zeer groote luxe, wat getalsterkte betreft, noodig is, doch, dat op den duur infanterie door hare groote afstootende kracht daartoe beter in staat is. De Luitenant-Generaal SIMONOV versperde op 7 Juni met 16 sotnies en 1 batterij over 50 KM. alle wegen, die uit het Japansche front Pulantien-Pitsewo naar het N. voerden. Toen deze bezetting door cavalerie alleen niet doelmatig genoeg bleek, zond de Luitenant-Generaal B^{on}. STACKELBERG op 10 Juni daartoe nog 6 bataljons tot steun, doch deze maatregelen bleken onvoldoende, om de Japanners onkundig te houden, omtrent hetgeen bij Wafankou voorbereid werd.

Voorbeeldig waren de voorzorgen der Japanners, om hunne maatregelen voor het overgaan van de Yaloe verborgen te houden. De versluïering had hier plaats door infanterie, die, achter maskes van gaoljan verscholen, aan de rivier stonden. De aanwezigheid van het eng geconcentreerde Japansche 1ste leger bij Widschu werd door de Russen niet ontdekt.

De volgende conclusien zijn op het gebied der versluïering uit de gebeurtenissen van dezen oorlog te trekken:

a. alleen infanterie is in staat, om op den langen duur, eene vertrouwbare versluïering te leveren.

Het versluieren door groote cavaleriemassa's onttrekt deze aan andere diensten, want ophelderen en daarbij de opheldering aan de tegenpartij beletten zijn zaken, die zich niet laten combineeren.

b. wil cavalerie met succes voor korten tijd versluieren, dan moet zij snel en kort een sluier werpen in eene bepaalde richting; haar te gebruiken om eene groote uitgestrektheid dicht af te sluiten is on-eigenlijk en niet in overeenstemming met haar wezen, omdat zij wel over snelheid, doch niet over de afstootende kracht beschikt, welke laatste eene hoofdvoorwaarde van het welslagen is.

c. steeds is het wenschelijk, de versluiering aan eene terreinhindernis aan te sluiten. Hoe zwaarder deze hindernis, hoe meer afdoende de versluiering.

Het gevecht.

Voor hen, die bij het uitbreken van den oorlog in Oost-Azië aan groote ruitergevechten gedacht hadden, bij de ruime beschikking, welke Rusland over cavalerie had, en ook naar aanleiding van den naam van vlotheid en ondernemingsgeest der kozakken, is zeker het verloop van dezen krijg eene groote teleurstelling geweest. De vuist heeft meer de karabijn, dan de sabel gehanteerd, waaruit sommigen thans ten onrechte afleiden, dat op het moderne oorlogsveld de groote ruiteraanvallen hebben afgedaan. De oorzaken van het uitblijven van ruitergevechten te paard, moeten namelijk gezocht worden in de volgende omstandigheden.

1°. De Russische cavalerie ontmoette bijna nimmer haar tegenstander te paard; deze trok zich steeds, wegens zijne geringe sterkte, achter de infanterie terug. De Japanners gebruikten de cavalerie uitsluitend voor den verkennings- en veiligheidsdienst; alleen in den slag bij Moekden zien wij de beide ruitbrigaden onder Generaal AKYAMA tot ééne cavaleriedivisie op den Japanschen rechtervleugel vereenigd. Het eenige ruitergevecht, nog van ondergeschikte beteekenis, viel voor op 30 Mei bij Judsiatum, ten zuiden van Wafangou. Daar was de eerste Japansche cavaleriebrigade, bestaande uit het 13e en 14e cavalerieregiment, gesteund door twee machinegeweerafdeelingen en 2 bataljons infanterie, aangewezen, om onder Generaal AKYAMA het IIe Japansche leger naar Wafangou vooraf te gaan. Daartegenover verscheen eene gemengde brigade van Generaal-Majoor SAMSONOF, bestaande uit: 5 eskadrons van het Primorski-dragonderregiment, 5 sotnies van het 8ste Siberische kozakkenregiment, 1 grenswachtsootnie, 1 jachtcommando van 60 ruiters, 1 kozakkenbatterij met 1½ sotnie bedekking en 1 compagnie tot bewaking van de spoorbaan. De brigade had in opdracht, de te vroeg verlaten spoorbaan weder in bezit te nemen en te beveiligen ten dienste van het 1ste Siberische korps, dat Port Arthur tot bestemming kreeg. Terwijl de batterij en 3 eskadrons dragonders de noordelijke berghelling te voet bezetten, en 2 sotnies met het jacht-

commando in het westelijk van Judsiatum gelegen gebergte stelling namen, bleef de rest der cavalerie voorloopig in reserve.

Tegen 1 uur n.m. drong Japansche infanterie de Russen uit het dorp naar het Noorden, gevolgd door de Japansche cavalerie, waarop de Russische bevelhebber aan den Luitenant-Kolonel ZELTUSCHIN opdroeg, met 2 kozakkensootnjes tot den aanval op de Japansche cavalerie voorwaarts te gaan. Terwijl de vluchtende afdeelingen door de te voet strijdende dragonders werden opgenomen, stieten de kozakkensootnjes onverwacht op een Japansch eskadron; in allerijl kon de lawa gevormd worden, doch tijd tot het aannemen van den galop ontbrak. Het Japansche eskadron werd door overmacht teruggeworpen, doch de kozakken geraakten bij de vervolging onder het vuur der vijandelijke infanterie. Van Japansche zijde werd met de rest van het regiment, 2 eskadrons in eerste linie en het derde links en uitwaarts, ten aanval opgerukt; deze aanval mislukte echter door het vuur van de beide, ten westen van Judsiatum opgestelde sootnjes en het jachtcommando. De verliezen bedroegen 4 officieren en 58 man bij de Japanners, tegen 2 officieren en 35 man bij de Russen; het gunstig verschil bij de Russen, wil men aan het gebruik van de lans toeschrijven.

2°. De aard van het terrein, waar zich de voornaamste operatiën afspeelden, leende zich geenszins tot het leveren van ruitergevechten; meer waren daartoe oogenschijnlijk de rivierdalen in den omtrek van Moekden geschikt.

Een der militaire attaché's beschrijft echter, hoe ook daar in het voor- en najaar de bodem doorweekt is, groote vlakten bedekt zijn met eene een halven meter dikke laag vette brei, waarin alle voertuigen blijven steken, en van de bewegelijkheid der cavalerie geen partij te trekken valt. Deze toestand van den bodem is de voornaamste oorzaak geweest van de lange pauzen tusschen de bloedige gevechten, waarover men zich in Europa zoo verwonderd heeft. 's Zomers waren de zelfde vlakten bedekt met de hooge en taaie gaoljang, die eveneens aan de bewegingen der cavalerie groote bezwaren in den weg legde.

3°. Geenszins kan ontkend worden, dat de cavaleriecommandanten ondernemingsgeest en doorzicht misten, en dientengevolge kostbare momenten ongebruikt lieten voorbijgaan, om door een vlot uitgevoerden aanval een belangrijken slag te slaan.

De Japanners gebruikten de cavalerie in het gevecht bijna uitsluitend, om haar langs een der vleugels des vijands vooruit te zenden tot het bedreigen van zijn flanken en verbindingen, en om hem dan door het vuurgevecht te nopen, zijne stellingen te ontruimen. Zoo is het uitsluitend aan de eerste cavaleriebrigade AKYAMA te danken, dat in den slag bij Wafangou, door haar energiek optreden met karabijnvuur de zeer dreigende omvattingsbeweging, die van den Russischen linkervleugel uitging, tot staan kwam, waardoor een tegenaanval der Japanners mogelijk werd, die aan die zijde de beslissing bracht. Ook de 2° Japansche cavaleriebrigade onder Prins KANIN in

den slag aan de Schao zien wij met machinegeweren en karabijnen verrassend den Russischen linkervleugel aangrijpen, waardoor 13 bataljons infanterie, 16 sotnies en 30 stukken geschut zich in den rug bedreigd zien en hunne stellingen ontruimen. Waar in den slag van Moekden eene groote gaping in het Japansche front ontstaat, en voor eene doorbreking der Russen gevreesd wordt, krijgt de beschikbare cavalerie den last deze leemte te dichten, en te voet deel te nemen aan den dagenlangen worstelstrijd; voor een groot gedeelte ligt hierin het antwoord op de vraag, waarom de Japansche ruitery voor de vervolging op zich liet wachten.

Overtalrijk zijn op de slagvelden van Mandschoerije de voorbeelden, dat cavalerie zelfstandig, of in verband met infanterie, tot het gevecht te voet afzit, om haar doel door het vuurgevecht te bereiken. Nieuws levert dit niet op; in vele gevallen leidden de omstandigheden daartoe. Toch kunnen velen in ons Wapen, dit niet rijmen met hare aloude tradities, waarin frissche ruitergeest uitsluitend opgevat wordt in den zin van, dicht aaneengesloten, met vasten wil bezielde en in den snelsten gang, zijn tegenstander onder den voet te rijden, en met het blanke wapen buiten gevecht te stellen. Aangezien voor elk onzer, die prat gaat op den naam van ruiter, deze karaktertrek eene hoofdvoorwaarde voor onze bruikbaarheid blijft, zullen wij juist uit deze eigenschap eene der eerste voorwaarden putten, waaraan wij in ons vuurgevecht hebben te voldoen, en waarom wij in het gevecht te voet in het minst niet afgedaald zijn tot eene tweede-rangs infanterie.

Juist de sport in koene waagstukjes, de lust en de vaste wil om te overwinnen, om zoo snel mogelijk tot eene beslissing te geraken, nu eens in suizenden gang te paard, dan weder als een jager, die het wild besluipt, scherpen het vernuft; deze verrichtingen zullen den cavalerist in de toekomst onmisbaar doen blijven, ten spijt van rookzwak buskruit, vèdragende snelvuurwapenen en tal van andere, de volmaaktheid het meest nabijkomende oorlogswerktuigen.

Het veelvuldig gebruik van het gevecht te voet in den Russisch-Japanschen oorlog heeft aanleiding gegeven tot een levendig debat, vooral in de Fransche pers. In de »Revue des deux mondes« van 15 Januari 1906 wijdt Generaal DE NEGRIER in zijn »Quelques enseignements de la Guerre Russo-Japonaise« in aansluiting aan zijn, reeds vroeger in dat tijdschrift verschenen artikel »Cavaliers et Dragons«, uitvoerig uit over het gevecht te voet bij de cavalerie. De hoofdtak, welke in het gevecht voor de ruitery is weggelegd, acht deze generaal haar optreden in groote veldslagen als eene zeer mobiele infanterie-reserve, welke in den kortsten tijd naar bedreigde punten is te dirigeren.

Generaal DE NEGRIER wil voorts de 13 kurassierregimenten in Frankrijk afschaffen, en van de daardoor vrijkomende gelden de batterijen veldartillerie van vier op zes stukken gebracht zien.

Hoewel voor het vormen van eenheidsruitery in moderne legers

zeer veel te zeggen valt, alleen Frankrijk nog kurassiers bezit als »Schlachtenreiterei«, en bij voorkeur chausseurs en huzaren gebruikt voor verkennen en ophelderen, dragonders voor het gevecht te voet, is het verzwakken van de Fransche ruitery in cavaleriekringen als hoogst gewaagd beschouwd. Ook de oud-legerkorpscommandant Generaal PEDOYA beweert in zijne brochure getiteld »La cavalerie dans la guerre Russo-Japonaise et dans l'avenir«, dat de tijd der chevauchades voorbij is, dat groote cavaleriemassa's in eene hand eerder schadelijk dan nuttig zijn, waarom hij pleit voor vermindering van ruitery en voor het hoofdzakelijk gebruik der karabijn. Van Duitsche zijde worden deze stellingen sterk bestreden in het »Militär Wochenblatt« »Eskadrons und sottnien« en in de Revue de Cavalerie in het artikel, getiteld »Restons en selle«.

Waar Generaal LANGLOIS in de Fransche volksvertegenwoordiging ter vermindering van het oorlogsbudget zich een warm voorstander toont van het inkrimpen der getalsterkte aan ruitery, merkt Generaal PELET NARBONNE *) daartegenover op, dat het gebrek aan voldoende cavalerie het Japansche leger op een verlies van 10.000 man en op eene financieele schade van een milliard is komen te staan, daar, bij de beschikking over voldoende ruitery, de oorlog eerder door Japan tot een beslissend einde had gebracht kunnen worden en dus aan dit rijk de schadeloosstelling in oorlogskosten niet ontgaan zou zijn.

Terloops zij hier opgemerkt, dat machinegeweerafdeelingen zich in den oorlog in Mandschoerije als een hulpwapen van geduchte waarde voor de cavalerie hebben doen kennen. Zij verhoogden de vuurkracht en de mogelijkheid van zelfstandig optreden belangrijk, en belemmeren de bewegelijkheid der ruitery geenszins. O. m. helpen zij eene vernietigende uitwerking uitoefenen bij de vervolging, wanneer het gelukt, hen verrassend te gebruiken op de flank van een wijkenden tegenstander.

Ook verleenen zij aan de cavalerie een krachtigen steun, wanneer het geldt een terugtocht te dekken.

Rusland organiseerde in 1901 acht machinegeweercompagnieën, die over de infanteriedivisiën verdeeld werden. Later werden cavalerie-machinegeweercommando's, elk uit twee Rexergeweren bestaande, bij elk cavalerie- en kozakkenregiment gevormd. Op het oorlogstooneel in Oost-Azië bestonden zulke commando's reeds bij de Kaukazische ruiterybrigade, o. a. gebruikte het 2e Daghestanregiment zijne machinegeweren met bijzonder goed gevolg bij Bönsiku in een der slagen om Liao-Yang.

Japan ging in 1903 over tot de invoering van vier machinegeweerbatterijen, elke bestaande uit 6 geweren, waarvan in den oorlog met Rusland de 1ste en 2^e divisie en elk der regimenten der beide cavaleriebrigade, alsmede de cavalerie, behoorende tot de insluitingstroepen van Port-Arthur, hun aandeel ontving.

*) Die Probleme der Kavallerieverwendung nach dem Mandschurischen Kriege.

Spoedig na het uitbreken van den oorlog werd ook bij de garde, de 3^e, 4^e en 6^e divisie afdeelingen van 6 Maximgeweren ingedeeld.

Wat betreft het gevecht van cavalerie tegen infanterie en artillerie, kan men zeggen, dat de kansen op een gunstigen uitslag daarvan in de zelfde mate zijn afgenomen, als de vorderingen der techniek en daardoor de uitwerking van handvuurwapenen en geschut is toegenomen. Oorzaken daarvan zijn:

1°. Het gebruikmaken van terreindekkingen en van het rookzwakke buskruit doen de aanvalsobjecten veel moeilijker onderkennen.

2°. Het hedendaagsch vuur is zóó overweldigend, dat zelfs in eene dunne tirailleurlinie reeds eene afstootende kracht schuilt, die frontale aanvallen zeker afwijst; vandaar de uitgebreide gevechtsfronten en den langen duur der gevechten. Het vertrouwen van den infanterist op zijn geweer is grooter, en daarmee de vrees voor een cavalerie-aanval minder geworden.

3°. Het snelvuurgeschut verschiet in de tijdruimte, voor een cavalerie-aanval benodigd, thans 10-maal meer projectielen dan in 1870.

4°. De gevechtsvormen, waarin de infanterie zich op het slagveld vertoont, zijn door den invloed van het vuur in hun wezen veranderd. Waar zelfs reserven over groote ruimten in opgeloste orde verspreid zijn, vindt de cavalerie minder compacte doelen.

5°. Terwijl de stellingen, waarin dit Wapen zich vast nestelt, zulke enorme uitgebreidheden hebben aangenomen, is het resultaat van een ruiteraanval, aangenomen dat deze gelukt, zóó plaatselijk, dat de invloed daarvan op het verloop van het geheel, in vele gevallen te gering is, om het verlies te rechtvaardigen, dat daardoor ook in de gelederen der ruitery wordt teweeggebracht.

6°. Geslagen, doch in goede orde terugtrekkende infanterie heeft op de groote slagvelden van Oost-Azië getoond, nog voldoende kracht te bezitten, om de aanvallen der cavalerie te weerstaan.

Alleen in zeer gunstige gevallen belooft de ruiteraanval nog succes, zooals bij verrassing; tegenover artillerie, die in beweging is; en bij een terugtocht, die in eene paniek overgaat.

De vervolging.

De vervolging, zoowel als het dekken van den terugtocht, zijn twee voornamen zaken, waarvoor de cavalerie ten volle berekend blijft, al kan van Japansche zijde, wegens de geringe getalsterkte aan cavalerie, niet op schitterende wapenfeiten te dien opzichte gewezen worden. Uitsluitend aan het gemis van een energiek en rusteloos vervolgen door de gezamenlijke cavalerie is het te wijten, dat de Japanners na geen enkele overwinning de vruchten daarvan ten volle hebben geoogst. Het schier bovenmenscheijk worstelen dagenlang in bevestigde stellingen, waarbij de inzet tot den laatsten man werd gevorderd, had ten gevolge, dat alle reserven ten slotte werden aange-

spoken, en over geen voldoende cavalerie voor de vervolging meer kon worden beschikt.

Wie het Russische leger na den slag bij Moekden gezien had en de verwarring, die in de vluchtende, tuchteloze massa heerschte in den nacht van den 10^{en} Maart, zou wel overtuigd zijn geweest, dat, indien intacte Japansche eskadrons bij de hand geweest waren, een debacle onvermijdelijk zou geweest zijn, een zeker einde aan den reuzenstrijd ware gemaakt, waarbij Japan voordeelijker vredesvoorwaarden had kunnen bedingen.

De Oostenrijksche Honvedritmeester SPAITS, als ooggetuige, schrijft hieromtrent:*) Den Gipfel erreichte jene Panik, die Bilder aufwies wie bei dem Uebergang der groszen Armee über die Beresina, in der Nacht vom 10 zum 11 Marz auf der Mandarinenstrasse, als die Masse der flüchtenden Fuszgänger und Reiter durcheinander gemischt sich an den Puho hungerend und frierend staute, dessen Ueberschreiten Schwierigkeiten bereitete, und gegen 3 Uhr morgenseine vor den Japaneren flüchtende Munitionskolonnen in jene Masse in rasender Jagd hineinfuhr, alles was sich entgegenstellte zermalmend, worauf ein wildes Schieszen nach alle Richtungen entstand und alles rücksichtslos vorwärts stürzte«.

Wie bij zulke tooneelen niet aan het gelukken van een cavalerieaanval geloofd, houdt in zijn studeervertrek te weinig rekening met de practijk van den oorlog, wanneer door het oplossen der verbanden en het verdwijnen van het gezag vluchtenden, van alles beroofd, ten prooi aan alle ontberingen bij regen en koude, na dagen en nachten voorttobben, zich opeenhoopen. Zoo is het vaak geweest, zoo zal het zich in de toekomst ook herhalen, te meer, waar de ontzaggelijke sterkte der tegenwoordige legers aangevuld en in stand gehouden worden door reservisten, van wie te verwachten is, dat zij het eerst zullen wankelen, al offert de kern der weermacht zich ook tot den laatsten man op.

Aan Russische zijde kan meermalen op voorbeelden gewezen worden, waar de cavalerie de terugtrekkende troepen voldoende dekte; zoo is het geheel aan haar te danken, dat het KOEROPATKIN mogelijk was, in goede orde zijn leger na den slag bij Liao-Yang naar het Noorden terug te doen trekken, terwijl de cavalerie volle 70 uren den overwinnaar in bedwang hield.

Raids.

De oorlog in Mandschoerije levert zoowel van Russische als van Japansche zijde voorbeelden op, dat strooptochten ondernomen zijn door troepen, hoofdzakelijk uit cavalerie samengesteld, tegen de flank of den rug der tegenpartij, welke kortweg »raids« genoemd worden, onder welken naam deze ondernemingen zoo bekend geworden zijn

*) Mit Kasaken durch die Mandchurei.

onder STUART in den Amerikaanschen vrijheidsoorlog. De meestbekende daarvan is die, welke hiervoor reeds vermeld werd en door de Russen in het begin van Januari ondernomen werd onder Generaal MISCHTSCHENKO naar Ingkou, met het doel om het IIIe Japansche leger, dat na den val van Port Arthur vrij kwam, te beletten zich aanstonds naar het Noorden te verplaatsen waardoor de strijdmacht van OYAMA belangrijke versterking zou ontvangen. Hiertoe moesten de spoorwegbruggen bij Haitscheng en Kaitschou vernield, en de verplegingsmagazijnen te Ingkou verbrand worden.

Deze raid is op zóó verdienstelijke wijze geschetst en besproken door de Heeren H. WIJNAENDTS en P. H. A. DE RIDDER in hunne welbekende »Studiën betreffende den veldoorlog tusschen Rusland en Japan«, dat eene herhaling hier overbodig is. Belangrijk komen mij evenwel enkele aantekeningen voor, geleverd door den Noorschen Kapitein NIQUIST, die als militair attaché dezen raid heeft medege maakt. Deze zegt hierover het volgende.

Na een marsch gedurende drie dagen, zonder noemenswaardig door den vijand te zijn lastig gevallen, bereikte het detachement, bestaande uit 12 regimenten cavalerie, bereden infanterie en artillerie het doel n.l. Ingkou.

Bij avondschemering begon de artillerie de beschieting van het station; één uur na de opening van het vuur was het donker, de uitwerking was vermoedelijk nihil en het vuur werd gestaakt, toen te voet tot den aanval werd overgegaan. Aanvankelijk werd deze met 12 eskadrons, 4 jachtcommando's en 2 pelotons pioniers ondernomen, een bepaalde commandant, onder wiens leiding de aanval zou plaats hebben, was niet aangewezen.

Het gros onder persoonlijk bevel van Generaal MISCHTSCHENKO bleef in reserve tegen Daschitsao. Ingkou was zwak bezet, doch in de duisternis vorderde de aanval slechts langzaam. Daar het ongeluk wilde, dat de beide genie-officieren, die zich met hunne pelotons in de voorste linie bevonden, sneuvelden, was er om 11 's avonds, toen de Russen meester waren van het station, niemand, die het vernielingswerk behoorlijk leiden kon. Om 12 uur geeft MISCHTSCHENKO bevel tot den terugtocht. Gedwongen werd de Generaal door den vijand daartoe niet, want Ingkou was nauwelijks door één bataljon bezet, terwijl, onder het vuur der artillerie, in den loop van den avond per trein een bataljon versterking uit Daschitsao aan kwam. Verdere versterkingen konden Ingkou niet meer bereiken, daar het aan eene Russische afdeeling gelukte, een stuk van het baanvak Ingkou- Daschitsao met pyroxiline op te blazen. Behalve het in brand steken van eenige magazijnen met krijgsbehoeften was er niets bereikt; eene poging tot vernieling van eene der beide spoorbruggen en de lijn naar Liao-Yang was mislukt, wegens de onvoldoende technische uitrusting aan springmaterieel bij de kozakkenregimenten.

Generaal MISCHTSCHENKO geeft als reden voor zijn terugtochtsbevel

op, dat hij nog aan den slag van Sandepoe wilde deelnemen; doch, aan twee vèr uiteengelegene opdrachten willende voldoen, bereikte hij ten slotte niets. MISCHTSCHENKO behoorde tot het Wapen der artillerie; hij was een dapper soldaat, bij Sandepoe werd hij gewond, vocht te Moekden met een gewonden arm door, doch in zijne handelingen als cavaleriecommandant toont hij hier gebrek aan doorzicht en energie.

Vergelijken wij dezen raid met dien, door MISCHTSCHENKO ondernomen in Mei '05 tegen den westelijken vleugel der Japanners bij Fakumön, dan geeft deze laatste als belangrijke resultaten: het vaststellen der verdeling van het IIIe Japansche leger onder NOGI, de troepenverplaatsingen en de versterking der Japansche stellingen aan die zijde, de vernietiging van twee compagnieën, de gevangenneming van ééne compagnie en het buit maken van twee machinegeweren. Ook de geleden verliezen zijn gunstiger; de eerste raid kostte den Russen 800 man, de Japanners noemen de hunne onbeteekenend. In Mei verloren de Russen 185 man, de Japanners 500 man.

De interessantste raid aan Japansche zijde werd gereden onder Majoor NAGANUMA. Op 9 Januarië 1905 reed deze met 150 uitgezochte ruiters van Sarnapuhò bij Heikautsi af met het doel, de spoorbrug bij Guntshuling over de Schao 120 KM. benoorden Moekden te vernielen. Het gelukte hem dusdanig verrassend op te treden, dat aan de opdracht volledig voldaan kon worden; de Russen waren niet in staat tijdig tegenmaatregelen te nemen. Niet alleen was de materiele schade voor de Russen groot, doch ook de moreele gevolgen waren van groote beteekenis. Overdreven voorstellingen over dit voorval, gevoegd bij eene overrompeling door dit zelfde Japansche detachement drie dagen later op drie sotnies kozakken, brachten KOEROPATKIN tot de dwaling, dat sterke Japansche afdeelingen zich in zijn rug ophielden. Dit bracht den opperbevelhebber er toe, de spoorweg-bewakingsdetachementen met afdeelingen van zijn veldleger te versterken; hij dirigeerde daartoe een grenswachtregiment, de geheele Donkozakkendivisie, de 2^e brigade van de 41ste infanteriedivisie, het Oessoerikozakkenregiment en 15.000 man, juist aangekomen aanvullingstroepen naar het Noorden(*) op een oogenblik, dat hij deze bij Moekden broodnoodig had.

De raid van NAGANUMA gelukte, wijl alle voorwaarden voor een welslagen voorhanden waren. Het troepje bestond uit uitgelezen ruiters, had een vastberaden chef, die zijn opdracht helder doorzag, en recht op zijn doel afging. Hoewel de afgelegde afstand van 480 KM. in geen gunstige verhouding staat tot den gebruikten tijd van 43 dagen, zoo overwege men wel, dat het paardenmateriaal vrij bedenkelijk was, dat dikwijls ongebaande wegen moesten gevolgd worden in eene koude van 25 tot 30 Celsius, en dat, om hun tocht geheim te houden, meestal bij nacht gemarcheerd werd, en men overdag zich schuil hield.

(*) Freiherr von Tettau Achtzehn Monate mit Russlands Heeren in der Mandchurei. II. Band.

De ondervinding, in den Russisch-Japanschen oorlog opgedaan, heeft de noodzakelijkheid van het bezit van goed geoefende cavalerie in voldoende getalsterkte, scherp in het licht gesteld; duidelijk heeft het verloop geleerd, hoe gebreken, aan dit Wapen klevende, en gemaakte fouten hun schadelijken invloed op de handelingen van het geheel doen gevoelen.

Zijn, door de ontzettende vlucht, die de techniek in de laatste jaren heeft genomen, de eischen, aan de verrichtingen van alle wapensoorten gesteld, belangrijk toegenomen, dit geldt niet in de laatste plaats voor de cavalerie.

Het vèr dragende, juist en snel schietende geweer dwingt den ruiter van vèraf zijne waarnemingen te doen, en het terrein uitstekend te benutten. De geringe terreindekkingen, voor infanterie benoodigd, en het rookzwakke kruit zullen aan de waarneming ernstige bezwaren in den weg leggen. Met dit alles zal de cavalerie, meer dan ooit tevoren, hebben rekening te houden. Zij vecht te paard, om de vijandelijke cavalerie uit den weg te ruimen, ten einde tot de grossen der strijdmacht van de tegenpartij te kunnen doordringen; zij is tevens geroepen, te voet te strijden, om aan de haar opgelegde taak onder alle omstandigheden, ook tegenover de andere Wapens, te kunnen voldoen. Het valt niet te ontkennen, dat dit gevecht te voet, voor den cavalerist met bepaalde ongemakken gepaard gaat; de dekking en opstelling der handpaarden, de geringe munitievoorraad, de moeilijke munitieaanvulling, het vele wat de ruiter, behalve de schietopleiding, te leeren heeft, zijn factoren, die overweging verdienen. Na hetgeen de oorlog heeft te zien gegeven, valt te verwachten, dat in de toekomst meer gebruik van de karabijn gemaakt zal worden dan voorheen; africhting van den ruiter als tirailleur, oefening in groeps- pelotons- eskadrons- en ook in grootere verbanden, het gebruik maken van het terrein, oefeningen in vuurleiding en vuurdiscipline zijn, naast de schietoefeningen, tot het verkrijgen van goede uitkomsten met het vuur, dringende eischen geworden, die in ons Wapen, eene voorname plaats zijn gaan innemen. Om hare vuurkracht zoo hoog mogelijk op te voeren, is eene toebedeeling op ruime schaal van machinegeweerafdeelingen eene noodzakelijkheid geworden.

De ophelderings-, verkennings- en veiligheidsdienst blijft zich voor de ruitèrij op den voorgrond dringen, dat leert de oorlog in bijna elk detail der operatiën op onwederlegbare wijze, bij de uitoefening daarvan wordt op velerlei wijze partij getrokken van de handigheid der ruitèrij, zoo in den kondschapdienst, in het overwinnen van terreinhindernissen, in de vernieling van spoorwegbouw, telegraaf, enz. Het behoeft geen betoog, dat voor hare oorlogsvoorbereiding geen wapen zoo veelzijdig geoefend en uitgerust moet zijn, als de cavalerie.

Wil ons Wapen dan ook ten volle voor hare taak berekend blijven, dan rust op de officieren de dure plicht, om zich in alle onderdeelen van den veelomvattenden dienst te blijven ontwikkelen. Aan de kennis

van het africhten, het gebruik en de verzorging van onzen besten kameraad, als grondslag voor onze bruikbaarheid, stelt de toekomst steeds hogere eischen. Waar wij onze eereplaatsen innemen vóór den troep, behoeft het geen nadruk, welk groot belang gehecht moet blijven aan het persoonlijk, albezielend voorbeeld van den officier op den troep.

Is ter betrachting onzer plichten ernstige studie een vereischte, verzuimen wij daarbij niet lichaam en geest lenig, jong en vlot te houden; daartoe blijve »de sport« onze leuze, buiten welke beoefening Generaal VON ROSENBERG het leven »ein etwaiges Krankenzimmer" noemt.

Eenige beschouwingen over het heden- daagsche gevecht,

DOOR

C. M. G. P. COUVEE,

1ste Luitenant-adjutant 4e Regiment Veldartillerie.

(Vervolg van blz. 909, 1908.)

Een oogenblik neem ik als axioma aan, dat de infanterie het hoofdwapen is en wil dan de vraag beantwoorden, hoe dat Wapen in den loop der tijden, den wil van de tegenpartij in het gevecht heeft trachten te buigen.*)

In de oudheid werd meestal de beslissing verkregen door een geweldstoot met een daarvoor aangewezen compacte infanteriemassa die een vleugel van den vijand omverliep of wel zijn centrum door, brak. Het daarop volgende gevecht met de blanke wapenen moest de beslissing brengen. Hoe bloedig de hier veroorzaakte verliezen waren, zien wij in den slag bij Cannea (216 v. Chr.), waar, volgens de verhalen, van de 86.000 Romeinen, die aan den slag deelnamen, 70.000 op het slagveld bleven.

In de XVe eeuw komen de eerste handvuurwapenen — lontmusketten — in gebruik, met het hoofddoel om de tegenpartij van zich af te houden. De schutter moest zijne geheele aandacht wijden aan het brengen van de lont bij het kruit, zoodat van eenig richten geen sprake was. Dit, de langzaamheid van het vuur, de zeer korte afstand, waarop eerst eenige uitwerking mogelijk was, waren oorzaak, dat de beslissing nog steeds door den schok en het daarop volgend handgemeen werd gezocht.

Op het einde der XVe en het begin der XVIe eeuw vinden wij van het voetvolk slechts 10% gewapend met geweren, de rest met pieken, hellebaarden en andere blanke wapenen voor het handgemeen.

De verbeteringen in het slotmechanisme, de mogelijkheid van richten, die deze medebrachten, alsmede de iets grootere vuursnelheid doen het aantal geweren toenemen en zoo vinden wij op het einde der XVIe eeuw 60% van de infanterie met geweren bewapend. Het gevecht bleef echter een strijd van groote vierhoekige compacte hoopen,

*) v. REINOHLE. Die Entwicklung der Feuertaktik der Infanterie. Wiener Organ 1904.

die uit meerdere vendels bestonden. Vóór den samenstoot dier massa's trachtte men den vijand door vuur te verzwakken. Na eenige schoten liepen de schutters ter zijde van en achter de volgende massa en volgde de schok. In front waren deze massa's sterk, maar niet op de flanken; hier gebruikte men schutters ter beveiliging, dus verdedigend.

De invoering van de bajonet deed de pikeniers en hellebaardiers geheel verdwijnen, het geweer wordt lichter, het slotmechanisme wordt verbeterd en in de XVIIIe eeuw ontstaat een toestand, die vrijwel tot de helft der vorige eeuw de zelfde blijft. En welke was deze?

Kanonnen, waarmede men wel tot op een afstand van $1000 \times$ kon schieten, maar dan nagenoeg geen uitwerking had. Geweren met eene grootste schootsverheid van 300 à $400 \times$, waarbij men op $250 \times$ al op het hoofddekseel van den tegenstander moest aanleggen en waarmede men, om eene eenigszins verzekerde uitwerking te hebben, meestal eerst op $100 \times$ het vuur opende. Eene aanvalscolonnie — er werd toen zeer langzaam gemarcheerd — bleef dus hoogstens 10 minuten onder artillerie-, 2 à 3 minuten onder infanterievuur. De gekromde banen maakten, dat bij een klein verschil in terreinhoogte het vuur zonder uitwerking was. De geringe uitwerking — de kogels gingen niet verder dan door den voorsten man —, het weinig gerichte vuur waren mede oorzaak, dat schok en handgemeen hoofdzaak bleven. FREDERIK DE GROOTE looft dan ook na 1745 die generalen, welke hunne troepen zonder schieten bij den vijand brengen en hen niet vroeger laten vuren, dan nadat de vijand hun den rug heeft toegekeerd. Uit zijne latere oorlogen leerde hij echter, dat de aanval zonder vuur niet mogelijk was en de koning schreef dan ook in zijn militair testament: »De veldslagen wint men door overwicht van vuur. De infanterie, die het sneleste schiet, krijgt zonder tegenspraak het overwicht over die, welke langzamer vuurt«. Voor de eerste maal wordt van »vuuroverwicht« gesproken.

De normaal-aanval in de laatste helft der XVIIIe eeuw wordt, als volgt, beschreven: Het bataljon gaat gesloten in linie voorwaarts, officieren en onderofficieren op de vleugels of in het opsluitend gelid, de dapperste manschappen in het 3e gelid. Op ongeveer $100 \times$ van den vijand wordt het vuur door het geheele bataljon geopend, dit wordt nog één of twee keer herhaald en op $50 - 60 \times$ begint de bajonet-aanval.

Een zich verdedigend bataljon wachtte zoolang mogelijk met vuren, om dan eenige salvo's af te geven. Was de aanvaller tot op $30 - 40 \times$ genaderd, dan volgde de frontale tegenstoot.

Later werd de uitvoering van het geweervuur verbeterd door de verspreide vechtwijze der Franschen. Het geweer was beter te gebruiken, beter te richten, de tirailleurlinie vormde een slecht zichtbaar doel voor den gesloten tegenstander. Toch werd de massastoot aangewend om de beslissing te verkrijgen. Het uit 36 pelotons bestaande bataljon gebruikte in den regel het 3^e gelid (12 pelotons) voor het tirailleur-gevecht, 8 pelotons vormden de tirailleurlinie met $6 \times$ tusschenruim-

te, 4 pelotons bleven in reserve, De tirailleurlinie ging met sprongen en in den loopas voorwaarts en ondersteunde door een krachtig vuur den aanloop van de rest van het bataljon. Was de hoofdmacht op gelijke hoogte gekomen, dan volgden de tirailleurs en de reserves als 3^e gelid. Verder werd als vroeger gehandeld. Slechts een deel der infanterie werd in het tirailleen geoeffend, de rest alleen gebruikt voor den schok en het daaropvolgend handgemeen.

De getrokken geweren, al waren het nog voorladers, maakten een juister schieten mogelijk, de dracht werd grooter en men kreeg vizieren voor verschillende afstanden. De meerdere waarde bleek al dadelijk in den Krimoorlog; de stoottactiek van groote massa's bleek tegenover deze geweren eene groote fout. De aanvaller moest door eigen vuur dat van den verdediger verzwakken, alvorens den stoot te kunnen toebrengen.

Toch zien wij in 1859 in Italië de stoottactiek der Franschen het winnen van de vuurtactiek der Oostenrijkers, die betere geweren hadden en het vuur op grootere afstanden openen. Eene verklaring hiervoor is te vinden. Het Oostenrijksche geweer was eerst kort vóór en zelfs nog gedurende den oorlog uitgegeven. Behalve die voor de tirailleurs bestemd, waren de geweren niet voorzien van vizieren boven de 300 × en bovendien openen de Oostenrijkers het vuur met onvoldoende krachten. Dank zij dat onvoldoende en slecht gerichte vuur konden de Franschen voorwaarts komen, waardoor het Oostenrijksche vuur nog slechter werd. De Franschen openen nu op korte afstanden een kort, hevig vuur en deden daarna den stormaanval. De Oostenrijkers trachtten dien aanval te keeren door een tegenstoot.

In den oorlog van 1866 gebeurt het omgekeerde; de stoottactiek legt het af tegen de vuurtactiek. De Pruisen openen met het Zündnadelgeweer wel het vuur op voor dien tijd groote afstanden, 700 — 800 ×, maar met te zwakke krachten. Eerst op korte afstanden, 400 — 300 × wint het snellere vuur van dit geweer het van het Oostenrijksche en mislukt de Oostenrijksche stoot. Ook aan Pruisische zijde zoekt men de beslissing door den schok en het handgemeen.

Het Fransche infanteriereglement van 1869 noemt de verdediging de sterkste tactische vorm en als gevolg hiervan zien wij in 1870 de Franschen met hun beter geweer het vuur openen op afstanden van ± 1200 M. om zich zoo den aanvaller van het lijf te houden. De Duitschers konden met hun minderwaardig geweer op die afstanden dat vuur niet beantwoorden. Zij moesten dus trachten zonder vuren tot op ± 400 M. van den vijand te komen, om dan zelf het vuur te openen. Dikwijls, als het Fransche vuur groote verliezen veroorzaakte, gelukte dit niet of, was men op deze afstanden gekomen, dan was de wil om voorwaarts te gaan gebogen (38ste brigade bij Mars-la-Tour, Garde bij St. Privat). Frontaanvallen gelukken dus zelden en waar zij gelukken, is het de betere artillerie, de goede discipline, die den doorslag geven. De beslissing zoeken beide partijen nog in den schok en

het handgemeen; de formaties, waarin wordt aangevallen, berusten hierop

In den oorlog van 1877—78 trachten de Turken door een krachtig vuur reeds op groote afstanden de Russen tegen te houden. Deze vielen aan onder het motto: »Altijd recht vooruit en alles, wat in den weg staat, overloop geloopen«. Zonder vuur dus voorwaarts en . . . er niet komen. De ondersteuning door artillerievuur was slecht. De Turken vielen op gelijke wijze aan en kwamen er ook niet.

In den Zuid-Afrikaanschen oorlog, met name in de eerste groote gevechten, staan twee moderne geweren tegenover elkaar. Ook hier past de verdediger met succes de afstootende kracht van het geweervuur toe, waarbij blijkt, dat deze op groote afstanden niet zoo groot was, als men wel verwacht had. Aan aanvallende zijde onvoldoende steun door artillerie, weldra een bedachtzaam voorwaarts gaan om de eigen verliezen te beperken, maar geen voldoende vuur om dat van den verdediger te verzwakken. Binnendringen in de stelling leek onmogelijk, men dacht, dat het handgemeen had afgedaan, zoo zelfs, dat het nieuwe Amerikaansche geweer, kort na dezen oorlog ingevoerd, geen bajonet zou krijgen.

In den Russisch-Japanschen oorlog eindelijk is de aanvaller ervan overtuigd, dat het verdedigend vuur, dat hem tracht tegen te houden, met vuur moet worden bestreden, om het te verzwakken, en dat eerst, als dat geschied is, de mogelijkheid is geboren om den verdediger te naderen. Het handgemeen bleek tegenover een moreel hoogstaanden verdediger noodig om hem uit zijne stellingen te verdrijven.

Wat leert ons nu in hoofdzaak dit kort overzicht?

Zoolang er geweren waren, heeft de verdediger getracht den aanvaller van zich af te houden en is dit hem ook gelukt, als zijn vuur uitwerking had en bleef houden. De aanvaller heeft steeds getracht den verdediger te naderen en dit gelukte hem niet, zoolang het verdedigend vuur voldoende uitwerking had. Om de uitwerking van dat vuur te verminderen, moest hij op zijne beurt het vuur openen, den verdediger beschieten en zoo diens vuur slechter maken. De beslissing is bijna altijd gezocht in het handgemeen. Het vuurgevecht, dat daaraan voorafgaat, was eertijds, door de korte drachten der vuurwapenen, kort; met de verbetering dier wapenen begon het langer te duren, het won in waarde, zijne moreele invloeden doen zich langer en in hoogere mate gevoelen. Daarmede is het vuurgevecht hoofdzaak geworden, het handgemeen, al kan het niet worden gemist, feitelijk de slotacte van een langdurig drama.

Het moderne vuurgevecht dankt zijn ontstaan dus aan den verdediger, die door zijn vuur den aanvaller het naderen tracht te beletten. Dit zou hem ook gelukken, als zijn vuur voldoende uitwerking had. De vraag is nu, hoe moet de aanvaller handelen, om ondanks dat vuur toch voorwaarts te kunnen komen.

Om deze vraag te beantwoorden, moeten wij eerst weten, welke uit

komsten de verdediger door zijn vuur verkrijgt. Hij zal den aanvaller verliezen toebrengen. Die verliezen roepen bij de niet getroffen en de vrees wakker ook getroffen te worden en wel in heviger mate, naar mate die verliezen grooter zijn. Nu kan die vrees, wij zagen het, den wil, d. i. den wil om voorwaarts te gaan, beheerschen en zoo komt de voorwaartsche beweging tot stokken.

De aanvaller moet nu zorgen, dat de oorzaak van die verliezen ophoudt, althans kleiner wordt en maakt nu van zijn vuur gebruik om ook den verdediger onder den indruk van de vrees te brengen, waardoor diens vuur, wat uitwerking betreft, minder wordt. De verliezen bij den aanvaller zullen kleiner worden, de vrees afnemen en de veerkrachtige wil zich herstellen. Hij kan weder voorwaarts. Plaatselijk eindigt zijn vuur, de wil van den verdediger kan zich nu ook herstellen en diens vuur weder beter worden en het spel wordt herhaald; niet één keer, maar meerdere keeren.

In elk dier spelen, doet zich een moment voor, een moment, dat uren kan duren, dat aanvaller en verdediger gelijktijdig vuren. De aanvaller om het hierboven bedoelde doel te bereiken; de verdediger nu niet om het voorwaarts gaan van den aanvaller te beletten, want dat is niet noodig, de aanvaller ligt al stil om te vuren, maar om ook bij den aanvaller den wil om te vuren te buigen. Dit is het ware vuurgevecht; hij, die daaruit als overwinnaar te voorschijn treedt, heeft den wil van de tegenpartij gebogen. Hij heeft het vuuroverwicht op den tegenstander.

Heeft de verdediger het vuuroverwicht, dan is momenteel alles gewonnen, want de aanvaller kan nu niet voorwaarts; heeft de aanvaller het vuuroverwicht, dan is nog niet alles gewonnen, want hem staat een volgend oogenblik wederom die strijd te wachten. Hoe moeilijk is het voor den aanvaller te weten, of hij het vuuroverwicht heeft, of hij weder voorwaarts kan gaan. Het zal wel blijken uit een verzwakken, althans slechter, meer spreidend worden van het vuur van de tegenpartij, maar overigens moet het psychologisch worden gevoeld, d. i. de massa moet merken, dat haar wil weder krachtiger is geworden, desnoods door het voorbeeld van enkelen, door den aandrang van officieren en kader.

Nemen wij aan, dat beide partijen over eene onuitputtelijke hoeveelheid munitie beschikten en dat beider soldaten fysiek in staat waren door te schieten, dan zou de verdediger onafgebroken kunnen vuren; de aanvaller daarentegen moet telkens zijn vuur onderbreken om weder voorwaarts te gaan. Deze schiet dus minder, is bovendien onder het voorwaarts gaan meer blootgesteld aan het vijandelijk lood; zijne verliezen zullen dus grooter zijn. Ook in de werkelijkheid blijft deze rede- neering gedeeltelijk gelden en vinden wij ook hier een voordeel voor den verdediger. Hiertegenover staat echter een nadeel.

»Den ihr innewohnenden Trieb zum angriffsweisen Vorgehen muss die Infanterie pflegen; ihre Handlungen müssen von dem einen Gedanken beherrscht sein: Vorwärts auf den Feind, koste es, was es

wolle!» zegt het Duitsche infanteriereglement. Eene infanterie, met een dergelijken wil beziel, zal niet spoedig onder den indruk van de vrees komen. Zij zal lang voorwaarts blijven gaan en dat voorwaarts gaan van den aanvaller, ondanks het vuur van den verdediger, zal moreel sterk neerdrukkend op dezen werken. Hij ziet het gevaar, dien tegenstander, toch naderen, hij wil het van zich af houden, maar kan niet. De vrees neemt toe, zijn wil verzwakt, zijn schieten wordt slechter. Ik herinner hier aan de reeds medegedeelde episode, die Pruisische batterij, wier vuur steeds slechter wordt onder het voorwaarts gaan van eene niet vurende Fransche tirailleurlinie; aan het moreel neerdrukkende gevoel, dat zich meester maakte van de Engelsche troepen op den Spionkop, toen dat kleine plukje Boeren behoedzaam, maar toch vastberaden hunne stelling naderde; aan het slechter worden van het Oostenrijksche geweervuur in 1859 door het, ondanks dat vuur, voorwaarts blijven gaan van den aanvaller.

De verdediger behoeft zelfs dat voorwaarts gaan van den aanvaller niet te zien; hij weet, dat deze nadert; de voorstelling van het gevaar dringt zich aan hem op, misschien in nog sterkere mate dan, wanneer hij het zag. Vele ooggetuigen uit den jongsten oorlog vertellen hoe benauwend »die Leere des Schlachtfeldes« op den verdediger werkt.

Dit voorwaarts gaan van den aanvaller vormt door de groote moreele werking een der gewichtigste factoren voor het overwicht van den aanval op de verdediging. Telkens wordt het afgewisseld met een vuurgevecht, dat den verdediger meer en meer nadert. »Der Angriff besteht im Vortragen des Feuers an den Feind, im Sturmanlauf mit der blanken Waffe wird die Ueberwindung des Gegners besiegelt!«

Zal het handgemeen nog noodig zijn?

Na den Zuid-Afrikaanschen oorlog dacht men veelal van niet, maar de laatste oorlog leerde van wel en zoo zal het in de toekomst wel blijven. Een moreel hoog staande verdediger kan in den loop van het gevecht telkens door het vuur zoo worden geschokt, dat hij het voorwaarts gaan van den aanvaller niet kan beletten, maar ten slotte niet zoo, of hij zal nog trachten in het handgemeen den uitslag te zijnen gunste te keeren. Wij zien in den oorlog van 1904 telkens weer de verdedigende Russen hunne stellingen verlaten om met de bajonet hun aanstormenden tegenstander te gemoet te gaan. De Japanners hechtten steeds meer waarde aan het bajonetgevecht en het nieuwe Japansche infanteriereglement noemt het het onontbeerlijke middel om de beslissing te verkrijgen.

Waar het moreel van den verdediger minder hoog is, zullen de telkens wederkeerende moreele tegenslag in het vuurgevecht en de indruk van het voorwaarts komen van den aanvaller, oorzaak zijn, dat de verdediger reeds zijne stellingen verlaten heeft, vóór de aanvaller hem op korte afstanden is genaderd of indien zulks door het vuur van dien tegenstander of om andere redenen niet meer mogelijk is, dat hij voor dien tijd de wapens heeft gestrekt.

Enkele omstandigheden, zooals duisternis of nevel, gevechten in bosschen, bedekt terrein, enz., zullen het niet mogelijk maken door vuur den wil van de tegenpartij voldoende te buigen. Dan zal het handgemeen, evenals in vroegere eeuwen in waarde stijgen.

Een gevecht wordt dus niet alleen door vuur, maar ook door de beenen en ten slotte met de blanke wapenen gewonnen. Het is duidelijk, dat het alleen de infanterie is, die bedoelde taak in haren geheelen omvang kan volbrengen. Zij kan met vuur strijden, zij kan dat vuur voorwaarts brengen, zij is ten slotte in staat het gevecht met het blanke wapen op te nemen.

Artillerie kan alleen strijden met haar vuur; zij kan noch dat vuur naar den vijand toe brengen noch in het handgemeen eene rol spelen. Cavalerie, als ruiterswapen, heeft eene nog beperkter taak. Zij kan alleen in het handgemeen het pleit helpen beslechten, in enkele gevallen, door bedreiging daarmede, bij de tegenpartij de voorstelling van een dreigend gevaar opwekken en zoo tot de beslissing bijdragen.

Niet als axioma, maar wel degelijk uit den aard van hare taak in het gevecht, is de infanterie het hoofdwapen en zal zij daarom in getalsterkte ook in de toekomst het talrijkste Wapen zijn. De andere Wapens zijn hulpwapens en moeten de infanterie in het vervullen van hare taak steunen.

De artillerie zal dezen steun door haar vuur verschaffen. Zij zal in het telkens wederkeerend vuurgevecht de vuurkracht aan eigen zijde verhoogen. Zij werkt stilstaande en kan dus het vuur aan de aanvallende zijde doen voortduren gedurende de voorwaartsche beweging der infanterie. Door de groote dracht harer vuurmonden kan het vuurgevecht al op grootere afstanden beginnen.

De cavalerie kan afgezeten het gevecht voeren, maar treedt dan ter plaatse als infanterie op. Zij verleent onschatbare diensten voor de verkenning en beveiliging, op welker noodzakelijkheid alreeds is geweest. Haar taak als ruiterswapen in het gevecht bepaalt zich tot het handgemeen. Is de tegenpartij voldoende door vuur geschokt, zoodat alleen het handgemeen of de bedreiging daarmede nog noodig is, om haar te dwingen het slagveld te verlaten, dan kan cavalerie, omdat de infanterie nog te grooten afstand moet doorloopen, door hare snelheid de tegenpartij beletten zich te herstellen en zoo den duur van het gevecht verkorten. De eigen cavalerie zal soms een dergelijk optreden van de vijandelijke cavalerie moeten beletten en er zullen zich ook in toekomstige slagen nog wel gelegenheden voordoen, dat de cavalerie zich moet opofferen, en ten aanval oprukken, al is de wil van de tegenpartij nog geenszins gebroken. De redenen, waarom de 12^e cavaleriebrigade VON BREDOW bij Vionville, het 1ste regiment Gardedragonders bij Mars-la-Tour moest aanvallen, zullen ook in de toekomst voorkomen.

Moreel neerdrukkende feiten zijn dus noodig, om het doel van het gevecht, het buigen van den vijandelijken wil te bereiken, maar om

deze te verkrijgen, moeten materiele verliezen worden toegebracht en wel des te meer, naarmate het moreel van den tegenstander hooger is. Ons vuur moet uitwerking hebben; de vredesopleiding van infanterie, van artillerie, van cavalerie, met het oog op het gevecht te voet, later van mitrailleurafdeelingen, moet er op berekend zijn om uit het vuurwapen het grootst mogelijke nut te trekken. Hoe meer zich de wapentechniek ontwikkelt, hoe meer bruikbaar geweer en kanon worden, des te hooger stijgt de waarde der oefening, want, slechts een goed gebruik van het wapen, weet er het grootste nut uit te trekken. Ten slotte moet ook in het handgemeen onze tegenpartij ons als een waardig tegenstander leeren kennen.

Alvorens verder te gaan, volgt hier eene korte beschouwing over het infanterie- en over het artillerievuur om aan te toonen, dat van beiden op de grootere afstanden geen groote materiele uitwerking is te wachten.

Het infanterie-vuur.

Hier behoeft zeer zeker niet aangetoond, maar mag als vaststaande worden aangenomen, dat men op het gevechtveld alleen voldoende uitwerking kan krijgen van het zoogenaamde massa- of bundelvuur. Met dit vuur moet dus in het gevecht rekening worden gehouden.

Ons »Ontwerp Schietvoorschrift der Infanterie» van 1907 zegt van de spreiding van een bundel schoten, die gelijktijdig op een zelfde doel wordt afgegeven, dat zij — zelfs bij gebruikmaking van één mikpunt — veel grooter zal zijn dan die van een gelijk aantal schoten door een zelfden schutter gedaan. Dit wordt, behalve door verschillen in samenstelling van de geweren, enz. voornamelijk veroorzaakt door de verschillende schietfouten der schutters.

De schietproeven bij de Normaal-Schietschool hebben geleerd, dat, van 1200-2000 M., goede schutters spreidingsbundels in de lengte krijgen van ongeveer 160 M., terwijl zonder te groote onnauwkeurigheid kan worden aangenomen, dat bij gebruikmaking van één mikpunt de breedtespreiding van den bundel van goede schutters gelijk is aan $\frac{1}{100}$ van den afstand, waarop geschoten wordt.

Middelmatige schutters en dat zijn de soldaten, die te velde komen, verkrijgen spreidingen, die ongeveer het dubbele zijn van die van goede schutters. Op het gevechtveld zullen de spreidingsbundels nog aanmerkelijk vergroot worden door onjuiste plaatsing van vizierkleppen en door andere fouten, die het gevolg zijn van den abnormalen gemoedstoestand van de schutters (de gevolgen van de vrees).

Ook de vermoeidheid der schutters zal haren invloed doen gelden, vooral bij den aanvaller, vandaar in de meeste legers het streven om, in navolging van het Japansche, aan de infanterie in het gevecht alleen de zoogenaamde stormbepakking te geven.

Schietproeven hebben aangetoond, dat de diepte van den spreidingsbundel toeneemt met het afnemen van den afstand, zoodat de dicht-

heid der schoten op de grootere afstanden grooter zou zijn dan op de kleinere, indien er niets tegenover stond.

De moeilijkheid, verbonden aan het schatten van afstanden, de fouten, die nog aan alle afstandsmeters kleven, de onmogelijkheid, om in de meeste gevallen den afstand door schieten te bepalen, zijn met de atmosferische invloeden oorzaak, dat de bundel aanmerkelijk zal worden verplaatst. Om aan dit bezwaar te gemoet te komen, wordt, althans op de grootere afstanden, gebruik gemaakt van meerdere vizieren, ten gevolge waarvan de spreiding van den bundel dieper wordt, doch zijne dichtheid afneemt. De kans van treffen wordt verhoogd, doch de intensiteit van het vuur verzwakt.

De dichtheid, waarmede de schoten vallen, zal dus op de grootere afstanden minder zijn dan op de kleinere en zoo is het ook met de bestreken ruimte. Volgens eene studie, voorkomende in *Streffleurs Militärische Zeitschrift* van December 1904 is voor het Oostenrijksch-Hongaarsche geweer de bestreken ruimte ten opzichte van den staanden man voor de kern van den bundel — d. i. dus het deel van den bundel, waarin de meeste schoten vallen — op 400 M. $\pm$ 300 M., op 750 M. $\pm$ 230 M., op 1200 M. $\pm$ 200 M., op 2000 M. $\pm$ 110 M. Al zullen deze getallen voor andere geweren anders zijn, zoo geven zij voldoende aanwijzingen, dat voor de hedendaagsche geweren de bestreken ruimte van den bundel en daarmede de trefkans afneemt met den afstand.

Rekenen wij hier nog bij de volgende factoren: de betere gelegenheid tot richten op de kleine afstanden, de mindere fouten, die dan gemaakt worden door het bezigen van een verkeerden vizierstand, dan mogen wij uit het bovenstaande, al boogt het niet op volledigheid, besluiten, dat alleen op de kleinere afstanden te verwachten is, dat het infanterievuur den vijand zoodanige verliezen zal toebrengen, dat het voldoende moreel neerdrukkend werkt.

Het artillerie-vuur.

Volgens de studie van den Kapitein LOGGER in het Orgaan van Krijgswetenschap neemt de spreidingskegel van de granaatkartets voor afstanden van 5000 tot 1000 M. in diepte toe van $\pm$ 70 M. tot $\pm$ 350 M., de grootste breedte van $\pm$ 15 M. tot 40 M. Wat het enkele schot betreft, neemt dus wel de trefferdichtheid met den afstand toe, maar omgekeerd de trefkans sterk af en zal op de grootere afstanden spreiden en vooruitgaan noodig zijn, om op een even groot terreinoppervlak uitwerking te hebben; juist op die afstanden, waar wij in het beslissende gevecht zuinig met de munitie moeten zijn.

Nemen wij nu de batterij. Hier zullen en met enkele richting en met spreiden en vooruitgaan op de grootere afstanden de doorsneden van de spreidingskegels met het terrein elkaar niet of maar weinig bedekken en dus daardoor de trefkans afnemen.

Voegen wij hierbij de spreiding. Alle invloeden, zoowel vredes- als oorlogsinvloeden, zullen zich op de grootere afstanden sterker doen gevoelen.

De schootstafel van ons kanon geeft aan, dat voor de granaatkartets met tijdstelling, voor de afstanden van 1000, 3000 en 5000 M. de LS_{50} respectievelijk is 42, 46 en 54 M., de HS_{50} 1,3, 8,1 en 22,9 M. Zonder te zwaartillend te zijn, mogen wij aannemen, dat de oorlogsspreidingen eener batterij het drievoudige bedragen van de spreidingen van het enkele kanon en dan blijkt duidelijk, hoe gering de kans is op de grootere afstanden een goed interval en eene goede springhoogte te krijgen.

Vullen wij deze factoren aan met de meer gekromde banen, het moeilijker richten en het moeilijker waarnemen op de grootere afstanden, dan doet deze korte, al weder niet volledige, beschouwing voldoende zien, dat ook van artillerievuur alleen op de kleinere afstanden voldoende materiele en daardoor moreele uitwerking verwacht kan worden.

De materiele verliezen door artillerie-vuur zijn in verhouding tot die, welke door infanterievuur zijn veroorzaakt, gering. Zoo kregen de Duitschers in den oorlog van 1870-71 van de bloedige verliezen 88 % door geweervuur, 10 % door artillerievuur en 2 % door de blanke wapenen, de Franschen 70 % door geweervuur, 25 % door artillerievuur. Dit verschil vindt zijn oorzaak in de zooveel betere Deutsche artillerie.

In den jongsten oorlog zien wij een dergelijk verschijnsel. Volgens eene mededeeling over den geneeskundigen dienst der Japanners*) waren in den slag aan de Sha-ho van de bloedige verliezen bij het 1ste Japansche leger 82,72% veroorzaakt door infanterievuur, 13,19 % door artillerievuur, 0,53 % door de blanke wapenen, 3,56 % door andere oorzaken (handgranaten, steenworpen, enz.)

In den slag bij Moekden waren voor dat zelfde leger die getallen respectievelijk 82,81 %, 15,71 %, 0,47 % en 1,01 %. Hierbij is niet te vergeten, dat volgens sommige berichten de Japanners ook verliezen leden door eigen artillerievuur, omdat dit dikwijls werd voortgezet tot op het oogenblik van binnendringen in de vijandelijke stelling.

In de gevechten aan de Sha-ho vielen de Japanners op 27 October de hoogte Weito-schan, eene vooruitgeschoven positie, aan, die door 1 bataljon en 2 mitrailleurs werd verdedigd. Er waren slechts vluchtige dekkingen opgeworpen en de verdediging werd niet ondersteund door artillerievuur. 's Morgens om 8 uur werd het vuur op die hoogte geopend door 28 Japansche vuurmonden, waaronder 4 mortieren. Het bombardement duurde 5 uren, zonder eenig gevolg, want toen om 1 uur 2 Japansche bataljons ten aanval voorwaarts gingen, kon dat niet in één aanloop gebeuren. Eerst om 4 uur n.m. gelukte het de stelling te nemen. De Japansche artillerie had 555 granaten en 631 granaatkartetsen verschoten en men vond in de stelling 30 doode Russen en de 2 vernielde mitrailleurs.

*) Streffleurs Mil. Zeitschrift, October 1906.

Tegenover de geringe materieele werking staat eene betrekkelijk hooge moreele. De meeste ooggetuigen in dezen oorlog zeggen dat de moreele indruk van het vijandelijk artillerievuur zeer beduidend is, maar, voegen zij er aan toe, men went er aan.

Een eigenaardig voorbeeld van de groote moreele werking van het artillerievuur, in verhouding tot de materieele, maar ook van het spoedig herstellen van het moreel, speelde zich af bij den Yaloe-overgang.*)

De Russische batterij N°. 2/6 stond 30 April 1904 op de hoogte Siribaschyma ten N. van Tjoerentschön in stelling en opende des morgens ten 10 ure haar vuur en verraadde zoo hare opstelling. Onmiddelijk werd zij onder vuur genomen door 6 Japansche veld- en 5 houwitserbatterijen, ieder van 6 stukken, op afstanden van 3000-5000 M. Na één uur was zij tot zwijgen gebracht. Om 1 uur 's middags opende zij echter wederom haar vuur, werd op gelijke wijze door de Japanners onder vuur genomen en nu na een klein uur weder tot zwijgen gebracht. Tot afscheid gaven de Japansche houwitserbatterijen nog 60 granaatschoten op haar af. Den volgenden morgen tracht onze batterij nogmaals het Japansche artillerievuur te beantwoorden, maar was nu binnen weinige minuten tot zwijgen gebracht. De Japansche artillerie gaf haar vuur zeer rustig af. Wij lezen toch: »De diep ingesneden geschutsstanden van het houwitserregiment waren zorgvuldig aangelegd en daar de borstweringen ter vermindering vant stof voortdurend met water werden begoten, werden die batterijen door de Russen niet ontdekt en hadden zij geen verliezen. Het dichtbij staande 2^e regiment veldartillerie, hierboven bedoeld, verloor op 30 April 5 officieren en 18 man.

Ondanks dit alles, komt bedoelde Russische batterij nog met 7 van de 8 stukken in eene achterhoedestelling aan de Hantoe-Hotsibeek, waar zij nog oprukkende Japansche infanterie bevuurt en zelf, maar zonder succes, onder vuur wordt genomen door Japansche indirect richtende artillerie. Na een klein uur verstomt hier het gevecht en verlaat onze batterij haar stelling in westelijke richting. Kort daarna komt zij onder het vuur van Japansche infanterie, die uit noordelijke richting nadert. Zij weet zich hieraan te onttrekken, slaat een anderen weg in, welke echter in een dorp dood loopt. In die smalle dorpsstraat wordt met afgenomen voorwagens keert gemaakt. Doordringen is echter niet mogelijk en nog eens komt zij in stelling, waarbij de vuurmonden door de bedieningen tegen eene vrij steile helling moeten worden opgetrokken en ééne affuit breekt. Met 6 stukken opent zij het vuur, maar nu brengt geweervuur haar den genadeslag toe. Bijna alle paarden en een groot deel der bediening raakt buiten gevecht; toch weet nog een deel der manschappen, na de stukken onbruikbaar gemaakt te hebben, te ontkomen. Het strijdend gedeelte der batterij N°. 2/6 was sterk 5 officieren, ± 120 man en 110 paarden. Hiervan

*) Einzelschriften bij Streffleurs Mil. Zeitschrift. Bd. I.

werden 4 officieren gewond, 1 vermist, 12 man gedood, 40 gewond en 27 vermist, totaal 79 man; 108 paarden buiten gevecht gesteld.

Wat het artillerievuur betreft, rijst wel de volgende vraag, welke feitelijk alleen een volgende oorlog kan beantwoorden. Zal de tegenwoordig zóó aanbevolen wijze van vuren, een kort hevig snelvuur, gevolgd dóór eene vuurpauze, afdoende blijken om den wil van de tegenpartij voldoende te buigen, vooral als dat snelvuur bestaat in strooien tusschen eenigszins wijde grenzen, zooals ons vooruitgaand breed spreiden?

Een dergelijk snelvuur zal misschien den wil buigen, maar de vuurpauze, die volgt en volgen moet, omdat een oordeelkundig munitieverbruik het eischt, zal gelegenheid aan den wil geven om zich te herstellen.

Over het strooien worden slechte noten gekraakt. Majoor BRONSART VON SCHELLENDORF laat zich zeer ongunstig uit over het Russische*) artillerievuur, waarbij het geheele terrein onder »Streufeuer« werd gehouden en een Engelsch officier, die ooggetuige aan Japansche zijde was, zag hoe Japansche troepen in verspreide orde onder dat vuur kalm brandhout verzamelden (afstand 3000 M.).

*) Sechs Monate beim japanischen Feldheer.

(Wordt vervolgd.)

Aanwijzingen omtrent de drinkwatervoorziening van troepen te velde.

DOOR

Dr. P. B. VAN LOO,

Offr. v. Gez. 1ste kl.

I. Reeds in vredestijd zullen door het Departement van Oorlog gegevens worden verzameld omtrent de bestaande drinkwaterbronnen in ons land, den aard van het water en de hoeveelheid, die kan worden geleverd.

Deze gegevens zullen, wanneer en voor zoover daartoe aanleiding is, aan de militaire autoriteiten, o. a. aan den Geneeskundigen Dienst en aan troepencommandanten, worden verstrekt.

II. Bij intredend oorlogsgevaar zullen op het vermoedelijk oorlogstoo­neel vóór de aankomst der troepen door eene reeds in vredestijd daartoe aangewezen hygiënische commissie, waar noodig, voorbereidende maatregelen voor de drinkwatervoorziening der manschappen worden getroffen.

Deze commissie, voorzien van de gegevens sub I, zal, na overleg met plaatselijke autoriteiten (burgemeester, gezondheidscommissie, gemeentepolitie, plaatselijke geneeskundigen, notabelen), de te gebruiken bronnen aanwijzen, schadelijke bronnen, putten of wellen onbruikbaar doen maken of duidelijk kenbaar maken, en reeds Nortonpompen doen slaan op belangrijke punten, waar het bestaande drinkwater kwalitatief of quantitatief onvoldoende blijkt te zijn.

Deze commissie ontleent gegevens omtrent den gezondheidstoestand der betrokken gemeenten aan de mededeelingen van den Centralen Gezondheidsraad en stelt de betrokken militaire autoriteiten op de wijze, die haar het doelmatigst voorkomt, in kennis van de genomen maatregelen en van de verkregen gegevens, die voor deze autoriteit van belang kunnen zijn (b. v. keuze van kantonnementen, bivakplaatsen, marschwegen, enz.).

III. Zoo mogelijk, zal steeds aan marcheerende troepen een officier van gezondheid worden vooruit gezonden, c.q. met de kwartiermakers bij eventuele kantonnering, ten einde zoowel langs den marschweg, als bij aankomst der troepen in de kantonnementen, de drinkwatervoorziening voor te bereiden.

Deze officier, gewapend met de hem verstrekte, hierboven aangegeven gegevens, zal bovendien nog nadere inlichtingen ter plaatse inwinnen.

Hij zal, voor zoover dit niet reeds door de voorafgaande hygiënische commissie is geschied, verdachte putten en bronnen onbruikbaar maken of duidelijk kenbaar maken en voorbereidingen treffen tot het beschermen van de goede drinkwaterbronnen.

Hij zal er rekening mede moeten houden, dat drinkwater uit slecht beschermde putten, rijk aan organische en anorganische verbindingen, dikwerf zonder schade door de inwoners wordt gedronken en derhalve door hen als *goed drinkwater* wordt gequalificeerd, terwijl nieuw aankomenden hiervan schadelijke gevolgen ondervinden. (Journal des Sciences militaires, 1902.)

Voor zoover dit dan ook niet reeds door de commissie sub II is geschied, zal (b. v. op marsch) een summier chemisch onderzoek aanbeveling verdienen. Dit onderzoek zal natuurlijk geen waarde hebben ter bepaling van de bacteriologische zuiverheid van het drinkwater, maar zal niettemin groot practisch nut sorteeren, aangezien bacteriologische verontreiniging wel *bijna steeds samengaat met chemisch aantoonbare afwijkingen*. Het Duitsche Reglement voor den geneeskundigen dienst te velde draagt dan ook aan dit dienstvak het *chemisch* onderzoek van drinkwater ter plaatse op, waartoe zij van een speciaal scheikundig materieel is voorzien. De meest aanbevelenswaardige methode zal zijn: PINET et HUE, Nouveau procédé rapide pour l'analyse chimique de l'eau, Paris, 1902, die berust op het gebruik van verschillende gemakkelijk mede te voeren reageerpastilles, waardoor het onderzoek onder alle omstandigheden spoedig kan gedaan worden.

De vorenbedoelde aan de troepen vooruit gezonden officier van gezondheid zou zich dan tevens op de hoogte kunnen stellen van den gezondheidstoestand in de tot kantonnement aangewezen plaatsen, voornamelijk met het oog op het heerschen van besmettelijke ziekten en de daarvan afhankelijke voorzorgsmaatregelen kunnen treffen.

Ook de Japanners handelden op deze wijze. Streffleur, 1906, vermeldt: »Mit der Kriegshygiene wurde von den Japanern in mustergültiger Weise Rechnung getragen. Schon bei den vordersten Aufklärungspatrouillen traf man die Militärärzte an um in die Orte Trinkwasser zu prüfen«.

Oogenschijnlijk zijn deze maatregelen in ons land overbodig, te meer, waar reeds de voorbereidingen sub I en II getroffen kunnen worden. Men moet echter niet uit het oog verliezen, dat bij eventueel heerschende besmettelijke ziekten onder eigen troepen en vooral bij het betreden van terrein, waaruit aan besmettelijke ziekten lijdende vijandelijke troepen zijn teruggetrokken, geheel andere verhoudingen geboren worden. Ook dergelijke omstandigheden moeten onder de oogen worden gezien.

En het verdient ernstige overweging, of de in den allerlaatsten tijd beoogde hygiënische commissie (blz. 37, sub II) wel opgewassen zal

zijn tegen de veelzijdige zorgen, die aan haar zullen worden toevertrouwd.

Immers, voortdurend zal vóór het betrekken en niet minder ná het verlaten van bivaks en kantonnementen een hygiënisch onderzoek ingesteld, c.q. ontsmettingsmaatregelen genomen moeten worden.

Maar ook de slagvelden zullen oordeelkundig opgeruimd en gedesinfecteerd moeten worden en hier zal een deskundig toezicht op straffe van noodlottige gevolgen hoogst gewenscht zijn.

Weliswaar zal de practijk veelvuldig te kort schieten en zal het »nood breekt wet« van den oorlog vele oogenschijnlijk overbodige misstanden na zich slepen; dit geeft echter niet het recht zich met eene ondoelmatige en onvoldoende voorbereiding tevreden te stellen.

Derhalve zal én voor én te midden der troepen én achter deze eene ontsmettingsbrigade onder deskundig toezicht werkzaam moeten worden gesteld en het is moeilijk aan te nemen, dat hiertoe ééne commissie in staat zal zijn, vooral dan, wanneer de oorlogstoestand een gescheiden gebruik onzer divisien vereischt.

Moge ten slotte gerefereerd worden, wat in deze aangelegenheid de Dirigeerend Officier van Gezondheid der 1ste klasse ANTONY op het internationale congres van geneeskunde te Parijs heeft medegedeeld omtrent de wenschelijkheid van eene »Section d'assainissement et de désinfection« (Arch. de méd. milit. 1900).

»Les différentes unités de ce nouveau service devront être réparties dans toutes les zones du théâtre de la guerre.

»Les unes fonctionneront à l'avant-garde. C'est à elles qu'il incombera de faire les enquêtes médicales, de détourner l'armée des localités malsaines, d'assurer aux troupes des locaux sains, de l'eau pure, de faire procéder à toutes les installations propres à empêcher la souillure irrémédiable du sol par les excréta humains.

»Les autres fractions devront accompagner ou suivre les troupes et s'échelonner sur les voies de communication pour continuer à étendre cette oeuvre d'assainissement et pour assurer la désinfection des lieux de rassemblement et de combat, des voies de communications et de toutes les lignes d'étapes.

»Une telle organisation sanitaire prophylactique serait évidemment appelée à rendre les plus grands services.«

Het hiertoe benodigde personeel zou, behoudens militaire leiding en toezicht, op eene nader vast te stellen wijze door het Roode Kruis kunnen worden verschaft.

Waar nu het plaatselijk aanwezige water, om welke reden dan ook, niet betrouwbaar wordt geacht, moet zoowel op marsch, als in de kantonnementen, bivaks, verdedigingsstellingen, enz. op andere wijze in de drinkwaterverstrekking worden voorzien.

Hiervoor komen in aanmerking:

A. *Nortonpompen*.

Deze methode vereischt *tijd* en personeel, met dezen arbeid vertrouwd,

en is dus op marschen, in verdedigingsstellingen, zonder nauwkeurige voorbereiding, in bivaks, zonder voorafgaande kwartiermaking ter voorziening in de eerste behoeften van de aankomenden, *niet* toe te passen. Bovendien vereischt zij het medevoeren van vrij veel materieel per bataljon één Nortonpomp), dat met den bagagetrein zal worden medegevoerd en afgezien van de bezwaren, verbonden aan het vervoer, bovendien niet altijd tijdig ter plaatse zal kunnen zijn.

Nortonpompen zullen echter als voorbereidende maatregel en bij eenigszins langdurig verblijf in de éérste plaats in aanmerking komen.

B. *Aanvoer van elders*, zal nu en dan mogelijk, veelal bezwaarlijk zijn, in verband met groote afstanden en het benoodigde, daartoe geschikte transportmaterieel (waterschuiten, waterwagens en eventueel te improviseeren waterreservoirs).

Indien eenmaal besmettelijke zieken onder de eigen troepen voorkomen of wel door den vijand zijn achtergelaten, is deze methode bovendien niet altijd betrouwbaar, daar het water gedurende het transport door de besmette streek zou kunnen worden verontreinigd, zoodat bijzondere transport-voorzorgen en een geschoold personeel hiervoor noodig moeten worden geacht.

Waar echter geen grondwater ter plaatse gevonden wordt of waar dit voor het gebruik geheel ongeschikt is (brak water), zal deze methode wel moeten worden benut.

C. *Filtratie*.

De meeste filters (kiezel, zand, houtskool, asbest, molton) klaren het water, steriliseeren het echter niet. Dit laatste wordt intusschen juist vereischt.

Derhalve komen niet in aanmerking:

Stelsel BREIJER (asbest),

- » KUHN (asbest), Oostenrijk-Hongaarsche leger,
- » BUKRING, Engeland,
- » MAIGNER, gebruikt in Egypte,
- » MALLÉ, enz., enz.

Ter voorafgaande klaring van eventueel op andere wijze te steriliseeren water, zijn deze toestellen te gecompliceerd en kunnen zij goedschiks worden vervangen door ieder gewild geïmproviseerd filter.

De aandacht verdiend:

I. Het filter CHAMBERLAND, door de Franschen gebruikt in Dahomeij.

De bezwaren van dit filter, dat berust op de eigenschap van gebrande porceleinaarde, bacteriën tegen te houden, zijn:

1. Het is licht breekbaar en derhalve bezwaarlijk mede te voeren door veldtroepen.

2. Het moet iedere 5 à 7 dagen worden schoongemaakt, daar anders de bacterie-koloniën door het filter heengroeien, en de poreusheid verloren gaat. Deze reiniging met opvolgende regeneratie vereischt vak-kennis en derhalve geschoold personeel.

3. De bij het filter behoorende perspomp raakt spoedig defect.
 4. De kleinste barst in eene der bougies maakt het filter onbetrouwbaar en dus dubbel gevaarlijk (Tijdschrift voor toegepaste scheikunde en hygiëne, 1903).

5. Het water moet te voren geklaard worden, daar het filter anders binnen korten tijd geen water meer levert.

6. Bij eventueele toepassing voor veldtroepen zou zijne plaats met het oog op gewicht en breekbaarheid, waarschijnlijk bij den bagagetrein zijn, waardoor het filter niet steeds tijdig beschikbaar zou kunnen zijn.

Deze filters zijn derhalve ongeschikt voor de veldtroepen, maar geschikt voor langdurige installaties, b. v. sanitaire formaties, veldhospitalen, tijdelijke hospitalen, etappeplaatsen, enz.

II. Het filter NORDMEIJER-BERKEVELD: (in gebruik bij Duitsche en Oostenrijksche sanitaire formaties, zelfs in 1ste linie; toegepast door de Amerikanen op Cuba, door de Engelschen in Afrika) is weliswaar breekbaarder dan het filter CHAMBERLAND maar geeft grooter rendement (één filter van 15 bougies op 100 man).

De bezwaren zijn overigens de zelfde als voor het filter CHAMBERLAND.

De rapporten over beide filters zijn niet onverdeeld gunstig, zie: *Traité d'hygiène militaire*, Dr. LAVERAN; *Hygiène militaire*, ROUGET 1907; *Journal des sciences militaires* 1902; *Revue de l'intendance* 1902; *Report of the Surgeon General to the Secretary of war* 1899.

De bedenkingen, in deze rapporten neergelegd, zijn in hoofdzaak hierboven vermeld.

Dr. RÜCKERT schrijft naar aanleiding van den laatsten veldtocht tegen de Hottentotten:

»Hauptbedingung für die Wahl des Lagers war das Vorhandensein von genügend Wasser. Zunächst wurde das Wasser auf seine Verwendbarkeit hin untersucht und ein Posten als Wache dabei gestellt.

»Klärungen mit Alaun wurden selten vorgenommen, da das Wasser im Süden meistens nicht derartig schmutzig war, die Klärung auch zu lange Zeit in Anspruch nahm und in kurzer Zeit durch Abkochen als Tee und Kaffeeaufgusz schnell ein gebrauchsfähiges Getränk zur Hand war.

»Noch *weniger* bewährten sich die Anfangs mitgeführten BERKEVELD-filter. Sie lieferten zu wenig Wasser, die Reinigung der Tonmäntel machte zu viel Schwierigkeiten und meist platzten schon nach zwei bis dreitägiger Gebrauch die Tonmäntel.«

III. Bovendien zijn handfilters vervaardigd voor één man en voor twaalf man. Hiervan zegt ROUGET te recht: »Il nous semble préférable au point de vue de la bonne hygiène des troupes, que l'eau potable soit distribuée eau bataillon ou à la compagnie à l'étape plutôt que de laisser le soldat libre de se servir de son filtre à son gré«.

Lichtzinnige en zorgeloze elementen zijn bij den troep te over, dan dat men het algemeen belang aan den eenling mag toevertrouwen.

D. *Koken*, werd toegepast door de Japanners in den Russisch

Japanschen oorlog. Het Japansche voorschrift luidde: ongekookt water mag in geen geval gedronken worden. (Streffleur.)

Door koken worden binnen 5—10 minuten alle pathogene bacteriën gedood.

De bezwaren der toepassing voor troepen te velde zijn:

1. Voldoend geschikt vaatwerk om het water te koken;
2. De lange tijd, benoodigd voor het koken en voornamelijk voor het afkoelen van het water;
3. De onaangename flauwe smaak van gekookt water, waardoor de troep het ongaarne drinkt en op andere wijze den dorst lescht.

Geen dezer bezwaren zijn echter van dien aard, dat deze methode in de practijk niet bruikbaar zou zijn. De aan het einde dezer beschouwingen getrokken conclusies leeren dan ook, dat »het koken van water« na »Nortonpompen« in de eerste plaats in aanmerking komt.

Ter ondervanging der bezwaren sub 1 en sub 2 zijn apparaten van SIEMENS, RIETSCHEL, HENNEBERG en VAILLARD-DESMAROUX in den handel gebracht. Het stelsel van al deze berust op het afkoelen van het gekookte water door het aanstroomende koude nog ongezuiverde water, waardoor dit reeds warmte opneemt en een tweeledig nuttig effect wordt bereikt. Bovendien heeft men door het doorpersen van gesteriliseerde lucht getracht den flauwen smaak te verbeteren. Deze toestellen zijn o.a. gebruikt door de Franschen op Madagascar en tijdens de China-expeditie. Zij zijn echter zeer zwaar, zeer duur en eischen geschoold personeel, zoodat overeenkomstige voorwaarden, als voor de filters genoemd, aan hunne toepassing in den weg staan.

In elk geval is deze methode te tijdroovend om te kunnen worden benut in die gevallen, waar de tijd tot voorbereiding ontbreekt (marschen, gevechtsstellingen, aankomst in kantonnementen en bivaks zonder voorafgaande kwartiervoorbereiding).

Ook zullen de zware kookapparaten moeilijk met den gevechtstrein kunnen worden medegevoerd, derhalve niet steeds tijdig ter plaatse kunnen zijn.

Waar men echter langeren tijd gelegerd blijft, waar geen natuurlijk betrouwbaar water voorhanden is en waar Norton-pompen of aanvoer van elders, om welke reden dan ook, niet ten dienste staan, verdient het aanbeveling groote hoeveelheden water in eventueel beschikbare en gerequireerde ketels te koken en met een weinig thee of koffie vermengd den troep te verstrekken, mede tot vulling der veldflesschen vóór den afmarsch.

E. *De ozonsterilisatie* is vooralsnog voor gebruik te velde ongeschikt. Van de ozontestellen, die de Russen in den Japanschen oorlog beproefden, teekent de Internationale Revue, 1906, Beiheft 73, aan: »Die Ozonapparate, welche in noch recht unvollkommener Form von den Russen mitgeführt wurden, lieferten stündlich 30 Liter Trinkwasser!«

Bovendien zijn deze toestellen zeer kostbaar.

F. *Chemische sterilisatie*. Alle methoden, voor 1897 gepubliceerd, zijn onvoldoende! (Veröffentlichungen des militären Sanitätswesens, Heft 15.)

In aanmerking komen:

a. De methode SCHUMBURG (in gebruik bij het Duitsche en het Italiaansche leger), berustende op de steriliseerende kracht van vrij Broom. 20 cM³. (gram) van een mengsel, BrK. 20 gr., Br. 21,91 gr., water 100 gr., zuivert 100 L. water in 5 minuten.

Het water behoudt door deze behandeling kleur, helderheid en smaak, zoo men zorg draagt het overvloedige Broom, na de daarvan verlangde inwerking, wederom door natriumzouten te binden.

Deze methode is gecontroleerd: TESTI, Giornale medico 1901; VAILLARD en PFUHL, Zeitschrift für Hygiene; BROERS Militair geneeskundig tijdschrift 1900.

Deze laatste heeft na eene reeks proeven geconstateerd, »dat men zich in de practijk op de methode SCHUMBURG kan verlaten«.

Tot dit resultaat komt ook PFUHL.

Ofschoon verschillende onderzoekers gebleken is, dat *zeer* troebel water zonder voorafgaande klaring en bij toevoeging van zeer veel pathogene kiemen niet altijd geheel gezuiverd werd, doet dit tot de *practische* waarde der methode niet af, daar dergelijke kunstmatig hoog opgevoerde eischen in de practijk niet zullen worden gesteld.

Het verdient echter aanbeveling eenigszins troebel water te voren te klaren door elk gewild geïmproviseerd filter of door invoering van het Oostenrijksche escouade-filter (twee in elkaar passende ijzeren emmers, waartusschen asbest wordt gebracht).

In den handel komt de benoodigde hoeveelheid Broommengsel ter reiniging van 100 Liter water voor in dichtgesmolten glazen buisjes (20 gram). Ook het natriumzout (ter neutralisatie) is in glazen buisjes verkrijgbaar.

De toepassing is de volgende:

Een wielrijder rijdt vooruit naar de plaats, waar water verstrekt zal worden, en doet de noodige hoeveelheid water verschaffen; bij aankomst van den troep doet hij 100 man elk hun soepketeltje met 1 Liter water vullen; zelf zet hij twee keteltjes elk met 1 Liter water gereed. Hij breekt nu van een buisje met Broom de punt af, laat, onder water, den inhoud in een der laatst genoemde keteltjes leegloopen en maakt zoo de verdunde Broomoplossing; hij roert met de spatel goed om en schenkt nu 10 cM³. verdunde Broomoplossing in het tweede der keteltjes. Thans gaat hij rond en schenkt eveneens 10 cM³. der verdunde Broomoplossing in de keteltjes der manschappen en roert om; hij zorgt, dat het Broom minstens 5 minuten kan inwerken, lost intusschen een der buisjes met natriumzout in het tweede keteltje op en gaat nogmaals rond, wederom in elk keteltje 10 cM³. dezer zoutoplossing gietende en omroerende.

Twee minuten na afloop dezer behandeling kan het water gedronken worden (BROERS).

b. De methode VAILLARD is analoog aan de methode van SCHUMBURG, maar vervangt het Broom door het Jodium.

De voordeelen dezer methode boven het Broomprocédé zijn :

1. De toepassing in den vorm van comprimé's, waardoor de breekbare glazen buisjes overbodig worden ;

2. De mogelijkheid kleinere hoeveelheden te gelijk te zuiveren (1 comprimé is berekend op 10 L. water, terwijl de glazen broombuisjes berekend zijn op 100 L.).

De toepassing is de volgende; er bestaan drie soorten tabletten; I. blauwe uit JK. en JNa. samengesteld, II. roode uit wijnsteenzuur samengesteld, III. witte uit Natriumhyposulfiet samengesteld.

Eerst worden I en II getijktijdig in een weinig water opgelost, waardoor het Jodium vrijkomt. De hierdoor bruin gekleurde Jodiumoplossing wordt bij het te zuiveren water gemengd. Na tien minuten voegt men bij het water een evenredig getal witte tabletten ter binding van het overtollige vrije Jodium, waardoor het water zijn helderheid en smaak terugkrijgt.

Het Jodium is ook in vloeibaren vorm aan te wenden, volgens het procédé van den Franschen militairen apotheker DR. ALLAIN. Per L. water worden 7 druppels eener alcoholische Jodiumoplossing toegevoegd, waarna ontkleuring met natriumhyposulfiet volgt. Dit procédé is zeer goedkoop en kost slechts 5 cent per 100 L. water.

CONCLUSIE.

Waar geen natuurlijk betrouwbaar water beschikbaar is of is medegevoerd, en waar tijd en gelegenheid ontbreken tot het slaan van Nortonpompen of tot het koken van water, dus b.v. in de groote rust bij oorlogsmarschen; bij langdurig verblijf in gevechtsstellingen, waar de tactische eischen die der hygiëne en verpleging beheerschen; bij aankomst in kantonnementen of bivaks zonder voorafgaande voorbereiding door kwartiermakers; in één woord in al die gevallen, waarin geen voorbereiding is getroffen of kon worden getroffen, *moet* de chemische Jodiummethode worden toegepast.

Ten einde den grootsten waarborg te hebben, dat het benodigde scheikundig materieel beschikbaar zij, wordt dit medegevoerd met den gevechtstrein, b.v. in de ziekenkarren c.q. verbandwagens.

Voorts zouden de ziekenverplegers, per tactische eenheid ingedeeld, zonder bezwaar het benodigde kunnen medevoeren voor het eene enkele maal doen zuiveren van drinkwater voor hun onderdeel.

Bij meer langdurig verblijf zullen Nortonpompen — mits op voldoende diepte in een niet vervuilden bodem geslagen —, aanvoer van elders en koken respectief in aanmerking komen.

Waar goed grondwater te verkrijgen en voldoende boormaterieel beschikbaar is, komen Nortonpompen het eerst in aanmerking.

Als Nortonpompen, om welke reden dan ook, niet geslagen worden, zal de keuze tusschen aanvoer van elders en koken van het ter plaatse

aanwezige onbetrouwbare water, afhankelijk moeten worden gesteld van den afstand, waarop betrouwbaar drinkwater verwijderd is, de wegen, waarlangs (besmette rayons), en het personeel en materieel, waarmede dit water kan worden aangevoerd.

Zoo een dezer factoren ongunstig influenceert, zal »koken van water« worden toegepast:

Waar *geen drinkwater aanwezig* is, noch door boring verkregen kan worden (b.v. laag grondwater-peil, brak water), blijft slechts aanvoer van elders over.

Wellicht verdient het overweging vaste installaties, b.v. tijdelijke hospitalen, veldhospitalen, etappeplaatsen, enz., van filters BERKEVELD te voorzien.

'S-GRAVENHAGE, Januari 1908.

**Eenige beschouwingen naar aanleiding van:
„Iets over Militaire bruggen” door v. A.,**

DOOR

H. J. D. VAN MAANEN,
1ste Luitenant der Artillerie.

Na lezing van het in de afleveringen April tot en met October 1908 van dit Tijdschrift verschenen, zeer uitvoerige artikel »*Iets over Militaire bruggen*«, door v. A., kwam onwillekeurig bij mij, — die van af 1896 tot 1907 de eer had bij het Korps Pontonniers te dienen — de vraag op: heeft de schrijver in de laatste jaren van dat Korps deel uitgemaakt, ja dan neen?

Waar het eensdeels moeilijk aan te nemen is, dat iemand, steeds geheel buiten dat Korps gestaan hebbende, zich dermate in de voorschriften en oefeningen ervan zou hebben ingewerkt, als de schrijver blijkt te hebben gedaan, daar valt het anderdeels moeilijk te begrijpen, dat hij, in de laatste 12 jaren bij dat Korps gediend hebbende, in die mate onkundig zou zijn van de voor oefeningen en voor mobilisatie getroffen regelingen, als waarvan hij eveneens blijken geeft. Waar men niet mag aannemen, dat dit aan onwelwillendheid tegenover genoemd Korps moet worden toegeschreven, blijft m. i. niets anders over dan te veronderstellen, dat de schrijver wel bij het Korps heeft gediend, doch vóór dat het Pontonnier-reglement 1896 en het Handboek op den Pontonniersdienst 1898 van kracht waren geworden, en dat zijn betoog, behalve op ervaring vóór 1896 opgedaan, dus slechts steunt op de hem ten dienste staande boekwerken. Zoodoende zou het te verklaren zijn, dat hij geheel en al onvermeld laat datgene, wat bij het Korps reeds gedaan is om aan de gebreken dier voorschriften te gemoet te komen, en dat hij meermalen onderstellingen en vermoedens uit, dan wel bepaalde mededeelingen doet, die geheel en al onjuist of met elkander in strijd zijn.

Het moge mij vergund zijn in het hierna volgende o. m. deze onderstelling met bewijzen, aan het artikel zelf ontleend, te staven. Ik stel hierbij op den voorgrond, dat het niet in mijn bedoeling ligt het artikel op den voet te volgen, nòch om thans alle onjuistheden ervan te weerleggen. Zulks ware te onbescheiden met het oog, zoowel op de daarvoor gevorderde plaatsruimte als op het geduld van de lezers van dit Tijdschrift. Slechts zullen worden vermeld de het meest in het oog springende onjuistheden dan wel die, welke het duidelijkst onbekendheid met bestaande regelingen, hetzij voor oefeningen of voor mobilisatie,

verraden en dan nog, wat de laatste betreft, onder dit voorbehoud, dat bij vermelding van voor mobilisatie getroffen regelingen de noodige voorzichtigheid zal worden betracht.

Schragen N°. 1.

Op blz. 496 zegt de schrijver, na een betoog, waarom z. i. de plaats gehad hebbende invoering van verzwaarde draagbalken en draagstukken voor de schragen N°. 1 als ongewenscht moet worden beschouwd:

»*Misschien* ¹⁾ is de verklaring der zware afmetingen te zoeken in »het ongeveer gelijktijdig ontstaan, en reeds vroeger vermeld, »toevoegsel tot het handboek, waarin op blz. 4 is aangegeven, »dat de zekerheidscoëfficiënt moet genomen worden ten opzichte »van de elasticiteitsgrens en, *zoals wij vroeger zagen, is dat niet »juist.* ¹⁾ Bij het ontwerpen van het nieuwe model draagbalk en »draagstuk heeft dit boekje *misschien* ¹⁾ tot grondslag der bereke- »ningen gediend.«

In deze aangehaalde zinsnede vallen twee onderstellingen en eene zeer apodictisch klinkende uitspraak op.

De beide onderstellingen zijn onjuist. Toen ik in April 1896 bij het Korps Pontonniers kwam, waren de proeven met verzwaarde draagbalken en draagstukken reeds begonnen, ingevolge de aanschrijving van het D. v. O. dd. 22 Februari 1896 IVe afd. N°. 47; de verzwaarde draagstukken werden daarna ingevoerd bij aanschrijving van het D. v. O. dd. 12 December 1896 IVe afd. N°. 63, de verzwaarde draagbalk bij aanschrijving D. v. O. dd. 3 November 1897 IVe afd. N°. 45. ²⁾ Het bedoelde toevoegsel werd echter door mij, op last van den toenmaligen korpscommandant, eerst in 1900 samengesteld met gebruikmaking van desbetreffende werken. Het verzwaren dier draagbalken en draagstukken geschiedde dan ook, naar mij destijds werd medegedeeld, omdat de door den schrijver teruggewenschte modellen te zwak waren gebleken; dit bleek, niet uit theoretische beschouwingen, maar omdat werkelijk een draagbalk O.M. en een draagstuk O.M. bij volstrekt niet abnormale belasting waren gebroken. Persoonlijk heb ik een draagstuk O.M. zien bezwijken in eene brug bij Krimpen a/d Lek, toen een troepje schoolkinderen onder gejuich en eenig gedrang de brug overtrok.

En de apodictisch klinkende uitspraak verliest wel eenigermate hare onwederlegbaarheid na lezing van de volgende zinsnede, door den schrijver op blz. 395 zelf aangehaald:

»Het Leerboek van VAN HEMERT leert hieromtrent op blzn. »76 en 77, dat de zekerheidscoëfficiënten ten opzichte van de »vastheid niet zulk een goede maatstaf zijn voor de beoordeeling »van de aanwezige zekerheid, als de zekerheids grenzen ten opzichte »van de elasticiteitsgrenzen, omdat de wetten der vormveran-

¹⁾ Ik cursiveer.

²⁾ Zie: Beknopt Overzicht Proeven en Oefeningen Artillerie 1896 en 1897.

»dering na de overschrijding dezer laatste grenzen nog onvol-
 »doende bekend zijn en vóór de breuk meestal zulke belangrijke
 »vormveranderingen plaats grijpen, dat reeds daardoor ge-
 »vaar kan ontstaan.« ¹⁾

Nu moge al waar zijn, dat VAN HEMERT daar onmiddellijk op laat volgen:

»Toch wordt meestal de zekerheidscoëfficiënt aangegeven
 »ten opzichte van de vastheid, omdat een juiste bepaling van
 »de elasticiteitsgrens moeilijk is en fijne werktuigen vereischt,
 »terwijl dikwijls een kleine vormverandering niet nadeelig is,
 »doch een breuk in geen geval mag intreden«,

dit neemt niet weg, dat althans theoretisch volgens dien schrijver het nemen van de zekerheidscoëfficiënt ten opzichte van de elasticiteitsgrens nog niet zoo verwerpelijk is.

Hoe dit ook zij, in het betoog van den heer v. A. is, m. i. ten minste, het bewijs van zijne uitspraak volstrekt niet geleverd.

Laat mij beproeven, daarentegen wel te bewijzen — kortheidshalve alleen voor den draagbalk —, dat ook theoretisch het verzwaren van de afmetingen logisch was, op grond van de stelling, door den schrijver zelf op blz. 496 vermeld, »dat eene samengestelde constructie »niet sterker wordt door enkele onderdeelen te versterken, tenzij ver-
 »ondersteld moet worden, ¹⁾ dat bij de oorspronkelijke concep-
 »tie misrekeningen zijn begaan«. En dit nu was bij de samengestelde constructie, pontonbrug genaamd, werkelijk het geval. De draagbalk was naar verhouding zwakker dan het brugdek. ²⁾

Bij eene gelijkmatig over het brugdek verdeelde belasting zal een draagbalk te dragen hebben een gewicht, gelijk aan hetgeen zich bevindt op het brugdek tusschen twee schragen, vermeerderd met het eigen gewicht van dat brugdek zelf. In het midden latende, welke waarde men aan den factor S in de formule $P = \frac{4}{3} \frac{bh^2}{l} \times S$ (blz. 396) moet toekennen — dus m. a. w. of men daarvoor de grens van vastheid (breekgrens) dan wel de elasticiteitsgrens moet nemen —, zoo staat het m. i. toch vast, dat in eene logisch geconstrueerde brug voor alle deelen de zelfde zekerheidscoëfficiënt ten opzichte van dien factor S. moet worden toegepast.

Nu bestaat het brugdek tusschen 2 schragen bij de Rijdende Treinen uit 5 ribben N° 6, breed 0,10⁵ M. en hoog 0,16 M., gebezigd met eene spanning tusschen de beide steunpunten (draagbalken) van 5 M.

Het draagvermogen dier 5 ribben is dus $5 \times \frac{4}{3} \times \frac{10,5 \times 16^2}{500} S = 35,84 S$.

¹⁾ Ik spatieer.

²⁾ Zelfs dan dat van de Rijdende Treinen. De schraagribben van den Varenden Trein zijn van eene grootere doorsnede dan die van de Rijdende Treinen, en wel 0.115 M. bij 0,16 M.

(Bij den Varenden Trein bedraagt het draagvermogen der 5 schraagribben 39,25 S.)

Het draagvermogen van den draagbalk moet dus ook zijn 35,84 S (39,25 S), vermeerderd met het $\pm$ 580 KG. bedragende eigen gewicht van het brugdek.

Het draagvermogen van den draagbalk O.M., lang 4,60 M., breed 0,16 M. en hoog 0,22 M., bedroeg daarentegen slechts, bij de normale spanning tusschen de steunpunten van 4 M.: $\frac{4}{3} \times \frac{16 \times 22^2}{400} S = 25,8 S.$ ¹⁾

Het was dan ook m.i. zeer juist gezien, dat men de doorsnede van den draagbalk verzwaaard heeft, zoodat thans het draagvermogen van dien balk: $\frac{4}{3} \times \frac{13,5 \times 31^2}{400} S = 43,24 S$ bedraagt. ¹⁾ Waar dat vermogen volgens het vorenstaande zou moeten bedragen 35,84 S (39,25 S) + 580 KG., daar komt het mij voor, dat de nieuwe draagbalk volstrekt geen overmaat van draagkracht bezit.

(Wordt vervolgd.)

¹⁾ Dit getal is te groot. Het bovenvlak van den draagbalk was n.l. cilindervormig, zoodat slechts de hoogte in het midden der doorsnede 0,22 M. bedroeg. Het zelfde geldt voor den tegenwoordigen draagbalk.

Het Ontwerp Cavaleriereglement, II, 1908,

DOOR *W.*

Het cavaliereglement, II, 1908, dat als voorloopig ontwerp de oude scholen vervangt, heeft eene groote schrede op den weg der verbetering gemaakt, laten wij zeggen der volmaaktheid. Geen herstelwerk wordt ons aangeboden, neen, eene radicale breuk met het oude moet geconstateerd worden. Waar overal eene strooming merkbaar werd, om alles aan het woord »kriegsmässig« te toetsen, daar moest het oude gebouw tot op den grond toe afgebroken worden, om voor een nieuw plaats te maken.

De oude Pelotons-, Eskadrons-, Regiments- en Brigadescholen zijn tot een enkel reglement samengevoegd, waardoor eene consequente doorvoering van beginselen is verkregen, iets, wat vroeger nog al eens te wenschen overliet, wanneer dan eens het eene, dan weer het andere reglement eene nieuwe oplage en daarbij meermalen wijziging noodig had.

Overgaande om vooreerst de beginselen van het O. C. R. in het licht te stellen, valt ons oog onmiddellijk op punt 3: *doel der exercitie*, d.i. voorbereiding der eenheden tot het uitvoeren van den aanval. Cavalerie-aanvoerders dienen de vele gevechtsonstandigheden onder de oogen te zien, om de noodzakelijkheid en het tijdstip der formatieveranderingen en hunne waarde onder die omstandigheden te kunnen beoordeelen. Dit oordeel zal de grondslag tot de voorbereiding hunner afdeelingen moeten vormen. De exercitiën zijn dus als het ware afgebakend binnen de grenzen, door 220 aangegeven. Dit punt wordt hier op den voorgrond gebracht, omdat zoo velen, zelfs tegen het einde der exerceerperiode nog, alle formatieveranderingen kris en kras zonder verband en gedachte door elkander halen, waardoor aan punt 4, n.l. door oordeelkundige toepassing streven naar ontwikkeling van helder tactisch inzicht, zoowel voor zichzelf als voor zijne ondergeschikten, wordt te kort gedaan.

Het verrassend karakter en de korte duur van het gevecht eischen eenvoudigheid in de technische leiding. Er is geen tijd voor hoekige bewegingen, voor gericht samenwerken der eenheden. Het brengen der afdeelingen in de juiste aanvalsrichting, het bepalen van het oogenblik van ontwikkeling en het aannemen der versnelde gangen vergt reeds zooveel van de aandacht des aanvoerders, dat deze ontheven moet worden van het uitwerken van puzzles, hoe en op welk commando

zijn afdeeling nog op tijd in linie in de goede richting kan worden gebracht.

Het O. C. R. voorziet hierin, door het beginsel *narijden*, in verband met den regel, *dat elke ondercommandant vrij is in de wijze van overgang tot een bevolen vorm* (8). Een ander middel is er niet, om te voldoen aan den eisch, om op tijd in de juiste richting een gevechtsfront of een anderen bewegingsvorm te kunnen vormen. Alle formatieveranderingen geschieden dus in de richting van den commandant.

Bij een verrassenden aanval treedt de waarde van beide beginselen het sterkst op den voorgrond (91, 157). In 16 wordt aangegeven, dat de aanval in zulk een geval zelfs uit elken vorm kan geschieden.

De alles beheerschende factor »verrassing« heeft O. C. R. ertoe gebracht, de vormveranderingen (op enkele uitzonderingen na) in verbubbelden gang te doen geschieden en den opmarsch ter weerszijden der richtingseenheid toe te passen; in verband hiermede wordt het afmarcheeren uit het midden ook aangegeven.

Omtrent het formeeren der linie geeft het ontwerp eenige belangrijke aanwijzingen, n.l.:

»De opmarsch der pelotons in het eskadron en die der eskadrons geschieden als regel aan weerszijden van de richtingseenheid« (179).

Bij het regiment in linie marcheeren de eskadrons niet op gelijke hoogte, waardoor zonder nadeel voor de uitwerking van den aanval voorkomen wordt, dat onregelmatigheden in een der eskadrons zich op de overige voortplanten.

»Bij ontwikkeling in linie van grootere eenheden doet elke C^t. in zijn onderdeel de linie formeeren, zoodra de ruimte daartoe beschikbaar is« (8). Dit is van veel belang, in verband met de laatste alinea van 101 en 224.

»De linie wordt op het gevechtveld niet gevormd, dan nadat aanvalsdoel en aanvalsrichting zijn vastgesteld« (101). Eerst moet de afdeeling dus in de aanvalsrichting gebracht worden en daarna kan, indien er een aanvalsdoel is, de linie pas gevormd worden. Vinden commandanten van onderafdeelingen geen aanvalsdoel (224), dan moet een luchtstoot vermeden en moeten maatregelen genomen worden om op de gunstigste wijze in het gevecht in te grijpen. Het behoeft geen betoog, dat deze C^t. zijn afdeeling geployeerd laat en dus in bewegingsvorm.

Direct treft ons hier eene zekere mate van vrijheid van handelen, die aan ondercommandanten gelaten wordt. Dit beginsel wordt, daar waar het noodig is, door O. C. R. hooggehouden, b.v. in de volgende punten:

8. Reeds hierboven besproken.

15. Ondercommandanten zijn verplicht in onvoorziene omstandigheden op eigen initiatief te handelen.

142. P. Cⁿ. openen hun colonne c.q. gedurende den marsch in pelotonscolonnes.

154. Bestaat er gelegenheid tot overvleugeling van de tegenpartij

of de noodzakelijkheid, om maatregelen tegen overvleugeling door de tegenpartij te nemen, dan handelen de betrokken P. Cⁿ. snel en beslist op eigen gezag en verantwoordelijkheid.

157. De P. Cⁿ. leiden door toeroepen en wenken hun ruiters in de gewenschte aanvalsrichting, hierbij door het kader ondersteund.

179. De E. Cⁿ. beoordeelen of de omstandigheden den opmarsch der pelotons naar ééne zijde noodig maken.

229. De 2e linie volgt in den door haren C^t. te bepalen vorm en op den door hem aan te geven afstand achter een der vleugels der 1ste linie, hetzij daarachter gedekt of wel eenigszins buitenwaarts.

230. De reserve volgt op geen grooteren afstand, dan geboden is door den eisch, dat zij tijdig aan haar doel kan beantwoorden.

Hoogstnoodzakelijke wijzigingen waren het meer aanpassen der vormen aan de eischen van het gevecht. De *pelotonscolonnes* zijn eene onmisbare formatie geworden als bewegingsvorm, marcheerende in de richting van artillerievuur of toevalsvuur der infanterie. Gunstige bewegingsvorm, zoowel om veranderingen van directie te kunnen uitvoeren, als om ongunstige terreingedeelten te kunnen vermijden, biedt zij ook eene geschikte opstelling aan voor het afstijgen tot het gevecht te voet.

De *linie op één gelid*, zijnde de meest geëigende vorm voor den aanval op infanterie, heeft eveneens haar intrede in het reglement gedaan. In den geest van het reglement handelende, worde zij slechts toegepast, wanneer het aanvalsdoel en de aanvalsrichting zijn vastgesteld. Andere bewegingen (behalve kleine directieveranderingen) met pelotons op één gelid moeten dus vermeden worden. De colonne met pelotons, elk peloton geformeerd in linie op één gelid, kan bruikbaar zijn voor het uitvoeren van opvolgende aanvallen.

Eene andere zeer toe te juichen verandering kan bij den *verspreiden aanvalsvorm* gevonden worden. Deze formatie is de meest geëigende vorm voor den aanval op artillerie, voertuigencolonnes en zeer verspreide infanterie, terwijl zij ook wordt toegepast bij verkenningen onder vijandelijk vuur. De voorgeschreven vorming van groepjes van 4 à 5 man onder commando van één man kader zal den uitslag van het gevecht ten goede komen; eenige leiding bij den aanval op de verspreide doelen is daardoor verzekerd.

Gekomen tot de beoefening van den aanval, herinnert O. C. R. ons opnieuw aan het doel van het exerceeren (voorbereiding, juiste uitvoering van den aanval) door bepaald voor te schrijven, dat *de aanval steeds beoefend moet worden op een doel*.

Het is gemakkelijk om een stilstaand doel of een doel, dat recht op ons toekomt, aan te vallen. Daarbij moet de breedte van het aanvalsdoel aangegeven worden, om P. Cⁿ., in de gelegenheid te stellen snel en beslist op eigen gezag volgens 154 te handelen.

Moeilijker wordt de aanval op een bewegend doel, waarvan de marschrichting de eigen kruist, zoals bij flankaanvallen zal voorkomen. Oefening van den C^t. om snelheid van gang en aanvalsrichting af te

meten, oefening voor den troep in het narijden, ziedaar het nut, wat O. C. R. met het immer aangeven van het aanvalsdoel beoogt. Zonder het beginsel *narijden*, zijn deze verrassende aanvallen in de flank, waar het zien van het aanvalsdoel, het nemen der aanvalsrichting, de ontwikkeling en de aanval elkander bliksemsnel opvolgen, niet uit te voeren. Dikwijls is er geen tijd voor geheele afwikkeling van bovengenoemd proces (16). Keuze der aanvalsrichting en narijden zijn dan de meest gewichtige handelingen.

Een goed ingezette aanval zal weinig of geen succes hebben, wanneer terreinhindernissen de verdere uitvoering bemoeilijken of beletten. Het verkennen van het gevechtsveld is dus eene noodzakelijke handeling, die niet over het hoofd gezien mag worden, om den aanval niet in de waagschaal te stellen; O. C. R. houdt er rekening mede (158, 215).

Het ontwerpreglement weet met eene juiste woordenkeus het terrein voor het gevecht te voet af te bakenen. En gelukkig wordt er geen handschoen in het strijdperk geworpen, om over den voorrang van een optreden te paard of te voet te gaan redetwisten. »*Het gevecht te voet vindt toepassing in al die gevallen, waarin het sneller en beter tot het beoogde doel belooft te voeren dan het gevecht te paard.*« Veel hangt dus van de appreciatie van den commandant af, of hij tot het gevecht te voet zal besluiten of niet. Meerdere oefeningen in het vuurgevecht, doch gepaard met het uitzenden der verkennings- en veiligheidsmaatregelen volgens 273 en 274, zullen, vooral bij kleinere afdeelingen, overdrijving voorkomen.

Het aanvallend gevecht wordt alleen gevoerd, wanneer de noodzakelijkheid bestaat om den vijand uit eene opstelling te verdrijven. Blijkt het doel niet bereikbaar te zijn, dan moet het gevecht tijdig afgebroken worden (3de alinea, 267). Wij missen eene voldoende hoeveelheid munitie en een blank wapen om den aanval krachtig door te zetten. Een ruimer terrein voor aanvallend optreden vindt de cavalerie in het afbreuk doen van colonnes, b.v. bij de vervolging. »*Der Feuerkampf an sich, also das Beschießen des Gegners*«, en minder een voorwaarts gaan te voet, zal veelal het aanvallend optreden der cavalerie kenmerken. Het paard brengt ons naar de vuurstelling, van waaruit de verlangde resultaten verkregen moeten worden. Zie 271 voor de verkenning en den opmarsch naar de vuurstelling.

Het vormen van gevechtsafdeelingen, die met meer of minder tusschenruimte zooveel mogelijk nut van het terrein trekken, mag eene gelukkige gedachte genoemd worden. Omvattende bewegingen kunnen daardoor gemakkelijk worden ingeleid, welk middel zelfs krachtiger is om de beslissing te zoeken, dan een uitsluitend versterken uit de diepte.

Boven aangehaalde beginselen van het nieuwe ontwerp-reglement zijn in overeenstemming met de eischen, die de cavaleristische aanvoering en het gevecht stellen en dus onaantastbaar.

Wat betreft de détails, een ieder zal opmerkingen hebben. Gaarne grijpen wij dan ook deze gelegenheid aan, om er eenige te maken, die den grondslag van het reglement niet zullen aantasten.

In volgorde der punten laten wij deze hieronder volgen :

5. Richting op het rechter-hoofdeskadron zou aan te bevelen zijn, aangezien dit eskadron de richting behoudt bij het in linie komen voorwaarts en gewoonlijk ook naar links en rechts (kleine directieveranderingen inbegrepen).

9. Elke C^t. oefent zijn onderdeel zooveel mogelijk uitsluitend op teekens. Dit moge aan te bevelen zijn voor P. Cⁿ. en E. Cⁿ., omdat hunne afdeelingen gewoonlijk in haar geheel bij elkander blijven, voor een R. C^t. of B. C^t. zal dit bezwaarlijk gaan. Deze zullen meermalen mondelinge aanwijzingen moeten geven, b.v. bij optreden op meerdere liniën, aanval met gevechtsgroepen of op één gelid of wanneer hij, gedwongen door het terrein, slechts een gedeelte in gevecht kan brengen. Oefent een R. C^t. zijn onderdeel volgens 181 zooveel mogelijk uitsluitend op teekens, dan bestaat er veel kans, dat alle gevechtsoefeningen volgens het zelfde recept zullen verlopen, zonder dat op voldoende wijze met terreingesteldheid en bijzonderen gevechtstoestand zal worden rekening gehouden (219, 220).

10. 3^e alinea, 2^{en} zin te veranderen in : »De afdeeling, waarop de beweging geschiedt, gaat eveneens zoover in stap voorwaarts, dat de bevolen vormverandering kan worden uitgevoerd«. In punt 137 wordt dit beginsel ook aangenomen, waardoor de C^t. van het geheel zijn aandacht elders kan vestigen.

35. Laatste alinea kan vervallen. De inhoud ligt opgesloten in de woorden »de ruiters van beide gelederen«.

43. Te doen vervallen de woorden »met luider stem«. Het beginsel, dat de ruiters den P. C^t. narijden, moet hier juist beoefend worden, als voorbereiding voor het uitvoeren van bewegingen in hooger verband. Waarom nu de marschrichting op eene andere wijze aangegeven? Zie b.v. 98 »... zoo noodig...«

56. Wanneer de ruiters zich gedurende den frontmarsch in het algemeen rechtstreeks op den P. C^t. moeten richten, dan moet dit ook gedurende de wending plaats vinden. Zelfs is hier meer reden voor, omdat in de eerste plaats van den P. C^t. de grootte en de straal van den boog afhankelijk is. 4^e regel »het midden« te vervangen door »den P. C^t.«

Achter de 1ste alinea, 56, te doen volgen: »Allen overtuigen zich van tijd tot tijd met een oogopslag naar de zijde van het midden van hun gelid van de richting«.

63. Bij deze vormverandering is het *gelijktijdig* in verdubbelden gang aanmarcheeren van de linkerhelft zeer moeilijk, daar de achtertse ruiters niet kunnen zien, wanneer *het* oogenblik daar is. De colonne wordt in den beginne te lang en het tempo onregelmatig. Aanbevelenswaardig zou de volgende verandering zijn: »... voorbij is, maken daarop op het teeken *gang verdubbelen* van den achtersten ruiter van de rechterhelft *gelijktijdig* in verdubbelden gang schuinrechts«.

71. In verband met de opmerking over punt 10, regel 8, v. o. »tot op het C^o. (teeken) van den P. C^t.«

74—77. Waarom worden de punten 73—77 behandeld onder het hoofd »MARSCHCOLONNES«? Deze punten hadden onder de IIIe of IVe Afd. eene plaats kunnen vinden.

Eene bepaalde leemte vinden wij in de IIe Afd., doordat het afstijgen uit de colonnes met 2 of 4 niet behandeld is geworden. Op marsch, bij het houden van eene beveiligde halt, komt het afstijgen in de marschcolonne onophoudelijk voor, terwijl men niet altijd rechts (links) front wil laten maken. En hoe geschiedt het afstijgen ook dan? Wij willen niet op elke omschrijving in het C. R. aandringen, dit zou verkeerd zijn, een ieder moet zich in ondergeschikte zaken weten te behelpen. Doch het afstijgen uit eerstgenoemde formatie moet o. i. behandeld worden.

76 en 122. Zou het geen overweging verdienen bij de omschrijving van het verzamelen de woorden »in den snelsten gang« te vervangen door »in galop«? Dit gaat eveneens snel genoeg en men voorkomt het meerdere gekakker. In werkelijkheid kunnen de ruiters ook niet in den snelsten gang wegrijden, wanneer het strijdgewoel het zien van het verzamelpunt na het blazen niet onmiddellijk toelaat.

84. De aanval zal meer gesloten worden uitgevoerd, naarmate de ruiters de paarden langer in de hand hebben. Het verdient de voorkeur om de sabels na het aannemen van den galop en even vóór het commando »attaqueert« te trekken. Een tweede voordeel is de moreele indruk, die het trekken van de sabels op dit oogenblik op vijand en eigen ruiters maken zal (punt 91, 2^e alinea).

90. In de laatste alinea wordt aangegeven, dat de beide pelotons na de vervolging in twee verschillende richtingen worden verzameld. Doch de officieren zullen vóór de vervolgers de leiding der vervolging moeten blijven houden, terwijl het beter is te verzamelen met het front naar den vijand. Daarom moet er verzameld worden in de zelfde richting, als die, waarin de vervolgde rijdt.

93. Ruiters hebben ook afkeer van gekwetste gezichten en oogen, welke verwondingen niet kunnen uitblijven, wanneer de tirailleurlinie *omhoog* vuurt. Beter *omlaag* vuren!

104. Bij de omschrijving omtrent het gebruik der pelotonscolonnes wordt te weinig de waarde op den voorgrond gesteld, die de formatie heeft, wanneer in de richting van vuur gereden wordt. De woorden »is weinig kwetsbaar« zeggen weinig; het hangt er maar van af, van waar het vuur komt. 4^e regel, blz. 63 te veranderen in: »wordt op het gevechtveld gebruikt, wanneer de cavalerie aan toevalstreffers is blootgesteld, komende uit de richting van het marschdoel, en stelt in vele gevallen . . . .«

114, 119 en 125. Leider te veranderen in E. C^t. (leider) zooals in 137 en 138.

114. Bij den frontmarsch moeten de P. Cⁿ. zich op den commandant van het richtingspeloton regelen, waardoor zij voortdurend naar links of rechts moeten zien. Beter komt het ons voor aan te geven (evenals

ruiters in peloton, 43) »de overige P. Cⁿ. richten zich in het algemeen rechtstreeks op den E. Ct. (leider) en onderhouden de benoodigde tusschenruimte naar de zijde van het richtingspeloton door van tijd tot tijd met een oogopslag zich hiervan te overtuigen«. Richting op den commandant wordt hier pas volkomen toegepast, zonder de geslotenheid van het eskadron in gevaar te brengen.

118. Op twee verschillende wijzen het eskadron in linie van directie te doen veranderen (118-119) komt ons niet aanbevelenswaardig voor.

De straal der wending moge met oordeel gekozen zijn, om te gemoet te komen aan de moeilijkheden, die eene wending oplevert en kan c.q. dan ook toegepast worden; doch deze wendingen moeten zooveel mogelijk vermeden worden.

In hooger verband zal de open colonne met eskadrons op het gevechtveld zelden toepassing vinden. Het maken van een flankmarsch in deze formatie, om daarna met eskadrons in te wenden, kan vermeden worden, door in pel. colonne over te gaan en de pelotons te doen wenden.

De redactie van 118 en 119 zou kunnen zijn: De wending van het eskadron in linie of de verandering van marschrichting geschiedt door het narijden van den E. Ct. (leider), die het nieuwe richtingspunt aanwijst en zoo noodig den gang vermindert, daarop langs een min of meer wijden boog aanrijdt, in den zelfden gang gevolgd door den commandant van het richtingspeloton, op wien de overige P. Cⁿ. zich regelen.

C°. »Eskadrons rechts (links) = marsch.

137. blz. 76 onderaan. De woorden »zoo noodig in verdubbelden gang« doen vervallen, daar de gang door het afbreken reeds vanzelf verdubbeld is.

141bis. Hier ware de invoeging van een punt gewenscht om uit de pelotonscolonnes de linie op één gelid te formeeren. Gewoonlijk zal de E. Ct. den aanmarsch in pelotonscolonnes verrichten, om zoo min mogelijk verliezen van vuur te krijgen. Om de formatie op één gelid, voor een aanval, te doen aannemen, moet volgens O. C. R. eerst de linieformatie aangenomen worden, waarna de E. Ct. de linie op één gelid formeert. Onder vuur duurt dit te lang en wordt den vijand eene compacte massa aangeboden. Daarom moet de opstelling op één gelid onmiddellijk uit de pelotonscolonnes aangenomen kunnen worden. Ook in de pelotonsschool was een nieuw punt 71bis in te voegen, b.v.

71bis. Formeeren peloton op één gelid.

In linie op één gelid = marsch.

Uitvoering als in 71, doch de opmarcheerende ruiters uit het 1ste gelid nemen 1 M. tusschenruimte, zoodanig dat de overeenkomstige nummers van het 2e gelid zich links van hun voorlieden kunnen begeven.

142. 1ste regel P. C^t. te veranderen in E. Ct.

In deze afdeeling wordt niet gevonden de formatieverandering in

de colonne met pelotons. Of deze bepaald noodig is, betwijfelen wij. Sommigen mogen dit eene leemte noemen, anderen zullen er vanwege de eenvoudigheid meer vrede mede hebben.

146. De tweede alinea laat aan duidelijkheid te wenschen over. In verband met 8 (2^e alinea) te veranderen in: »Bij het verdubbelen doen de P. Cⁿ. hunne pelotons gelijktijdig, c. q. achtereenvolgens, de bevolen verdubbeling uitvoeren en sluiten daarna in verdubbelden gang op«. Het afbreken geschiedt achtereenvolgens door de pelotons, zoodanig dat de colonne niet onnoodig verlengd wordt.

152. Frontbreedte.

154. In figuur 21 en 22 worden schetsen gegeven van eene offensieve en defensieve flank. Waarom is in fig. 22 de zuidelijke partij niet zwart geteekend? Dit is logischer voorstelling in verband met figuur 21.

158. Eenigszins komisch klinkt de aanvang: »Indien de gelegenheid heeft ontbroken,« wanneer niet te voren is aangegeven, hoe het verkennen geschiedt, wanneer er wel gelegenheid is. Dit punt behoort in het tactische gedeelte van het reglement thuis (221). Toch moet de taak der terreinverkenners hier behandeld worden. Deze worden, zooals wij later zien zullen, in *de* aanvalsrichting uitgezonden om de strook terrein, waarin het eskadron ten aanval vooruit gaat, na te gaan.

Het bepalen van *de* aanvalsrichting hangt af van den vijand en van eene tijdige voorafgaande verkenning van het mogelijke gevechtveld. Heeft de voorafgaande verkenning niet plaats kunnen vinden, dan zal slechts op den E. C^t. en op de terreinverkenners vertrouwd kunnen worden. Dit punt zou, als volgt, kunnen worden ingekleed. 158. *Terreinverkenners*. Terreinverkenners dienen tot verkenning van het aanvalsterrein en, wanneer de gelegenheid heeft ontbroken om de gesteldheid van onbekend terrein van te voren te verkennen, den E. C^t. behulpzaam te zijn om hem de noodige vrijheid van beweging te verzekeren. Zij bevinden zich.... enz.

Zouden de teekens voor de terreinverkenners hier niet opgenomen kunnen worden?

160. De inleiding tot de Regimentsschool is mooi gedacht en toch komt in het cursief gedrukte een voorname factor, niet voldoende tot zijn recht, n.l. de R. C^t.

Meermalen zal b.v. 8, 1ste alinea verschil van meening opleveren, waarin de R. C^t. beslissen moeten.

Is eenheid van handeling der eskadrons ook niet op meer geaccidenteerd en bebouwd terrein noodzakelijk, waarbij de gemeenschappelijke aanval door het regiment niet als één geheel wordt uitgevoerd? Is er somwijlen geen voorhoede? De regimentsschool dient tot voorbereiding van het optreden der 4 eskadrons op het gevechtveld onder verschillende omstandigheden, waarbij de uitvoering in hoofdzaak het uitvloeisel is van ééne gedachte, n.l. die van den R. C^t. De besluitvaardigheid en de samenwerking der E. Cⁿ. zijn hierbij een noodzakelijk vereischte om tot gunstige resultaten te komen. De woorden »tot

één geheel vereenigd« kunnen, hoewel goed bedoeld, wellicht aanleiding tot verkeerde opvattingen geven. Het zou b.v. kunnen luiden:

»De beoefening dezer school heeft ten doel om het regiment in handen van den R. C^t. dien samenhang en eenheid van handeling te doen verkrijgen, welke noodig zijn om de verschillende eskadrons op het gevechtsweld te kunnen bewegen en ontwikkelen tot het uitvoeren van een gemeenschappelijken aanval.

De besluitvaardigheid en de samenwerking der E. C^a. vormen hiertoe, met de afzonderlijke geoeffendheid der eskadrons, den grondslag».

169. Aanvulling. »Ook zal de R.C^t. tegenover eene tegenpartij oefenen, die meerdere vrijheid van handelen heeft, om eigen besluitvaardigheid te ontwikkelen.

183. De frontverandering van de linie van het regiment naar eene der flanken is eene beweging, die op het gevechtsweld niet zal voor komen. Waar wij de oorlogseischen enkel en alleen in het oog te houden hebben bij de vrede-exercitiën, willen wij wederom wijzen op 101 en 220, 2° alinea. Uit de linieformatie zal dus de aanval moeten volgen; eene plotselinge frontverandering van de linie naar eene der flanken is bijna ondenkbaar.

Daarom 3° alinea doen vervallen.

195. Zijn de pelotonscolonnes voor de brigade niet noodig?

221. Dit punt behandelt het verkennen van het gevechtsterrein. Waar de strijd zal plaats vinden, wanneer eene botsing onvermijdelijk wordt, is te voren niet altijd aan te geven. Daarom zal de Cav. C^t. zich de noodige gegevens omtrent de gesteldheid van het vermoedelijke gevechtsterrein moeten verschaffen door persoonlijke waarneming en door het tijdig uitzenden van patrouilles in de mogelijke aanvalsrichtingen. Verschijnt de vijand, dan is de Cav. C^t. in groote trekken over het terrein tusschen hem en den vijand geörienteerd, zoodat hij, wat betreft het terrein, de noodige vrijheid van beweging heeft. De patrouilles moeten hem melden: bodemgesteldheid c.q. mogelijkheid tot gedekte nadering, terreinhindernissen, die de bewegingen van grootere afdeelingen bemoeilijken of belemmeren, aanleuning in het terrein. De terreinverkenner (158) worden uitgezonden, wanneer de aanvalsrichting in hoofdzaak vastgelegd is, of wanneer eene voorafgaande terreinverkenning niet heeft kunnen geschieden, waarbij zij dan den Cav. C^t. behulpzaam moeten zijn om gedurende den opmarsch het terrein over eene grootere uitgestrektheid zij- en voorwaarts te verkennen. 221 had een weinig meer uitgewerkt kunnen worden, b.v.: »Elke Cav. C^t. moet zich zoo tijdig mogelijk de noodige gegevens omtrent de gesteldheid van het vermoedelijke gevechtsterrein verschaffen. Dit geschiedt, hetzij door persoonlijke waarneming, hetzij door het uitzenden van patrouilles, liefst onder commando van officieren en door de voorhoede gegeven, daar deze eerder in staat is gegevens te verstrekken. De verkenningen geschieden in alle mogelijke en vermoedelijke aanvalsrichtingen en hebben tot grondslag, om aan de grootere afdeelingen de noodige vrijheid van beweging te verzekeren.

Bodemgesteldheid, mogelijkheid tot gedekte nadering en terreinhindernissen, die de bewegingen zullen belemmeren c. q. bemoeilijken, of het aanwezig zijn van aanleuningen moeten nagegaan worden.

Slechts indien eene tijdige, voorafgaande terreinverkenning niet heeft kunnen geschieden, zal de Cav. C^t. van de terreinverkenners gebruik maken om in de aanvalsrichting zoo mogelijk meerdere gegevens te verkrijgen, om eenige vrijheid van beweging te behouden.

Het vorenstaande mag echter nooit aanleiding zijn, dat daardoor de kans op verrassend optreden wordt prijsgegeven."

De afdeelingen 2 en 3, blzn. 126 en 129, behandelen het gevecht te paard van groote eenheden cavalerie. Had het behandelde niet onder één nummer gebracht kunnen worden? De omschrijving in de 1ste alinea, 232 is zóó ruim, dat de formatie op meerdere liniën (blz. 126) daar ook onder valt; de verschillende liniën stellen toch ook gevechtsgroepen voor, die elkander volgens aanwijzingen van den commandant van het geheel steunen tot het bereiken van het algemeene gevechtsdoel.

De naam »gevechtsgroep« is gunstiger dan die van »*échelon*«, omdat onder den term, *gebruik van échelons*, licht uitsluitend eene opstelling in de diepte verstaan wordt, waarbij de afdeelingen dus opvolgend aanvallen.

Hoe de gevechtsgroepen door den Cav. C^t. gebruik zullen worden, is van velerlei omstandigheden afhankelijk.

Het gebruik der gevechtsgroepen naast elkander, in stede van min of meer achter elkander (formatie op 2 of 3 liniën), wint meer en meer veld wegens de volgende voordeelen.

1°. Een flankaanval kan gemakkelijker uitgevoerd worden; afdeelingen, die een dergelijken flankaanval moeten verrichten, moeten zich snel voorwaarts en zijwaarts kunnen bewegen en den aanval kunnen doen, alvorens de hoofdaanval heeft plaats gehad. Flankaanvallen, door afdeelingen uit de 2^e linie ondernomen, zijn om die reden onmogelijk, tenzij de 1ste linie de hoofdaanval zelf in de flank des vijands verricht en zoodoende aan de 2^e linie gelegenheid geeft, recht vooruitgaande, in de flank van den vijand te komen, die tegenover de 1ste linie heeft front gemaakt.

2°. De gevechtsgroepen zorgen voor eigen bescherming der vleugels en c. q. diepteopstelling, waardoor de eskadrons der groepen beter bij elkander blijven en het verzamelen (*appèl*) vergemakkelijken.

3°. In bedekt terrein kan elke C^t. eener gevechtsgroep zijn eigen reserve vormen, hetgeen het zeer door elkaar geraken voorkomt en het optreden van reserveafdeelingen op verschillende punten, waar dit noodig is, en die door het bedekte terrein niet overzien kunnen worden, meer tot zijn recht doet komen.

4°. Groote eenvoud in de bevelvoering; kleinere eenheden zijn gemakkelijker te leiden dan grootere.

5°. Het gering aantal oefeningen in Nederland in brigadeverband is niet bevorderlijk aan eene goede uitvoering van eene aanval met

liniën achter elkaar. Dit is eene reden om de voorkeur aan een optreden der gevechtsgroepen naast elkander te geven, waarbij de Cⁿ. hunne groepen op de zelfde wijze kunnen leiden, als zij meermalen beoefend hebben, terwijl de B. C^t. door juiste aanwijzingen voor eene goede samenwerking zal dienen zorg te dragen.

Toch zal de Cav. C^t. meermalen gedwongen worden om de gevechtsgroepen na elkander in te zetten, b.v. wanneer het gevecht uit de marschcolonne moet aangenomen worden (1ste alinea, 229) of wanneer het gevechtveld niet al te breed is.

Bepaalde voorschriften omtrent dit gebruik der gevechtsgroepen te geven is niet mogelijk. Hij, die b.v. redeneert: gebruik niet meer krachten, dan noodzakelijk is, om geen luchtstoot te maken, en houd de rest gesloten in de hand om op andere eventualiteiten voorbereid te zijn, zal voor de opstelling op 2 of 3 liniën te vinden zijn. Een ander, die tijdig opgemarcheerd is, zal b.v. gaarne het grootste gedeelte op één kaart willen zetten en de voorkeur aan een concentrischen aanval geven.

Het optreden op 2 of meer liniën is naar verhouding uitgebreider behandeld. Achteraf zal dit zoo kwaad niet blijken, aangezien bij een optreden der gevechtsgroepen naast elkander, elke groep voor eigen bescherming der flanken en diepteopstelling dient zorg te dragen. Reden, waarom gaarne nader op de punten 227-231 zal worden ingegaan.

De noodzakelijkheid eener reserve bij *grootere* afdeelingen blijkt in dit hoofdstuk nergens! Zie b.v. 226: »De formatie op meerdere liniën *kan...*« 227, 3°: »De C^t. van het geheel *kan* een gedeelte van zijn macht in de hand houden (reserve)...« 231: »Indien *geen* reserve is aangenomen...« Zou het geen aanbeveling verdienen het achterhouden eener reserve meer dringend voor te schrijven, in elk geval de redactie in dien zin te wijzigen, dat het aanwijzen der reserve in den regel geschieden moet? 225 spreekt wel in dien zin.

In figuur 35 vinden wij eene reserve in 2^e linie, die naar aanwijzingen van den Cav. C^t. ingrijpen zal. Hijzelf plaatst zich *achter* de 1ste linie. In fig. 33 volgt echter eene 2^e linie, die ook haar bewegingen zoodanig regelt, dat zij tijdig in het gevecht der 1ste linie kan ingrijpen. Dus als het ware eene verkapte reserve, alleen handelt zij thans niet naar aanwijzingen van den Cav. C^t. *Dese voert de 1ste linie aan.*

In elk geval blijkt hier wel uit, dat het afscheiden van enkele afdeelingen om na den hoofdaanval iets ter beschikking te hebben, om invloed op het gevecht te kunnen uitoefenen, wenschelijk is. Is de cavalerie-afdeeling niet te groot, dan maakt O. C. R. dus onderscheid in het stellen der achtergehouden afdeeling, hetzij indirect onder den Cav. C^t., hetzij onder een eigen verantwoordelijken C^t.

Men kan zich voorstellen, dat bij niet al te groote afdeelingen de Cav. C^t. gewoonlijk *zelf* den hoofdaanval leidt (fig. 33); in enkele gevallen dit aan een ander overlaat (fig. 35). Waar bij een cavaleriegevecht de uitslag dikwijls van het eerste optreden afhankelijk is, mag

men niet voorschrijven, dat de Cav.Ct. immer nabij de reserve is. Bij zeer groote afdeelingen verandert de zaak en zal hij zich niet met het commando over de 1ste linie kunnen belasten.

Een zeer belangrijk punt is 228, waarin de offensieve en defensieve flank behandeld wordt. Volgens dit punt wijst de R.Ct. of B.Ct. de daartoe bestemde afdeelingen aan; zijn er geen bevelen daaromtrent gegeven, dan geschiedt dit c.q. door de commandanten der betrokken vleugeleskadrons. De offensieve en defensieve flank is alleen noodig, wanneer eene linie den vijand overvleugelt of kans loopt omvat te worden, vèrstrekkender opdracht kan men haar niet toekennen.

De noodzakelijkheid van het optreden eener off. of def. flank kan pas beoordeeld worden, wanneer beide partijen op betrekkelijk korten afstand van elkander gekomen zijn en de plaatsing der aanrijdende liniën ten opzichte van elkander zich langzamerhand teekent. Daarom is de R.Ct. of B.Ct. niet in staat, om van uit zijn opstellingspunt dezen toestand te onderscheiden, en dus nog minder in staat, om te voren de daartoe bestemde afdeelingen aan te wijzen. Slechts de commandanten der betrokken vleugeleskadrons kunnen die noodzakelijkheid beoordeelen en zelfs alleen nog maar op niet te grooten afstand. Reden, waarom het afscheiden van een of meer pelotons uit de 1ste linie tot het formeeren eener offensieve of defensieve flank *immer* op initiatief van de Cⁿ. der betrokken vleugeleskadrons moet geschieden (154).

Ter verduidelijking volgt hieronder een gewijzigd hoofdstuk (2 en 3).

2. *Het gebruik van gevechtsgroepen.*

a. als 232. (het woord échelons overal doen vervallen).

b. als 233.

c. als 234.

d. Het gebruik der gevechtsgroepen naast elkander of uit verschillende richtingen kan met voordeel in eenigszins bedekt terrein toepassing vinden of wanneer een concentrische aanval beoogd wordt.

De gevechtsgroepen zullen opvolgend in het gevecht worden gebracht, wanneer het gevecht uit de marschcolonne of uit een defilé wordt aangenomen, ook indien terreinhindernissen geen groote ontwikkeling in de breedte toelaten.

e. Naast elkander opmarcheerende, zullen de commandanten der gevechtsgroepen elk voor zich maatregelen omtrent diepteopstelling nemen, om de hun opgedragen taak tot aan het einde te kunnen doorvoeren.

Opvolgend in gevecht komende, biedt de gevormde formatie het voordeel aan, dat door volgende gevechtsgroepen (liniën) steun aan voorafgaande kan worden verleend, zoodat deze, elk voor zich, geen bijzondere maatregelen voor de bescherming van den rug behoeven te nemen.

In het eerstgenoemde geval strijdt elke gevechtsgroep dus voor zichzelf zonder steun van achteren; in het andere geval vervult elke gevechtsgroep (linie) eene opvolgende fase van het gevecht, door in het gevecht van de voorgaande in te grijpen.

f. De aan te wijzen reserve van het geheel of per gevechtsgroep volgt in 2^e of 3^e linie. Bij het formeeren van 2 liniën zal de C^t. van het geheel of van de gevechtsgroep in den regel persoonlijk zijn 1ste linie tegen den vijand voeren en geeft den C^t. der reserve, zoo noodig, aanwijzingen. Bij meerdere liniën kiest de Cav. C^t. zijn plaats bij den aanval zoodanig, dat hij de reserve naar zijne inzichten kan doen ingrijpen.

De reserve regelt hare beweging zoodanig, dat zij tijdig aan haar doel kan beantwoorden, d. w. z., het hoofd bieden aan nieuwen weerstand, ingrijpen indien het gevecht eene ongunstige wending dreigt aan te nemen, of het verzamelen der verspreide 1ste (1ste. en 2e) linie mogelijk maken.

g. Afscheiden van den steun der volgende linieën, kunnen één of meer pelotons der 1ste linie worden bestemd om als offensieve of defensieve flank volgens 154 op te treden. Maken de omstandigheden dit noodig, dan nemen de Cⁿ. der betrokken vleugeleskadrons op eigen initiatief den hier bedoelden maatregel.

h. Wanneer de gevechtsumstandigheden de formatie op 3 liniën noodzakelijk maken, wordt de 2^e linie op de aanwijzingen van den R. C^t. of B. C^t. gevormd, tenzij zij door toevallige omstandigheden tijdens den opmarsch ontstaat. Verder als 229.

239. Hier verrichten, zelfs afdeelingen van *geringe sterkte*, den aanval met *kort op elkaar volgende linieën*, die *concentrisch* op den vijand worden geworpen. Deze prestatie zal wel onmogelijk zijn!

Moet een aanval op infanterie op volgende ondersteuningstroepen doorgezet worden?

Het verzamelen volgens de laatste alinea, 87 direct na het handgemeen zal groote verliezen medebrengen; er moet meer achterwaarts buiten het vuur verzameld worden.

273. De veiligheidsmaatregelen bij een te voet strijdende cavalerieafdeeling worden volgens O. C. R. zoowel door de commandanten der gevechtsafdeelingen als door den C^t. van het geheel genomen. Zeer te recht worden de Cⁿ. der gevechtsafdeelingen met de beveiliging van hun eigen afdeeling belast, daar deze volgens 267 meermalen eene grootere tusschenruimte zullen hebben. Daar waar deze beveiliging volgens de 1ste alinea in onmiddellijk verband met de strijdende afdeeling geschiedt, is het uitzenden en van verkenningspatrouilles door den C^t. van het geheel op grooteren afstand *noodzakelijk*, om deze op de hoogte te brengen en te houden van omtrekkingen, enz. Hij kan dan tijdig reserveafdeelingen in de bedreigde richting zenden. In verband hiermede zou het wenschelijk zijn het woordje »kunnen« (1ste regel, 3e alinea) te vervangen door »worden«.

288. Het snelvuur wordt o.a. toegepast bij eene hardnekkige verdediging op het oogenblik, dat de vijand tot op den beslissenden afstand (3 à 400 M.) is genaderd. Is deze afstand niet te ruim genomen? Meermalen was op veel korteren afstand nog geen beslissing te verkrijgen! Daarenboven dringt de geringe hoeveelheid munitie naar sparring voor het laatste beslissende oogenblik. Zou bij eene hardnekkige

verdediging dit snelvuren niet tot het oogenblik van den stormaanval uitgesteld moeten worden, om den vijand dan te kunnen afwijzen? Wij hebben geen blank wapen om ons verder te verdedigen!

296. Toe te voegen: »of elders op te treden«. Wanneer de handpaarden b.v. door vijandelijke cavalerie sterk bedreigd worden, zou de C^t. van het geheel dan zijn reserve niet voorloopig in deze richting werkzaam doen zijn? Het hemd is nader dan de rok.

De munitieaanvulling is een moeilijk punt. Wat moet er geschieden, wanneer het gevecht langen tijd aanhoudt en de eskadrons hunne patronen, ook die der paardenhouders (304), bijna hebben verbruikt? Na het gevecht is het gemakkelijk uit de patrooncaissons aan te vullen, ten minste wanneer er tijd is. Aanvulling gedurende het gevecht zal meermalen een gebiedende eisch blijken te zijn. Hier is eene leemte in O. C. R. De R. C^t. of één der hoofdofficieren moet zich tijdig van het verbruik der munitie op de hoogte stellen en voor aanvulling zorg dragen, b.v. door middel van ruiters uit de reserve. Zorgt bij de infanterie de B. C^t. ook niet voor de munitieaanvulling, aanvragen voorkomende?

304. In te lasschen, »behalve een houder der paardenhouders« (zie 323).

323. Het vullen der magazijnen geschiedt eenvoudiger, op de wijze als het infanteriereglement aangeeft. Maar dan kan ook de tweegeledeeropstelling aangenomen worden met de groepscommandanten op den rechtervleugel der beide gelederen en het overige kader over de vleugels verdeeld. Deze opstelling leent zich tot onmiddellijken afmarch in de gewenschte richting (door een marsch uit de flank).

325. Om verliezen bij de handpaarden te voorkomen, worden deze op eenigen afstand achter- en zijwaarts van de tirailleurlinie opgesteld. Omgekeerd volgt hieruit, dat de Cⁿ. der gevechtsafdeelingen zullen moeten beginnen met hunne afdeelingen te verplaatsen van de handpaarden naar de eerste vuurstelling. De meest gemakkelijke verplaatsing der pelotons geschiedt door den flankmarsch, grootere afdeelingen verplaatsen zich in marschcolonne en later in pelotonscolonnes. Dit pleit voor de noodzakelijkheid om de tirailleurlinie *uit de colonne met tweeën* te formeeren en *niet uit de linie*. Uit de colonne met tweeën is ook onmiddellijk eene tirailleurlinie met juist front te vormen, door het hoofd der colonne in de goede richting te brengen.

De 3^e alinea te veranderen in: »De ruiters nemen de karabijn in de rechterhand en nemen, in den looppas, de bevolen tusschenruimte, door links en rechts voorwaarts op te marcheeren.

326. 5^e regel, blz. 187 toe te voegen »en dekt zich«.

De aangehaalde punten nog eens aan critiek te onderwerpen, alvorens het ontwerpereglement definitief in te voeren, is het doel van ons schrijven geweest.

Moge verder het rijke materiaal, dat O. C. R. II ons aanbiedt, in het Wapen die ontvangst en die waardeering vinden, welke het in zoo hoogen graad verdient.

**Nog eens:
Reglementen en Militiekader bij de Vestingartillerie,**

DOOR

A. G. LANDAAL,

Kapitein der Artillerie.

Waar de heer VAN VEEN eene lans breekt voor »de vele gevallen van indirecte richting uit het Aanhangel«, dien ik blijkbaar mijne bedoeling en mijne motieven wat te verduidelijken. Aan den eenen kant moge dan blijken, dat de Luitenant VAN VEEN te weinig rekening houdt met practische ervaringen, aan den anderen kant, dat wij op enkele punten niet zoover van elkaar staan.

Wat nagenoeg alle artilleristen, van eenige ondervinding, in het »Aanhangel« veroordeelen, is de, voor den doorsnede-batterij-commandant, te moeilijke en te omvangrijke stof.

Was die stof nu onontbeerlijk voor de practijk, er ware vrede mede te hebben, doch dat is zij niet. Integendeel, de velerlei methoden onder anderen, om vuurmonden indirect in de richting te brengen voor het eerste schot zullen zoo weinig in oorlogstijd toegepast worden (*omdat zoo weinigen ze zullen kunnen toepassen*), dat dit onderdeel van de leerstof tot zijn eenvoudigsten vorm moet worden teruggebracht, opdat het aldus geestelijk eigendom kan worden van *alle* batterijcommandanten.

Daardoor zal tevens eene niet geringe tijdwinst worden verkregen in de opleiding, welke tijdwinst ten goede kan komen aan een — hoog noodzakelijk — degelijker onderricht in het schieten.

Vooraf eene kleine uitweiding.

De allerdroevigste uitkomsten van het plaatsbepalen door middel van peilposten (uitkomsten, die ter wille van het slagen der oefeningen meestal nog sterk geflatteerd waren) hebben althans in één opzicht winst afgeworpen.

Zij hebben ons namelijk geleerd, wat een artillerist te verstaan heeft onder »*bedekt terrein*«.

Wij weten nu terdege, dat dit niet uitsluitend gevormd wordt door de bekende groene blokjes op de kaart, houtgewas voorstellende, maar o. a. evenzeer door schijnbaar open terrein, waarin echter het inzicht verhinderd wordt door langs wegen en slooten staande boomen, door gebouwen, enz. Zoo kan o. a. een overigens open polder, bedekt terrein worden, door maskes van nauwelijks 5 M. hooge knotwilgen,

Een tweede voordeel van de peil oefeningen — en niet minder van onze oefeningen in groepsverband — is, dat wij thans juist begrippen hebben omtrent de waarde van de vroeger zoo hooggeschatte »hooge punten« voor waarneming.

Wij weten nu, dat die »hooge punten« slechts uiterst zelden inzicht geven op afstanden in het voorterrein, waar de aanvaller zijn batterijen opwerpt, dus in de strook, gelegen op $\pm 2000-5000$ M. van de weerstandslijn, en wij weten ook, dat het eene uitzondering is, als in de nabijheid van eene batterij eene hoog punt geschikt voor waarneming gevonden wordt.

In den regel zullen wij dus de hoop moeten laten varen, het doel rechtstreeks te zien uit de batterij of uit een punt in de nabijheid daarvan. Hierbij niet te vergeten, dat een vijand, wat de opstelling van zijn geschut betreft, slechts in hoogst zeldzame gevallen de voordeelen van eene gedekte opstelling zal prijs geven.

Het gevolg van een en ander is, dat het zwaartepunt van het schietondericht aan onze B. C^a. te geven, moet worden gelegd op: *het vuren op bewegende doelen, het doelmatig strooien en het leiden van een vuur met behulp van één zijpost*. Deze laatste vuursoort moet dan noodzakelijk tot haar eenvoudigsten vorm worden teruggebracht.

Het vuren met behulp van 2 zijposten en het directe vuur op vaste doelen zal daarentegen een meer bescheiden deel van het onderricht moeten uitmaken.

In verband met een en ander is m. i. de voorname plaats, die het zoo nauwkeurig mogelijk in de richting brengen van vuurmonden door middel van »puzzles« in het »Aanhangsel« inneemt, veroordeeld.

En bedrieg ik mij niet, dan zijn er teekenen, dat die puzzles op hun laatste beenen loopen.

Het schijnt namelijk in de bedoeling te liggen in den vervolge aan iedere sectie of batterij eene richttafel te verstrekken. Reeds zijn in den loop van dit jaar vele proeven genomen met richttafels van verschillende inrichting, ten einde te komen tot den meest doeltreffenden vorm en het schijnt mij niet overbodig hier eene zinsnede aan te halen uit eene aanschrijving van den Inspecteur der Artillerie, d.d. 13 Juli j.l. No. 458 M., luidende, als volgt:

»Het ligt nu in de bedoeling, dat voortaan in de vuurbevelen de »ligging van het doel door de ordinaten wordt aangegeven en de eerste »richting volgens de planchetmethode wordt uitgevoerd«.

Men ziet: »het daghet in het Oosten«.

Ik heb daaruit — misschien optimistisch — opgemaakt, dat het in de toekomst voldoende zal zijn als een B. C^a. bedreven is in het gebruik van de richttafel en dat daarmee al die, overigens goed gevonden, methoden van indirecte richting met behulp van rooihark, richtvlak, enz. zullen kunnen verdwijnen.

En die eisch van bedrevenheid is te bereiken, mits men ook met de richttafel geen kunstjes gaat uitvinden en vraagstukken oplossen. Het instrument moet hoogst eenvoudig in het gebruik blijven.

Al dadelijk zou ik bij de invoering b.v. den eisch willen stellen: *geen evenwijdige correctiën meer in de batterij voor den afstand tusschen de vuurmonden.*

Tot dusver trachtte men angstig nauwkeurig schootsrichtingen te verkrijgen, die op het gewilde trefpunt samenkomen. Waarom? De eerste schoten vallen toch niet, zooals de theorie uitmaakt, meestal zelfs met vrij aanzienlijke breedte-afwijking.

Wat doet het er dan toe, of die afwijking bij enkele vuurmonden met 1 à 2 $\frac{0}{100}$ wordt vermeerderd, aangezien toch per vuurmond het geheele bedrag daarvan direct na het eerste schot wordt gecorrigeerd! Die evenwijdige correctiën zijn dus eene volmaakt overbodige lastigmakerij van het uitzetten der eerste richting en bovendien eene bron van vergissingen en een verspillen van tijd. Een enkele maal wordt er misschien eens een projectiel door bespaard.

Het doel moet zijn de vuurmonden voor het eerste schot *ongeveer* in de richting van het doel te brengen en alle *kleine* fouten, die daarbij gemaakt worden, moet men gaarne op den koop toenemen om het meest belangrijke resultaat te bereiken, n.l. eene onverwijde vuuropening.

Het vuren is eene *tactische* handeling; wij vestingartilleristen met onze minutieuse reglementen, ons juistheidsschieten in Oldebroek, onze teedere zorg om, rekening houdende met alle factoren, de kogelbaan al dadelijk zoo nauwkeurig mogelijk op het doel te brengen, hebben er een *technisch* vraagstuk van gemaakt. Een vraagstuk bovendien, dat buiten het bereik valt van de kennis onzer batterijcommandanten.

Schieten moet handigheid zijn, geen geleerdheid.

En nu kan ik met den heer v. V. eene zekere bewondering voelen voor het knap in elkaar gezette »Aanhangsel«, mij zelfs diets maken, dat de gevechtskracht van het Wapen er onder zou lijden, indien het snoeimes gezet werd in al dat moois — ZWEG. zal het met mij eens zijn, dat die gevechtskracht onmogelijk meer kan geschaad worden, dan door B. Cⁿ., die hunne functie niet machtig zijn.

Aan hen ligt de schuld niet, dat zij niet voor hun taak berekend zijn, doch veel meer aan ons, die hun reglementen en voorschriften gaven, welke niet berekend zijn op hunne korte opleiding en geringe ontwikkeling.

Uit het bovenstaande moet niet de gevolgtrekking worden gemaakt, dat het »Aanhangsel« een heel goed boekje is, minus die indirecte richting.

Integendeel er valt nog heel wat te schrappen.

Ik noem slechts de waarnemingslijsten I en II, die menig artillerist een doorn in het oog zijn.

Waarom niet volstaan met het trefferblad, dat veel begrijpelijker

is voor onderofficieren en waarmede lang niet zooveel vergissingen worden begaan. Het komt voor, dat officieren disputeeren over de invulling der waarnemingslijsten en wie zal tegenspreken; dat dit een veeg teeken is. Hoe de invulling dan zal zijn van de hand van een milicien-sergeant, laat zich raden.

Wij moeten vooral zorgen, dat er geen voetangels en klemmen liggen op den opleidingsweg van onze batterijcommandanten. Mooie gevallen van indirecte richting, kunstige staatjes, enz. kunnen instructief zijn voor onze officieren en ook voor onze vuurleiders, doch wij moeten overigens onzen onderofficieren met die wijsheid van boord blijven.

De leerstof moet in overeenstemming gebracht worden met het *kunnen* der leerlingen.

Alleen dan kweekt men gevechtskracht.

Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

Amerika (Vereenigde Staten van N.-): Paardenmateriaal, N. M. B. N°. 20. Marinebudget. Invoering van handgranaten, Int. Rev., Dec.

Balkanstaten: De legers, Int. Rev., Dec.

België: Nieuwe uniform voor de inf^{ie}., Int. Rev., Dec. Fort Ruppelmonde heet voortaan Steendorp, Belg. mil., N°. 1934. Nieuw artilleriematerieel. Garnizoensverandering. Militaire hervorming. Spoorlijnen tusschen Antwerpen en Duitschland. Voorschrift voor kaderoefeningen. Medische hulp aan reserve-off^{ren}., Rev. mil., Dec.

Bulgarije: Nieuw exercitiereg^lt. voor de veldart^{ie}., Int. Rev., Dec. Mitrailleur-sectiën, B. d. l. P., N°. 589. Oproeping der recruten, Rev. mil., Dec.

China: Groote manoeuvres in 1907, Rev. mil., Dec.

Denemarken: Rapport der parlementaire legercommissie, N. M. B., N°. 20. Groote manoeuvres, Int. Rev., Dec.

Duitschland: Nieuwe formaties. Nieuwe wapening der cav^{ie}., Strefleur., Nov. (Zie ook Rev. mil., Dec.) Machinegeweercompagnieën, N. M. B., N°. 20. Ontwerp-wet regeling tractementen van off^{ren}. en ond-off^{ren}. De nieuwe oorlogshaven Wilhelmshaven. 100-jarig bestaan van Siberische regimenten. Nieuwe munitie voor verkleinde afstanden, N. M. B., N°. 21. Schoolkennis der recruten in Pruisen, N. M. B., N°. 20. Organisatie van de veldpost. Reserveformaties (samengesteld uit reservisten en landweermannen) bij de bereden Wapens. Mitrailleurafdeelingen. Invoering van een zelflaadpistool. Nieuwe wapening der cavalerie. Toelating tot de technische militaire academie. Cursussen voor officieren van wapening. Nieuwe kleur der veldvuurmonden, B. d. l. P., N°. 589. Concours voor lichte leger-lastwagens. Motocyclisten. Mitrailleurcompagnieën. Onderoff^{ren}. boven de budgetaire sterkte. Kleur van het art^{ie}.-materieel (*feldgrass*). Vervanging van de revolver door een zelflaadpistool. Nieuw cav^{ie}.-reglement, Rev. mil., Dec.

Engeland: Excercitiereg^lement voor de veldartillerie, Strefleur., Nov. Veldmaarschalk ROBERTS over den algemeenen dienstplicht. Sterkte van het leger, N. M. B., N°. 20. Mededeelingen van den Minister van Oorlog. Stapelloop van de Collingwood. Scheepsbouw in 1908, N. M. B., N°. 21. Najaarsoefeningen v/h Aldershot-com^o. Merken van militaire paarden. Munitie-uitrusting der veldartillerie. Electriche schijf, B. d. l. P., N°. 589. De groote manoeuvres in 1908. De nieuwe uitrusting der inf^{ie}., Rev. mil., Dec.

Frankrijk: Uitkomsten der lichtung 1907. Opheffing der ordonnans-officiëren. Oefeningscursussen voor reserve- en territoriale officieren. Over den slaap bij manoeuvres, *Streffleur.*, Nov. De nieuwe Minister van Marine. Het Fransche oorlogsbudget, N. M. B., N°. 20. Reorganisatie der artillerie. Nieuws van de Fransche artillerie, N. M. B., N°. 21. Het vreemdenlegioen. De recrutëering, *Int. Rev.*, Dec. Cursussen in vreemde talen en stenografie aan den Cercle militaire te Parijs, *Rev. d'A.*, Oct. Reorganisatie der artie. Oefeningen ter bevordering van de samenwerking der Wapens. Ervaringen met reserveregimenten, *Streffleur.*, Dec.

Italië: Nieuwe regeling der geniecommandementen. Stafoefeningsreizen. Oefening van wielrijderafdeelingen. Instructie voor het gebruik der Ski-loopers. Budget van Eritrea en Somaliland 1908/09, *Streffleur.*, Nov. Vergrooting der legersterkte, N. M. B., N°. 21. Toelage voor bijzondere diensten. Schietschool der vestingartie. Buitengewone uitgaven 1908/09. Bijzondere tochten met luchtschepen door officieren, *Int. Rev.*, Dec. Centrale schietschool voor bereden en bergartie, wintercursussen. Voorkoming van duels, B. d. I. P., N°. 589. Tijdelijk verlov van offren. Cursussen aan de artie.-schietschool te Nettuno. Vredesdislocatie, *Streffleur.*, Dec. Wijziging in de hiërarchie der ond-offren. Vermeerdering der alpen-batns. Budget van oorlog voor 1908/09, *Rev. mil.*, Dec.

Japan: Nieuw geschut. Marine. Schietuitkomsten der lineschepen, N. M. B., N°. 21. Ondergang van de Matsushima, *Rev. d'A.*, Oct.

Oostenrijk-Hongarije: Militaire lagere scholen, N. M. B., N°. 20. Vrijwillige automobiel- en motorcyclistenkorpsen. Nieuwe orgie. veldartie, *Int. Rev.*, Dec. Buitengewoon crediet voor artilleriesmaterieel. Krijgsschool. Remonteering der kapiteins 1ste kl. bij de cavie. Inspecteurs der pioniers. Wijziging in de organisatie en het materieeldepot der pioniers. Voeding van den troep. Veldkeukens. Instructie. Cursussen met het nieuwe veldmaterieel. Munitie-uitrusting der infie. en der artie., B. d. I. P., N°. 589. Mobiele colonnes in Bosnië en Herzogewina. Muziek der Oostenrijksche landweer. Nieuw remonedepot. Donauvloot. Nieuwe machinegeweerafdⁿ. Gebruik van melk bij de voeding van den troep. Geweer-mitrailleur. Huwelijk van offren. Nieuwe regeling van het reclamerecht. Oorlogshonden., *Rev. mil.*, *Arm. étr.*, Dec.

Portugal: Invoering van een zelflaadpistool, *Rev. d'A.*, Oct. Beproeving van een schop-pikhouweel, B. d. I. P., N°. 589. Veldtenu der infie., *Rev. mil.*, Dec.

Rumenië: Schietopleiding der infie., *Streffleur.*, Nov. Reorganisatie der veldartillerie, B. d. I. P., N°. 589.

Rusland: Troepen oefening in de kampen. Aanvulling oorlogsmaterieel, *Streffleur.*, Nov. Proeven met geschut tot bestrijding van ballons. Nieuwe uniformen. De vrijwillige vloot, N. M. B., N°. 20. Uit het Russische leger. Hervormingen in het leger, N. M. B., N°. 21. Bewapening der mitrailleurdetachementen. Cursussen voor kapiteins, *Int. Rev.*, Dec. Gymnastiekcursussen. Draagbaar schansgereedschap, B. d. I. P., N°. 589. Nieuw pioniersvoorschrift voor de infie. Pensioen voor offren., *Streffleur.*,

Dec. Pioniergereedschap bij de compie. infie. Verplichte dienst in den troep voor jonge offren. Directie van den Gen. Staf. Geregelde automobiendienst in den Caucasus, Rev. mil., Dec.

Spanje: Mitrailleursectiën. Proeven met nieuw-model patronen. Munitie-uitrusting der snelvuur-veldbatterijen, B. d. I. P., N°. 589. Wijzigingen in de uniform. Nieuwe veldtenu, Rev. mil., Dec.

Turkije: Afschaffing van de toekenning van rations aan offren, en verhooging der tractementen. Stichting van een officieel militair dagblad. Stichting van een militair tijdschrift. Manoeuvres, schietscholen. Nieuw infie.-reglement. Auto-mitrailleurs en treinen RENARD, Rev. mil., Dec.

Zwitserland: Vorming van nieuwe troepensoorten uit den landstorm. Overgang naar de landweer en den landstorm. Uittreden uit den weerplicht, Streffleur., Dec.

Boekaankondiging.

Nederlandsche Vereeniging »Onze Vloot«. Circulaire
N^o. I. December 1908.

In afwachting, dat de omstandigheden haar zullen veroorloven een eigen »Orgaan« te stichten, heeft het Hoofdbestuur der Vereeniging »Onze Vloot« besloten tot de periodieke uitgifte van circulaires, waarvan de eerste thans het licht gezien heeft. Deze circulaire bevat, behalve het bekende adres der Vereeniging aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, waarbij aangedrongen wordt op verheffing van zee-macht en kustverdediging uit den staat, waarin deze thans verkeeren; een overzicht van de oorlogsschepen van verschillende Mogendheden in de Oost-Aziatische wateren op 1 Juli 1908; voorts eene omschrijving van hetgeen Onze Vloot wil; waartoe eene Vlootvereeniging noodig is; iets over de recruteering onzer zeemilitie, enz., enz. Moge het inderdaad blijken, dat deze uitgave in eene gevoelde behoefte voorziet en bijdraagt tot den bloei der Vereeniging.

Onze kustverdediging. Een vraagstuk van den dag,
door C. D. H. SCHNEIDER, gep. Luitenant-Generaal.
's-Gravenhage, 1908. W. P. VAN STOCKUM.

Onder »kustverdediging wordt door den Schrijver dezer brochure verstaan: het aan elke vreemde mogendheid beletten om belangrijke punten van onze kust te bezetten, hetzij dit zou geschieden om te voorkomen, dat zoodanig bezetten door eene andere Mogendheid mocht plaats hebben, dan wel om troepen en materieel te doen ontschepen ten gebruike bij verdere operatiën.

Voor die kustverdediging worden noodig geacht aan den Helder, bij IJmuiden en aan den waterweg fort en kustbatterijen, welke aan de hedendaagsche eischen beantwoorden, alsmede de noodige torpedo-versperringen; de bezettingen dezer werken en de voor de versperringen noodige torpedisten moeten, zoo niet steeds aanwezig, dan toch in zeer korten tijd op hun post kunnen zijn, terwijl in de verschillende positiën al dadelijk ook over de noodige oorlogsschepen beschikt moet kunnen worden om de verdediging te steunen; eindelijk behoort er eene scheepmacht te zijn, die in samenwerking met het veldleger elke poging tot landing op de kust moet verhinderen.

De verdediging van Haringvliet en Volkerak wordt geacht — behoudens een verbeterd fort bij Numansdorp — tot de taak van de zeemasht te behooren, welke in vereeniging met de werken aan de Wester-Schelde, mede den toegang langs dien stroom bewaken moet. Eindelijk wordt een pleit geleverd voor den overgang der kustverdediging naar de marine.

Het zal wel geen betoog behoeven, dat dit complex van verdedigingsmaatregelen belangrijke kosten zal vorderen (wat de S. trouwens

gereedelijk toegeeft) en het blijft daarom de vraag, of er van de verwezenlijking der hier geschetste denkbeelden zoo ooit, dan toch wel in den eersten tijd iets komen zal.

Doch aangenomen, dat de bijzondere belangstelling, waarin de kustverdediging zich den laatsten tijd blijkbaar verheugt, bestand blijkt tegen de vuurproef, waaraan zij onderworpen zal worden, als het op het voteeren der benoodigde bedragen aan komt, dan mag toch niet uit het oog verloren worden, dat de gelden, daaraan besteed, noodwendig onthouden worden aan de overige deelen onzer strijdkrachten, waaraan willen zij ten volle aan hunne bestemming kunnen voldoen, ook nog zooveel te verbeteren en aan te vullen is. Juist daarom zou het overweging kunnen verdienen, om, alvorens S.'s voorstellen in de practijk over te brengen, zich nog eens ernstig te beraden of de grondstelling, waarvan S. — blijkens hetgeen wij daaromtrent hierboven vermelden — uitgaat bij de organisatie der kustverdediging, niet in het leven is geroepen door eene overdreven vrees voor iets, dat nu juist niet de meeste kans heeft ooit werkelijkheid te worden.

Zooals wij zagen, wordt tweeërlei toestand gedacht. Eerstens die, waarbij eene Mogendheid Nederland's kustfront zou willen bezetten, ten einde zich te vrijwaren voor den aanval *van daar uit* van een anderen Staat, die bij zijne verdere operatiën te land of ter zee kan willen optreden. In de tweede plaats wordt de toestand gedacht, waarbij eene Mogendheid Nederland's kustfront zou willen bezetten, ten einde zelf *van daar uit* te land of ter zee tegen een anderen Staat te kunnen optreden. Nu is het niet aannemelijk, dat een van beide toestanden zal intreden, tenzij er inderdaad voor eene Mogendheid zóó groote voordeelen aan verbonden zijn om Nederland tot basis voor de operatiën tegen een derden Staat te bestemmen, dat deze voor elk der betrokkenen duidelijk tegen de daarmede gepaard gaande nadeelen opwegen, want het feit, dat men zich daarbij een Staat, die anders vermoedelijk neutraal zou blijven, tot vijand maakt, zou in tegengesteld geval zoowel de preventieve als de agressieve handeling doen achterwege blijven.

Geldt het nu hierbij eene onderneming ter zee, althans eene, welke ter zee ingeleid wordt, dan spreekt het wel vanzelf, dat daarvan voor den Staat, die haar ondernemen wil, geen sprake kan wezen, voor het meesterschap ter zee is bevochten, doch is dit eenmaal verkregen, dan is er wederom geen noodzaak die onderneming juist van uit Nederland's grondgebied te doen uitgaan, omdat de Staten, welke voor het uitvoeren van eene dergelijke onderneming in aanmerking zouden kunnen komen, dit dan zeker met meer voordeel van uit het eigen territoir kunnen doen. Zouden dus *dan* de nadeelen, die er toch onder alle omstandigheden onafscheidelijk aan verbonden zouden wezen, om zich *ook* den Nederlandschen Staat tot vijand te maken, naar onze meening het verre winnen van alle denkbare voordeelen, het komt ons voor, dat dit bij eene onderneming te land, waarbij Nederland als operatiebasis gebazigd zou worden, mede het geval zou zijn. Daarbij geldt het toch zonder twijfel eene onderneming, welke tegen onzen oostelijken nabuur gericht is, en juist voor dit geval vragen wij ons af, of er werkelijk een voordeel aan verbonden zou zijn eene neven-onderneming — want anders kan het toch niet zijn — in te leiden, met het zich tot vijand

maken van Nederland, wat aan die neven-onderneming, ongeacht de mogelijkheid van niet-slagen, toch altijd een 150.000 man onttrekken zou.

Doch zelfs al wilde men, voor deze verschillende gevallen, de na-deelen, welke er o. i. aan verbonden zijn Nederland ten behoeve van eene onderneming, als waarvan hiervóór sprake was, in den oorlog te betrekken, geringer achten dan de voordeelen, welke het gebruik maken van ons territoir zou kunnen opleveren, dan rijst wederom eene vraag en wel deze, of den Helder dan wel IJmuiden in dat geval ooit de aangewezen objecten zouden kunnen zijn voor eene krijgsmacht, die, van over zee komende, eene basis voor verdere operatiën wil inrichten. Want aangenomen, dat de aanval op den Helder mocht slagen, dan staat men daarna toch voor eene nieuwe hindernis in den vorm van de Stelling van Amsterdam, iets wat weinig in het belang schijnt van eene operatie, die zich door snelheid van uitvoering zal moeten kenmerken. En ook IJmuiden, onder den rook van Amsterdam liggende, schijnt ons allerminst de aangewezen plaats om tot basis van verdere operatiën te kunnen dienen. Verder zuidwaarts gaande, treft men eerst den Hoek van Holland, daarna Vlissingen aan; het eerste punt is alleen voor den lijdelyken afweer voorzien, Vlissingen geheel van verdedigingsmiddelen ontbloot, maar beide ten eenen male ongeschikt om als operatiebasis te dienen, omdat men bij geen van deze beide plaatsen die verdedigingsmiddelen aan de land- en aan de zeezijde aantreft, welke voor eene operatiebasis een eerste en dringende vereischte zijn.

Hoewel wij nu meenen, dat in de vorenstaande, zoo kort mogelijk saamgedrongen beschouwingen geen reden gevonden mag worden om onze kustverdediging op den achtergrond te stellen, meenen wij toch ook, dat zij er zich tegen moeten verzetten dat onderdeel der defensie éézijdig op den voorgrond te schuiven, wat in de door ons besproken brochure o. i. ten onrechte geschiedt. Voor de, onder alle omstandigheden en ten allen tijde noodige, bescherming onzer havens zijn door de marine, de geheel tot haar ressort behorende maatregelen te nemen, welke reeds meermalen besproken zijn en welke stellig minder kostbaar en niet minder afdoende zullen zijn. Overigens zal een goed toegerust, snel gemobiliseerd leger de beste waarborg zijn tegen neutraliteit-schending, onder welken vorm deze dan ook geschiede.

Brochure ter overweging opgedragen aan onze infanterie-officieren, door T. J. LAGERWERFF, 2^e Luitenant 6^e Regiment Infanterie. ZIJN WE MET DE NIEUWE SCHIETMETHODE OP DEN GOEDEN WEG? *Breda*. HERMAN DE RUITER.

De S. dezer brochure heeft de vaste overtuiging, dat wij met de nieuwe schietmethode NIET op den goeden weg zijn, en die overtuiging heeft hem aanleiding gegeven zijne bezwaren in druk te doen brengen, ten einde ze ter overweging aan te bieden aan de officieren van zijn Wapen. Die bezwaren legt hij neer in een 6-tal punten, ongerekend nog de zeer cardinale vraag, of de nieuwe, zeer veel oefening eischende opleiding in ons millitieleger met korten oefentijd wel ooit tot haar recht kan komen. S. dan acht het beginsel, dat aan die nieuwe schietopleiding ten grondslag ligt, een gevaar:

1°. omdat deze ons verder voert op den weg in de richting van de fout, tot verwaarloozing van het zuiver richten;

2°. omdat deze ons verder voert op den weg in de richting van de fout van het te snel vuren;

3°. omdat de graad van nauwkeurigheid van iederen aanslag te hoog moet zijn, wil zij succes verzekeren;

4°. omdat slechts het zuiver richten ons dien graad van nauwkeurigheid kan doen bereiken en hierin thans niet het zwaartepunt der opleiding wordt gelegd;

5°. omdat de zuiverheid der aanslagen op het paradeschietterrein nog eenigszins aanwezig, op het slagveld geheel verdwenen zal zijn;

6°. omdat eenige zekerheid in de zuiverheid van zijn aanslagen bij den schutter wel nimmer zal bestaan en hiermede de factor vertrouwen in zijn schiethandeling en als zoodanig een machtige steun in het bewaren van de noodige kalmte hem ten eenenmale ontbreekt.

Wij twijfelen er niet aan, of de ernst van het onderwerp, zoowel als de ernst, die bij de behandeling daarvan bij den S. heeft voorgezeten, zullen oorzaak zijn, dat zijne bezwaren ernstig overwogen zullen worden, en S. verdient dan ook ongetwijfeld den dank van de officieren van zijn Wapen, dat hij — waar hij, op voor hem deugdelijke gronden, ernstige bezwaren tegen de nieuwe schietopleiding bleef koesteren — zijn stem heeft doen hooren, opdat omtrent eene zoo hoogst belangrijke aangelegenheid, als het hier geldt, n.l. de schietvaardigheid van ons hoofdwapen, niet beslist worde, alvorens het vóór, maar niet minder het tegen, onder de algemeene aandacht is gebracht.

Gaarne zullen wij te zijner tijd iets meer vernemen, omtrent de methode, welke de S. bij de schietopleiding gevolgd zou willen zien.

Ter aankondiging ontvangen.

Onze kustverdediging, een vraagstuk van den dag, door C. D. H. SCHNEIDER, gep. Luitenant-Generaal. 's *Gravenhage*, 1908. W. P. VAN STOCKUM.

Nederlandsche Vereeniging »Onze vloot«. Circulaire N°. 1, December 1908.

Eenige hoofdpunten met toelichtingen voor een programma van legervorming en bezuiniging, door C. M. A. DOUGLAS, oud-Officier der Infanterie, Luitenant-Kolonel-Intendant. 's *Hertogenbosch*, 1908. C. N. TEULINGS.

Nationale kracht. Gedachten tot oplossing van het weerbaarheidsvraagstuk, door A. E. DUDOK VAN HEEL. *Haarlem*, 1908. DE ERVEN F. BOHN.

Brochure, ter overweging opgedragen aan onze infanterie-officieren, door T. J. LAGERWERFF, 2°. Luitenant 6° Regiment Infanterie. Zijn we met de nieuwe schietmethode op den goeden weg? *Breda*. HERMAN DE RUITER.

Die deutsche Feldküche, van E. HARTMANN, Oberst z. D. *Berlin*, 1908. E. S. MITTLER & SOHN.

Bibliographie du temps de NAPOLÉON, par FREDÉRIC M. KIRCHEISEN. Tome 1er. *Paris*. H. CHAMPION. *Genève*. F. M. KIRCHEISEN. *London*. SAMPSON LOW, MARSTON & CO.

De africhting van den politiehond, den ambulance- en den oorlogshond. Eene beknopte handleiding, door M. KESSLER. 's *Gravenhage*, 1908. »LUCTOR ET EMERGO.
